

Fa quasi una dècada, en el marc del Fòrum Català per Repensar la Societat de 1999, va sorgir la proposta que Catalunya tingués un institut públic per la pau, que diverses entitats socials van començar a impulsar. Aquest projecte ha anat adquirint forma i contingut fins a la creació enguany de l'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP). En el marc d'aquest procés s'han dut a terme diversos treballs preparatoris, així com consultes a diversos sectors i agents implicats per tal de facilitar la configuració d'aquest Institut.

Aquest estudi és una contribució a la delimitació del terreny, al perfil i als eixos estratègics de l'ICIP, en els paràmetres que estableix la llei. Aquesta anàlisi de l'escenari i de les possibles actuacions i relacions de l'ICIP és el resultat d'una consulta a una àmplia diversitat d'actors vinculats al foment de la pau a Catalunya, que pertanyen als àmbits de les entitats i els moviments socials, de les universitats i els centres de recerca, i de les institucions públiques.

La col·lecció **Recerca x Pau** recull i dona a conèixer estudis sobre pau, violència i conflictes duts a terme des de diverses disciplines acadèmiques, per tal d'alimentar i compartir coneixements sobre com construir la pau. Dirigida a un públic universitari, centres de recerca i persones interessades en la matèria, l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans de la Generalitat de Catalunya edita aquesta col·lecció per impulsar la investigació per la pau.

R x PAU

COL·LECCIÓ RECERCA PER LA PAU

01

CATALUNYA I EL FOMENT DE LA PAU

**ANÀLISI I CONSULTA
PER AL FUTUR INSTITUT CATALÀ
INTERNACIONAL PER LA PAU**

MARIA TRUÑO I SALVADÓ
PRÒLEG DE RAIMON PANIKKAR

RxPAU

COL·LECCIÓ RECERCA PER LA PAU

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior,
Relacions Institucionals i Participació
**Oficina de Promoció de la Pau
i dels Drets Humans**

Dades Biblioteca de Catalunya. CIP

Truño i Salvadó, Maria

Catalunya i el foment de la pau: anàlisi i consulta per al futur ICIP. – (Recerca x Pau: Col·lecció Recerca per la Pau; 1)

ISBN 9788439377900

I. Grasa, Rafael, ed. II. Catalunya. Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans III. Títol IV.

Col·lecció: Recerca x Pau; 1

1. Institut Català Internacional per la Pau 2. Pau 061.23:341.67(4671)

Col·lecció Recerca x Pau, 1 Barcelona, juliol de 2008

Autora

Maria Truño i Salvadó

Direcció de l'estudi

Rafael Grasa

Edició

Generalitat de Catalunya

Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació

Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans

Av. Diagonal, 409, 08008 Barcelona

Tel. 93 552 60 00

oficinapaudhh@gencat.cat

www.gencat.cat/direp

Coordinació de la Col·lecció Recerca x Pau

Eulàlia Mesalles

Correcció lingüística

INCYTA

Disseny gràfic

Aleix Artigal / Carla Bahna

Impressió i enquadernació

Futurgrafic

Paper

Antalis EditMe Reciclat

Conqueror Reciclat CX22

Impressió en paper ecològic i 100% reciclat

ISBN

978-84-393-7790-0

DL

00000000000000

Aquesta obra està subjecta a llicència *Creative Commons* de Reconeixement – No comercial – Sense obra derivada 2.5. Espanya. Consulteu la llicència a: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/es/deed.ca>

L'estudi està disponible en format electrònic al web de l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans. Es pot copiar, distribuir, comunicar públicament, traduir i modificar aquesta obra sempre que no se'n faci un ús comercial i se'n reconegui l'autoria amb la citació següent:

TRUÑO, MARIA. *Catalunya i el foment de la pau: anàlisi i consulta per al futur Institut Català Internacional per la Pau*. Barcelona: Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans, Generalitat de Catalunya, 2008. (Recerca x Pau, 1).

Les opinions expressades en aquesta publicació no representen necessàriament les de l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans.

RxPAU

COL·LECCIÓ RECERCA PER LA PAU

01

CATALUNYA I EL FOMENT DE LA PAU

ANÀLISI I CONSULTA PER AL FUTUR INSTITUT CATALÀ INTERNACIONAL PER LA PAU

MARIA TRUÑO I SALVADÓ
PRÒLEG DE RAIMON PANIKKAR

9	Salutació institucional Joan Saura i Laporta	88	B4. Model organitzatiu, relacions i xarxes: com cal fer-ho i amb qui
		89	B4.1. Perfil propi i concepció organitzativa
13	Pròleg Raimon Panikkar	90	B4.2. Òrgans de govern i direcció
		91	B4.3. Òrgans consultius
		93	B4.4. Equip professional
17	Ni la pau ni l'ICIP no són un cop de vent sobtat Rafael Grasa	95	B4.5. Relacions amb els àmbits preferents
		97	B4.5.1. Àmbit d'entitats i de moviments socials
		100	B4.5.2. Àmbit d'universitats i de centres de recerca
		104	B4.5.3. Àmbit d'institucions públiques catalanes
		104	B4.5.3.1. Parlament de Catalunya
		106	B4.5.3.2. Generalitat de Catalunya
		108	B4.5.3.3. Ens locals
23	A. INTRODUCCIÓ	109	B4.6. Relacions amb altres actors a Catalunya
24	A1. Context	111	B4.7. Relacions a escala estatal
25	A2. Objectius	113	B4.8. Relacions a escala internacional
26	A3. Metodologia		
32	B. CONSULTA SOBRE EL FUTUR ICIP: ANÀLISI DE LES ENTREVISTES	116	C. CONCLUSIONS: EL TERRENY COMPARTIT SOBRE L'ICIP
34	B1. Desigs, perfil i expectatives: què es voldria		
34	B1.1. Caràcter públic i independent		
36	B1.2. Complexitat, qualitat i innovació	122	D. ANNEXOS
37	B1.3. Escoltar i reconèixer la feina feta		
38	B1.4. Fer xarxa, donar joc i catalitzar	124	D1. Guió de les entrevistes
40	B1.5. Iniciatives pròpies distintives	128	D2. Preguntes generadores per als grups de discussió
42	B1.6. Presència social, territorial i internacional	130	D3. Llista d'institucions, d'entitats i de persones entrevistades
43	B1.7. Estil participatiu i respectuós	CD	D4. Fitxes de cada entrevista
44	B1.8. Visió i propostes estratègiques d'acció i incidència	CD	D5. Relatories dels grups de discussió
		CD	D6. Quadres temàtics de les entrevistes
		CD	D7. Llei de creació de l'ICIP
46	B2. Alertes, riscos i com evitar-los: què preocupa		
46	B2.1. Dependències polítiques i <i>think tank</i> només per al Govern		
47	B2.2. Centre acadèmic només per a especialistes		
48	B2.3. Una ONG d'activisme que desmobilitza el moviment		
49	B2.4. Competició, protagonismes i patrimonialització de la pau		
50	B2.5. Casolà i endogàmic		
52	B2.6. Pressa, immediatesa i poca continuïtat		
52	B2.7. Desarrelat, burocràtic i poc compromès		
54	B2.8. Fet des de i per a Barcelona		
54	B2.9. Concepció de pau reduïda i adulterada		
56	B3. Prioritats i criteris per a l'actuació: què cal fer, on i per què		
56	B3.1. Criteris i objectius generals		
58	B3.2. Criteris i prioritats sectorials		
73	B3.3. Criteris i prioritats temàtiques		
79	B3.4. Criteris i prioritats geogràfiques		
83	B3.5. Criteris i objectius per a la comunicació		

SALUTACIÓ INSTITUCIONAL

Joan Saura i Laporta

Conseller d'Interior, Relacions Institucionals i Participació

Per a mi és un plaer presentar el primer llibre de la col·lecció “Recerca x Pau”. Aquesta col·lecció, que edita l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans, vol recopilar i fer públics estudis sobre pau, violència i conflictes duts a terme des de diverses disciplines acadèmiques, per tal d'alimentar i compartir coneixements sobre com construir la pau.

Durant aquest mateix any, l'Institut Català Internacional per la Pau ja s'ha posat en marxa i espero, i de fet aquesta és la intenció amb vista al futur immediat, que aquesta col·lecció pugui ser una iniciativa conjunta per tal d'impulsar la investigació per la pau, que ens ha d'orientar en el desenvolupament de polítiques públiques de foment de la pau.

El desplegament d'instruments polítics de foment de la pau, com és la mateixa creació de l'Institut Català Internacional per la Pau, així com l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans, entre d'altres, respon a la voluntat política del Govern de la Generalitat d'impulsar actuacions clares i concretes amb vista al foment de la cultura de la pau. Aquesta voluntat es fonamenta sòlidament en la gran sensibilitat que la ciutadania de Catalunya ha tingut i té en les problemàtiques relacionades amb la pau al món i amb la seva preocupació per l'ús de la violència en la resolució dels diferents conflictes que hi ha arreu del nostre planeta.

Un dels principals objectius sobre els quals s'ha volgut incidir clarament és en el d'augmentar els recursos públics i millorar les possibilitats pensant en la recerca per la pau, que ja estan portant a terme diferents departaments universitaris i altres centres de recerca independents. Una de les fites que cal aconseguir és la d'augmentar el nombre d'estudis dedicats a l'anàlisi de les causes dels diferents conflictes, a la valoració i l'estudi dels processos de pau que no han desembocat en una solució reeixida, així com en els que sí que han generat una solució pacífica a determinats conflictes: en definitiva, contribuir a incloure els estudis sobre

la pau, amb tota normalitat, en el corpus general de la investigació que es realitza al nostre país, i específicament en l'àmbit de les ciències socials.

La col·lecció “Recerca x Pau” vol omplir el que fins ara és un buit en el panorama de publicacions científiques a casa nostra. Amb una creixent massa crítica científica i un actiu i important món associatiu, el moviment per la pau s'ha trobat en els darrers temps orfe d'un referent editorial de recerca. És precisament en aquest tipus d'actuació, el suport i la promoció del moviment per la pau en aquells espais on fins ara no hi ha hagut impuls per part de la societat civil, on l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans vol trobar el seu espai.

A més, la col·lecció tindrà un marcat caràcter aplicat. Sense defugir el rigor científic, la voluntat és publicar estudis i treballs que siguin útils pensant en una aplicació pràctica per les nostres institucions i la societat en general.

L'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans ha signat una sèrie de convenis amb diferents universitats catalanes, per tal d'impulsar línies d'investigació, i totes es reflectiran en estudis que seran publicats en el si d'aquesta nova col·lecció.

Dirigida a un públic universitari, centres de recerca i persones interessades en el camp del foment de la pau, no és casualitat que el primer llibre d'aquesta recerca reculli el treball d'investigació que, sota la direcció de Rafael Grasa, ha realitzat Maria Truñó. Llibre que ha de ser útil, coincidint amb la posada en funcionament de l'Institut Català Internacional per la Pau, perquè aquest defineixi les seves línies d'actuació, especialment en els seus primers passos com a eina al servei de les institucions i del conjunt de la ciutadania de Catalunya, especialment sensibilitzades en el foment de la pau.

PRÒLEG
Raimon Panikkar
Tavertet, juny de 2008

Voldria felicitar, abans que res, la Generalitat de Catalunya per aquesta iniciativa. La pau és vital en els nostres dies i, a més, essencial en la supervivència humana. En cas contrari, ens destruïrem els uns als altres.

No em podia negar a fer aquest pròleg davant l'honor que se'm fa, i perquè he dedicat bona part de la meua vida, potser de manera massa teòrica, al problema dels fonaments de la pau. He dit "teòrica" perquè instintivament tenim por quan ens adonem que la pau ens exigeix un canvi radical.

Poques coses puc afegir sense repetir-me. El tema és important i difícil. Estem tan avesats a una cultura de la competitivitat que ens resulta estrany un nou estil. De fet, la humanitat ha viscut sempre immersa en una cultura de guerra, però ara la guerra, amb les noves tecnologies, ha canviat de naturalesa.

La importància de la pau és òbvia. El destí de la humanitat depèn avui dia de la nostra reacció. Mai com en aquest segle passat no hi ha hagut tantes guerres, declarades o implícites, ni tantes víctimes. No pretenc aportar aquí estadístiques que fan esgarrifar.

La qüestió és també difícil perquè demana la valentia i el realisme de viure humanament, ja que aquesta és la condició humana. He dit "realisme", perquè ni sobre la seguretat ni sobre el comportament de la natura no hi ha garanties totals. La vida mateixa és risc.

En altres llocs he comentat que la paranoia sobre la seguretat prové de la preocupació que tenia Descartes per la certesa. Les idees tenen la seva importància i no estem acostumats a viure amb el risc que comporta la vida. Res no semblava tan innocent com poder estar segurs de les coses. Àdhuc la física actual descobreix relacions d'incertesa. Viure amb

risc vol dir no tenir por; viure amb el perill inherent a la mateixa existència humana. Com ja deien els antics “tot està connectat amb tot”.

Una altra dificultat consisteix en el fet que el problema no és exclusivament teòric. L'hem d'enfrontar també amb la praxi. Per això el futur Institut Català Internacional per la Pau hauria de gaudir de la seva *ontonomia*, que no vol dir independència, sinó reconeixement dels seus lligams ontològics amb la realitat.

La funció del prologuista s'hauria d'aturar aquí. Us felicito de nou per la futura creació de l'Institut, que hauria de tenir llibertat tant teòrica com pràctica, amb què es posarà la primera pedra, per petita que sigui, per contribuir a solucionar el problema de la pau. Un problema que, pel fet de superar-nos, no ens hauria de fer por. Ans al contrari.

NI LA PAU NI L'ICIP NO SÓN UN COP DE VENT SOBTAT

Rafael Grasa¹

El llibre que teniu a les mans, *Catalunya i el foment de la pau. Anàlisi i consulta per al futur ICIP*, no és únicament el primer llibre de la col·lecció “Recerca x Pau”, cosa que ja li confereix *per se* una significació especial. És també un text que recull una recerca dissenyada per facilitar el procés de posada en funcionament de l'Institut Català Internacional per la Pau, l'ICIP.

Altrament dit, presentem la penúltima de les aportacions participatives del procés que ha dut a la creació de l'Institut. Primer, el treball d'anys de la societat civil i del moviment per la pau, amb la complicitat dels parlamentaris catalans, en sintonia amb el conjunt del país i la nostra tradició de recerca de la pau i de la justícia. Després, a partir de la Llei de foment de la pau, moltes altres: un estudi preliminar de la Fundació per la Pau; el treball de la Comissió d'Experts, que acabà amb un avantprojecte de llei; una sèrie d'estudis complementaris encarregats per l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans; el treball i el dictamen del Consell Català; els debats al si del Govern i el Parlament; un seminari permanent sobre foment de la pau, els drets humans i la seguretat, realitzat durant set mesos, entre altres coses. I, finalment, dos productes realitzats un cop el Parlament havia aprovat ja la Llei de creació de l'ICIP, que he coordinat per encàrrec de la Conselleria: la recerca que aquestes paraules introdueixen i un esborrany de línies generals del pla pluriennal i del reglament, que com a document de treball es presentarà a la Junta de Govern de l'ICIP, per tal que pugui començar els seus debats a partir d'un text inicial. Les línies generals del pla i el reglament parteixen, naturalment, del que s'ha manifestat a la recerca *Catalunya i el foment de la pau*. Ara toca, doncs, parlar de la recerca que he dirigit i supervisat i que ha

¹Professor de Relacions Internacionals de la UAB, ha estat president de la Comissió d'Experts, coordinador per a la posada en funcionament de l'ICIP i director de la recerca que ara es publica. Ha estat designat pel Parlament de Catalunya com a membre de la futura Junta de Govern de l'Institut.

estat realitzada pràcticament (entrevistes, explotació del material i redacció) per Maria Truñó. La recerca, encarregada per l'Oficina mitjançant conveni a la Universitat Autònoma de Barcelona, se'm va acudir en repassar la història de la creació del United States Institute of Peace, que es va crear l'any 1984, quan el legislatiu i l'executiu nord-americans foren arrossegats per la proposta de l'Acadèmia Nacional de la Pau i de Resolució de Conflictes, que aquest cop aconseguí fer realitat el que era un somni de segles. En efecte, ja els pares fundadors (Benjamin Rush i Benjamin Banneker), l'any 1793, havien demanat que la Constitució nord-americana tingués una referència en la creació d'una oficina de la pau, igual que una en la creació d'un departament de guerra, que hauria de "promoure i preservar la pau perpètua al nostre país". Segles més tard, després d'insistir porfidiosament en el moviment i l'acadèmia, durant un dels mandats presidencials més bel·licistes de la Guerra Freda es creà l'Institut. I per fer-ho, s'encarregaren estudis diversos i un informe, l'Informe de la Comissió Matsunaga, recollits en un llibre molt útil encara, *The Hundred Percent Challenge. Building a National Institute of Peace*. El llibre s'ocupa de temes com les tradicions de pau i guerra, la justícia social, la relació entre temes legislatius i temes de pau, la relació entre l'Acadèmia/Institut i la investigació per la pau (un estudi a càrrec justament de Kenneth Boulding) i les raons, l'agenda i el treball del nou Institut.

Calia, però, fer quelcom diferent: consultar els eventuais usuaris, l'acadèmia, el moviment, les administracions... que formen la llarga llista d'entrevistats, com s'explica en els apartats dedicats al context, els objectius i la introducció. I calia fer-ho donant-los veu única, sense intermediació dels experts aquest cop. I certament no n'hi havia gaires precedents. Naturalment, els diversos intents de crear un institut per la pau han estat precedits pel món d'estudis i anàlisis diverses. Però, en general, entren més en la categoria d'estudis acadèmics, encarregats a experts. Optar, com es fa aquí, per entrevistes semiestructurades, que són públiques

(han estat revisades pels entrevistats), i treballar-les buscant les coincidències i les divergències en els ideals (què es voldria), en les alertes i els riscos (què preocupa i com evitar-ho), en les prioritats i els criteris per actuar (què cal fer, on i per què) i quin model d'organització, relacions i xarxes cal construir (com cal fer-ho i amb qui), és –en funció del meu coneixement– quelcom nou. El resultat, com veureu, suma de les aportacions dels entrevistats i del treball excel·lent de Maria Truñó, ens dona una excel·lent guia per a la reflexió i l'acció.

Una guia, convé recordar, que arriba en un moment més complex per a la tasca de construir la pau que abans. Mai com ara és cert el *si vis pacem, para pacem* ("si vols la pau prepara i prepara't per a la pau"). Ho veurem amb cinc tesis ràpides, que serveixen per contextualitzar en l'agenda acadèmica, política i pràctica la recerca.

Primer, les agendes de pau, de drets humans i de seguretat han convergit ampliant els seus temes i alhora s'han focalitzat en tots els casos en el paper central de les persones, els condicionants culturals, així com les responsabilitats compartides entre actors diversos a l'hora de fomentar polítiques, en particular públiques, de pau, seguretat, drets humans i desenvolupament. En aquest procés també han canviat les concepcions sobre el paper de la cooperació o els dubtes i les certeses sobre l'eficàcia dels actuals instruments d'intervenció, assumint les diferències entre la gestió, la resolució i la transformació de conflictes. Altrament dit, l'agenda permet i possibilita, per no dir que exigeix, enfocaments conceptuals i pràctics més integrals.

Segon, la diversitat d'enfocaments i el solapament parcial de temes fan necessari construir claus d'interpretació compartides i dedicar esforços a identificar complicitats i un glossari comú tant per a la recerca com per a l'acció, sobretot si es vol buscar un espai comú d'interès per al

moviment i la recerca compromesa (un llenguatge, com m'agrada dir de broma compartida amb el moviment per la pau, per a les òlibes –l'acadèmia– i les balenes –el moviment per la pau–), però també entre “ciudadà, príncep i mercader”, entre societat civil, administracions i actors privats lucratiu. Aquesta tasca de recerca de llenguatge, complicitats, agenda (sobretot de preguntes), resulta cabdal.

Tercer, la recerca per la pau necessita fer autocrítica sobre les seves aportacions i el seu impacte i s'ha de plantejar preguntes abastables sobre les diverses violències i la pau, consolidant programes de recerca compartits des del camp de la pau, del desenvolupament i dels drets humans, que vinculin l'anàlisi de teoria i acció. Especialment important sobre aquest aspecte és justament l'aprenentatge de les pràctiques, tant les bones, les parcialment errades com fins i tot les decebedores.

Quart, el moviment per la pau s'hauria de plantejar quins són els aprenentatges dels èxits i dels fracassos de les campanyes i les accions, i si es considera de manera suficient i s'integren totes les interferències i elements externs. I aquesta és una tasca on es pot estudiar, fer recerca, comparar, analitzar.

I cinquè, dins de l'objectiu de construir una política pública catalana (polítiques, de fet) en el camp dels drets humans, el desenvolupament, la pau i la seguretat, amb trets propis i avantatges comparatius, cal diferenciar bé les tasques del legislatiu i l'executiu (directrius plurianuals poc integrades i poc operatives), les de la societat civil (reptes en l'organització i en l'anàlisi i la posterior transformació del sector) i les de l'acadèmia (problemes bàsics i agendes compartides).

Aquestes cinc ràpides tesis emmarquen el context en què caldrà que comenci la feina de l'ICIP. Serveixen, en suma, per recordar que cons-

truir una cultura de pau és una tasca que requereix un esforç continuat i de llarg alè, però que la situació de partida és bona: administracions, universitats i moviments hi tenen interès, complicitats i ganes. Un exemple final. Com deia el manifest unitari de les universitats catalanes en l'acte al Paranimf de la Universitat de Barcelona, el 14 de febrer de 2003, la vigília de la gran manifestació de Barcelona cal “seguir donant raons contra la guerra però també (...) fer tot el possible perquè la pedra de la pau que la societat catalana està esculpint vigorosament continuï sent modelada. Ho farem mitjançant el suport a la investigació i a l'educació per a la pau, a la resolució i transformació dels conflictes per mitjans no violents, a l'anàlisi crítica de la realitat i dels conflictes internacionals, a la construcció d'alternatives”.

Aprenem dels mots savis i ajustats del poeta, de Miquel Martí i Pol,

“la pau no és un cop de vent sobtat,
sinó la pedra en la qual cada dia
cal esculpir l'esforç de conquerir-la”.

Ni la pau ni l'ICIP no són ni seran un cop de vent sobtat. I aquesta recerca vol justament col·laborar en l'esforç per esculpir-la.

Agost de 2008

A

INTRODUCCIÓ

A1. CONTEXT

Fa quasi una dècada, en el marc del Fòrum Català per Repensar la Societat de 1999 va sorgir la proposta que Catalunya tingués un institut públic per la pau, la qual diverses entitats socials van començar a impulsar. Uns anys més tard, arran de la Llei de foment de la pau de juliol de 2003 quedava prevista la creació, en el termini de cinc anys, d'una estructura institucional de titularitat pública catalana, destinada a la promoció de la pau a Catalunya i al món.

El gener de 2005, la Generalitat va establir el Programa per a la creació de l'Institut Català Internacional per la Pau, com a estructura temporal dins del Departament de Relacions Institucionals i Participació. Atesa la complexitat política i tècnica del procés, el juny del mateix any aquesta instància governamental convoca una comissió de persones expertes amb l'encàrrec de proposar una estructura organitzativa per a l'Institut. Vuit mesos més tard aquesta comissió entregava el seu informe final a la Generalitat i el juny de 2006 el Consell Català de Foment de la Pau emetia un dictamen favorable al projecte.

A partir d'aquest document consensuat, i en el segon període de govern tripartit, la Generalitat va presentar al Parlament el gener de 2007 un avantprojecte de llei de creació de l'ICIP i el mes d'abril va nomenar un coordinador per a la posada en funcionament de l'ICIP, Rafael Grasa. D'altra banda, en el disseny institucional del nou govern es crea l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans dins del Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació. Durant el 2007 el Parlament de Catalunya va dur a terme el procés legislatiu i, finalment, va aprovar la Llei de creació de l'ICIP el 29 de novembre de 2007.

En el marc d'aquest procés de quasi tres anys de preparació de la posada en funcionament de l'ICIP, s'han dut a terme diversos treballs preparatoris, així com consultes a diversos sectors i actors implicats per tal d'avançar en l'anàlisi i el diagnòstic de l'escenari i de les possibilitats del futur Institut. Aquest estudi és una contribució per facilitar la delimitació del terreny, el perfil i els eixos estratègics de l'ICIP, en els paràmetres que estableix la Llei, a partir d'una consulta àmplia.

En aquest escenari, entre el juliol de 2007 i l'abril de 2008, s'ha dut a terme la recerca *Catalunya i el foment de la pau: anàlisi i consulta per al futur ICIP*. Aquest estudi ha estat concebut com una investigació qualitativa per copsar la diversitat de consideracions i d'elements comuns sobre l'Institut. Per tant, no es tracta d'una proposta pròpia, sinó d'un estudi que identifica les línies compartides i, alhora, recull la diversitat de mirades i d'opinions respecte del perfil i de les actuacions de l'Institut. En la fase actual, abril de 2008, amb l'ICIP creat jurídicament i en procés de constitució de la seva Junta de Govern, cal disposar d'anàlisis i de propostes per orientar-ne la visió estratègica institucional, en especial, el Pla estratègic plurianual.

Aquesta fase d'anàlisi i de consultes, si bé no esgota els mecanismes de participació que l'Institut, d'ara endavant, ha de posar en marxa, permet canalitzar opinions i propostes de diversos àmbits i actors implicats eventualment en l'actuació de l'Institut i, així, contribuir a promoure un projecte compartit de gran abast.

A2. OBJECTIUS

L'estudi es planteja l'**objectiu general** de facilitar a la futura Junta de Govern de l'ICIP la formulació de la visió estratègica institucional a partir de l'anàlisi d'expectatives i de riscos, i de l'entorn, mitjançant entrevistes i grups de discussió, amb els principals actors en el foment de la pau a Catalunya.

Pel fet de tractar-se d'un procés de creació i d'institucionalització i no de planificació estratègica d'una organització ja en funcionament, més que analitzar debilitats, amenaces, fortaleses i oportunitats (anàlisi DAFO), s'estructura en un sentit més ampli: què es voldria que fos, què s'espera que faci, com es voldria que ho faci i, alhora, què preocupa i per què. D'aquesta manera, l'estudi pretén contribuir a delimitar el marc d'actuació i identificar-ne elements i òptiques per tenir-los en compte a l'hora de la seva concreció en plans d'acció.

Dins d'aquest propòsit general es persegueixen els dos **objectius específics** següents:

1. Consultar de manera extensa i profunda sobre l'ICIP una àmplia diversitat d'agents vinculats al foment de la pau a Catalunya, pertanyents a tres àmbits: a) les entitats i els moviments socials; b) les universitats i els centres de recerca; i c) les institucions públiques (administracions i Parlament).
2. Identificar programes i accions en el camp de la recerca, la formació, l'educació i l'acció per la pau que duen a terme a Catalunya diversos actors per tal d'analitzar l'escenari i les possibles actuacions i relacions estratègiques de l'ICIP.

A3. METODOLOGIA

En el marc dels objectius plantejats, es va optar per una metodologia fonamentalment qualitativa a partir de les tècniques d'entrevista semiestructurada en profunditat i d'anàlisi de contingut. El procés de recerca s'ha dut a terme durant deu mesos amb les fases següents:

1. Disseny i preparació de la recerca (de juliol a setembre de 2007)
2. Realització, registre i validació de les entrevistes (de juliol de 2007 a març de 2008)
3. Anàlisi de contingut i redacció preliminar (de gener a març de 2008)
4. Grups de discussió sobre les conclusions preliminars (març de 2008)
5. Redacció definitiva de l'estudi (març i abril de 2008)

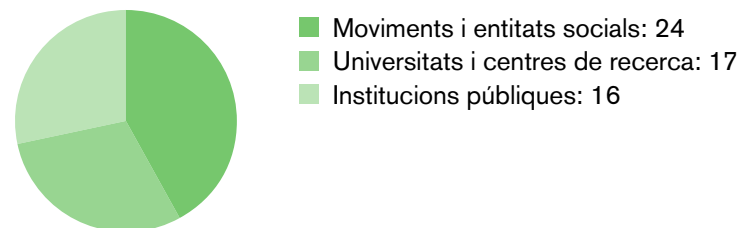
En conjunt s'han entrevistat 61 persones, considerades informants significatives entre els actors principals dels tres àmbits plantejats en els propòsits de l'estudi.¹ El resum de les entrevistes dutes a terme es recull en el quadre següent:

Quadre 1. Quadre resum de les entrevistes

57 Total d'entrevistes	61 Total de persones entrevistades
53 Entrevistes a títol institucional	4 Entrevistes a títol personal
53 Entrevistes individuals	4 Entrevistes grupals

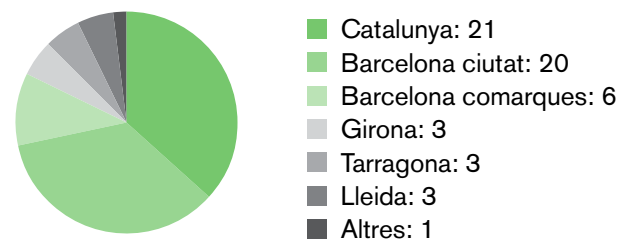
¹ Consulteu la llista d'institucions, entitats i persones entrevistades en l'annex c, al final d'aquest estudi.

Entrevistes segons l'àmbit

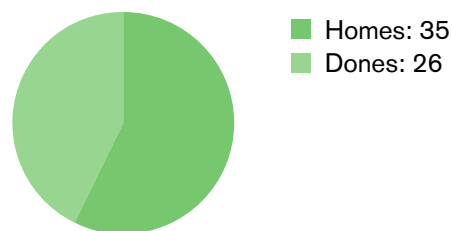
Segons els informes de la Comissió d'Experts i la Llei de creació de l'ICIP, en l'exercici de les seves funcions l'Institut es relacionarà amb l'àmbit de l'Administració, l'acadèmic i el social. Així, els àmbits considerats preferents són les tres categories següents: les institucions públiques (incloent-hi el Parlament de Catalunya, la Generalitat de Catalunya i els ens locals), les universitats i centres de recerca, i els moviments i les entitats socials (incloent-hi les organitzacions de la societat civil no exclusivament de foment de la pau). Del conjunt de 57 entrevistes, 24 s'han dut a terme a entitats socials, 17 a centres de recerca i universitats, i 16 a institucions públiques.

Entrevistes segons el territori

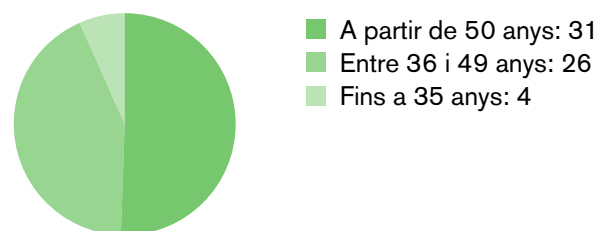
Pel que fa a l'abast territorial de les entitats i les institucions entrevistades s'han considerat set categories diferenciades: Catalunya, Barcelona ciutat, Barcelona comarques, Girona, Tarragona, Lleida i fora de Catalunya. Del total de 57 entrevistes un terç són a entitats i institucions considerades d'abast de Catalunya (21), un altre terç de Barcelona ciutat (20), una desena part de Barcelona comarques (6), una cinquena part de Tarragona (3), una altra cinquena part de Girona (3) i una altra de Lleida (3). L'únic cas de fora de Catalunya és Saragossa.

Persones entrevistades segons el sexe

En relació amb el sexe, de les 61 persones entrevistades 26 són dones i les altres, més de la meitat, són homes (35). Sobre aquesta dimensió de la recerca cal destacar que s'ha fet un esforç per identificar dones com a informants, ja que els càrrecs de coordinació general i de representació de les institucions i les entitats són ocupats majoritàriament per homes. Així, l'univers d'entrevistes hauria estat diferent si s'hagués optat per entrevistar persones amb funcions de responsables de projectes o tècniques, que són, majoritàriament, dones.

Persones entrevistades segons l'edat

Finalment, quant a l'edat de les 61 persones entrevistades, s'han considerat tres categories generacionals: fins a 35 anys (A), entre 36 i 49 anys (B) i a partir de 50 anys (C). De les 61 persones entrevistades, la meitat (31) són de la generació més avançada, mentre que quatre de cada deu (26) tenen entre 36 i 49 anys i la generació més jove de fins a 35 anys no suposa ni una de cada deu persones entrevistades (4). Així, en l'univers de persones entrevistades hi ha un biaix per sexe i un biaix per generació, ja que els homes de més de 50 anys hi estan sobrerrepresentats, en tractar-se del perfil de persona que ocupa posicions de més poder al conjunt d'institucions i entitats.

Les entrevistes es van realitzar seguint un guió estructurat en dos grans blocs: un primer bloc d'identificació breu de les actuacions en recerca, educació i/o acció per la pau de la institució o entitat entrevistada; i un segon bloc, i principal, en què s'exposaven diversos temes que calia tenir en compte per orientar les bases institucionals de l'ICIP.²

Dins del guió de les entrevistes, en els apartats de prioritats i el qüestionari, una part de la resposta era tancada i una altra, oberta a comentaris. Les entrevistes s'han registrat a partir de notes escrites que recullen les respostes a les preguntes formulades i els arguments dels comentaris oberts. De les 57 fitxes d'entrevistes, excepte cinc, totes han rebut la conformitat explícita, a través de correu electrònic, de les persones entrevistades, de les quals prop de la meitat han fet comentaris i modificacions al text, que s'han incorporat en la versió definitiva adjunta en l'annex en format CD. El conjunt de registres de les entrevistes s'han sistematitzat en una base de dades per facilitar-ne el posterior creuament i anàlisi. Aquesta sistematització ha permès elaborar els quadres temàtics que s'han utilitzat per a la interpretació de les dades, per a la qual s'ha seguit el mètode d'anàlisi de contingut d'entrevistes.

Una vegada analitzades les entrevistes, se n'han redactat les conclusions preliminars i per tal de fer-ne el retorn, la presentació i la discussió es va organitzar el seminari de presentació i discussió de les conclusions preliminars el dia 11 de març de 2008. A aquest seminari estaven convocades les persones entrevistades en la recerca, membres de la comissió de persones expertes i del Consell Català de Foment de la Pau, així com participants del Seminari Permanent sobre el Foment de la Pau, dels Drets Humans i de la Seguretat de 2007 i autors i autores d'investigacions en el marc de la posada en funcionament de l'Institut.

Quadre 2. Quadre resum del perfil dels grups de discussió

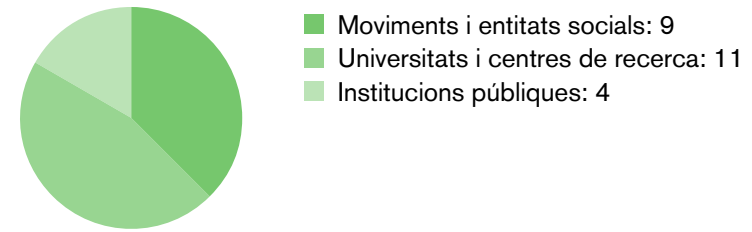
4	24	13
Total de grups de discussió	Total de persones en els grups de discussió	Persones en els grups de discussió no entrevistades

² El guió utilitzat en les entrevistes s'inclou en l'annex a al final d'aquest document i el quadre que integra el contingut de les entrevistes per temes en l'annex adjunt en format CD.

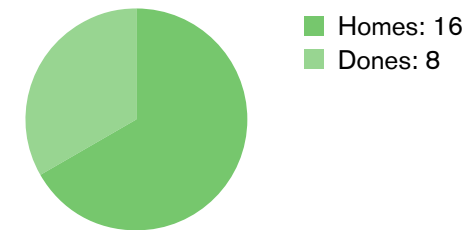
Es van fer quatre grups de discussió de sis persones, que tractaven acords, desacords, mancances i propostes de reformulació i de mecanismes per concretar els plantejaments recollits en les nou conclusions preliminars.³

Tal com es pot observar amb les dades i els gràfics següents, més de la meitat de les 24 persones que van participar en algun dels quatre grups de discussió no havien estat entrevistades prèviament. El perfil de les persones es va caracteritzar per homes de més de cinquanta anys provinents d'universitats i de centres de recerca, malgrat que cal destacar la participació de persones a títol d'entitats socials i, en menor mesura, però també significativament, a títol institucional d'ens de l'Administració. Pel que fa al sexe, tan sols un terç de les persones participants eren dones. Finalment, pel que fa a l'edat, cal assenyalar que a diferència de les entrevistes, en aquesta ocasió, amb una convocatòria oberta a persones d'entitats i institucions mencionades, prop de la meitat eren persones de fins a 35 anys.

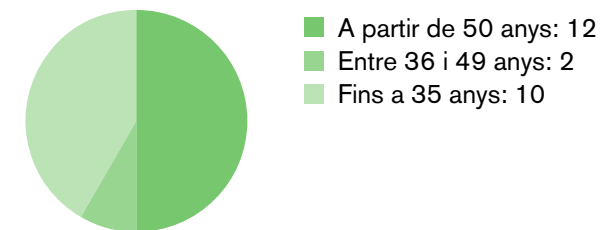
Grups de discussió segons l'àmbit

Grups de discussió segons el sexe

Grups de discussió segons l'edat

³ Les preguntes generadores dels grups de discussió s'inclouen en l'annex b, al final d'aquest document, i les relatories dels quatre grups de discussió i els noms de les persones participants s'afegeixen en l'annex en format CD.

B

CONSULTA SOBRE EL FUTUR ICIP: ANÀLISI DE LES ENTREVISTES

Aquest capítol central de l'estudi recull el resultat de les entrevistes i s'estructura en quatre blocs temàtics: en primer lloc, els desigs, el perfil i les expectatives, és a dir, el que agradaria de l'Institut; en segon lloc, les alertes, els riscos i les preocupacions; en tercer lloc, les prioritats i els criteris per a l'actuació, o sigui, què fer, on i per què; i finalment, un darrer bloc, dedicat al model organitzatiu, les relacions i les xarxes de l'Institut, és a dir, com fer les coses i amb qui.

En tractar-se d'un estudi per orientar la visió estratègica institucional, l'enfocament de la consulta és avançar en la definició d'un marc en què es pugui treballar i aclarir el que es pretén aconseguir i la perspectiva que se li vol donar. Per tant, no detalla activitats específiques ni calendari, que és propi d'un pla d'acció, si bé es recullen les propostes que han anat sorgint en el procés de recerca.

B1. DESIGS, PERFIL I EXPECTATIVES: QUÈ ES VOLDRIA

Aquest primer capítol està dedicat als desigs i les expectatives expressades en les entrevistes sobre l'Institut i, a partir de l'anàlisi del conjunt d'entrevistes, s'estructura en els vuit aspectes significatius sobre perfil i elements següents que caldria tenir en compte a l'hora de concretar-ne l'orientació institucional:

- Caràcter públic i independent
- Complexitat, qualitat i innovació
- Ecoltar i reconèixer la feina feta
- Fer xarxa, donar joc i catalitzar
- Iniciatives pròpies distintives
- Presència social, territorial i internacional
- Estil participatiu i respectuós
- Visió i propostes estratègiques d'acció i incidència

B1.1. CARÀCTER PÚBLIC I INDEPENDENT

Una de les qüestions que apareix amb més freqüència en les entrevistes és el caràcter públic i la independència i l'autonomia política de l'Institut. Aquest desig, ja present en l'informe inicial de la Comissió d'Experts, queda recollit en la Llei quan defineix la naturalesa de l'ICIP (art. 1.1) i preveu una "entitat pública de caràcter institucional, independent, dotada de personalitat jurídica pròpia i plena capacitat d'obrar, tant en l'àmbit públic com en el privat, que, en l'exercici de les seves funcions, actua amb plena independència de les administracions públiques, de les entitats privades i de les organitzacions sense ànim de lucre".

A més, la dimensió pública i independent de l'Institut també estarà condicionada pel procediment d'elecció de la Junta de Govern i per l'assignació i la captació de recursos econòmics. La Junta, el màxim òrgan de govern, de direcció i d'administració de l'Institut, és constituïda per dotze membres, nou d'elegits pel Parlament (prèvia proposta del Consell Català de Foment de la Pau) i tres de designats pel Govern (art. 6 i 7). Els recursos econòmics i el patrimoni per al funcionament de l'Institut són, entre d'altres, les assignacions pressupostàries que estableixen els pressupostos de la Generalitat (art. 14).

Més enllà de la naturalesa pública i independent de l'Administració establerta en la Llei, es considera que la independència política efectiva és alhora un anhel i un compromís que cal garantir i anar construint. Així, en les entrevistes es destaca aquesta independència com un element molt important i una condició bàsica per assegurar la credibilitat i el prestigi de l'Institut. Al mateix temps, es remarca que serà difícil d'aconseguir i que es demostrarà amb la

trajectòria de treball i amb els processos de presa de decisions. Òbviament, aquesta independència, assenyalen les entrevistes, no implica evitar les relacions amb les institucions públiques catalanes ni situar-se al marge de la vida política i parlamentària. En altres paraules, del que es tracta és de delimitar i protegir l'espai i les línies pròpies de treball i mantenir-s'hi:

"És important una autonomia marcada i, alhora, una relació institucional al marge d'influències polítiques. És a dir, que mani qui mani, l'ICIP tingui la seva línia pròpia de treball." (E4)⁴

"No ha d'estar al marge de la vida política i parlamentària, sinó que ha de buscar complicitats mantenint la seva independència del Govern per tal de guanyar-se un prestigi i que se'l reconegui com a diferenciat de l'Administració." (E48)

"Si es pretén un treball a llarg termini i una consolidació de l'ICIP, tant en l'àmbit nacional com internacional, caldrà autonomia i independència, encara que sempre sigui relativa." (E19)

"L'ICIP ha de poder garantir la seva independència, encara que serà difícil ser independent sense deixar de dir el que ha de dir a les institucions públiques que l'estan finançant. Cal molta maduresa de les institucions públiques per tal d'assumir que, d'alguna manera, paguen per ser criticades a partir del compromís de l'ICIP amb la coherència i els valors positius." (E38)

Més concretament, s'ha apuntat que aquesta independència política es podria garantir a través de tres mecanismes: la pluralitat política i ideològica, la proximitat i la participació d'entitats i de ciutadania, així com el seguiment, l'avaluació i la rendició de comptes de les actuacions. (GD2)

"No ha de tenir una dependència orgànica de les institucions, però del que es tracta és que tothom hi càpiga, que s'hi senti respectat i que es treballi des de la pluralitat." (E24)

"Ho pot aconseguir si està a prop de les entitats, i és clau que garanteixi el seu compromís d'autonomia." (E16)

"L'ICIP hauria de veure el teixit del sector com la base per a la seva independència i poder generar confiança pel seu origen i pels valors que promou." (E38)

"L'autonomia ha d'anar estretament lligada a fer seguiment de la feina per tal de millorar-la i rendir-ne comptes." (E22)

⁴ Els codis E+núm. al final de les cites fan referència al número de l'entrevista i els codis GD+núm., als grups de discussió. Consulteu la correspondència de codi amb la persona entrevistada en l'annex 2, al final d'aquest estudi. Les 57 fitxes de les entrevistes i les 4 relatories dels grups de discussió les trobareu en l'annex en format CD.

D'altra banda, el fet de ser una entitat de promoció i titularitat pública i, al mateix temps, no governamental és percebut com una ambivalència que planteja reptes. Tot i això, també es destaca aquesta característica com un potencial a l'hora d'actuar, sempre que se sàpiguen aprofitar les implicacions positives de ser un ens públic i independent del Govern.

“El fet de tenir un mandat d'un parlament democràtic, ser un braç de la política pública de foment de la pau i un ens de promoció pública ha de ser un aspecte a explotar i no a amagar. Diria que és un centre diàfanament públic i això té els seus avantatges, com la credibilitat i la solvència, sobretot en la interlocució internacional. Ha de trobar l'equilibri entre ser públic i ser independent, perquè si és creat, finançat i s'ha de coordinar amb l'Administració, més aviat serà interdependent.” (E28)

“L'ICIP té una ambivalència que pot ser molt positiva, si se sap jugar bé, pel fet d'estar entre les institucions públiques i la societat civil sense ser governamental. Aquesta hauria de ser una carta a jugar i un avantatge a aprofitar a fons: el seu caràcter d'organisme públic i no governamental.” (E31)

“L'Institut podrà fer més com més clar sigui el seu caràcter públic. Per tant, el vincle amb el Parlament és la clau de la legitimitat de l'ICIP. I alhora el caràcter públic és la condició per tal que l'ICIP pugui fer projectes d'ampli abast, d'envergadura, tant des del punt de vista de l'acció exterior i la diplomàcia paral·lela com de la recerca, etc.” (E54)

Pel que fa al caràcter públic, sembla important especificar que més enllà de descriure el seu origen parlamentari també pot representar un instrument públic que serveixi la ciutadania per al control de les institucions públiques. En altres termes, la seva capacitat de denúncia també en marcarà el grau d'independència (GD2).

“Espero que sigui un instrument públic i que, per tant, piqui la cresta sempre que calgui.” (E41)

B1.2. COMPLEXITAT, QUALITAT I INNOVACIÓ

Un segon desig àmpliament compartit gira al voltant de com garantir l'alta qualitat i el rigor de les actuacions de l'Institut, tot contribuint a la millora del treball ja en marxa des de diversos àmbits mitjançant el desenvolupament d'eines, de coneixements i d'equips. Es considera que, a la llarga, la carta de presentació de l'ICIP serà l'excel·lència del seu treball compromès, exclusivament, amb la pau, i en especial amb un paradigma de pau positiva, no només d'absència de guerra.

“L'ICIP vindria a ser una etiqueta de qualitat per incorporar temes de rellevància a l'agenda política, d'estil de treball i de com es gestionen els recursos per la pau.” (E20)

“El rigor, la qualitat i els treballs seriosos, en tres idiomes –català, castellà i anglès– que siguin punt de referència sobre les qüestions tractades.” (E33)

“L'ICIP s'ho haurà de guanyar, però hauria de ser conegut per la seva bona feina i per ser una institució compromesa només amb la pau: no em semblaria bé que les senyes d'identitat es vincuessin al nacionalisme a Catalunya.” (E45)

“Exigir un estàndard de qualitat, en totes i cadascuna de les activitats en què es participa, que obligui a forjar bons productes, evitant al màxim la propaganda.” (E34)

Per tal d'assegurar aquesta qualitat, amb l'anàlisi de les entrevistes s'ha identificat com a cabdal la necessitat de tractar i plantejar les temàtiques de l'Institut des de la complexitat i la innovació. Dit d'una altra manera, s'insisteix a dir que les anàlisis haurien d'evitar simplificacions, generalitzacions i desconexions de les realitats globals i locals, i, per tant, haurien d'esforçar-se per incorporar enfocaments interdisciplinaris que assumeixin les dificultats en la comprensió de fenòmens complexos i per innovar en les propostes, els processos que s'hagin de dur a terme i les òptiques d'anàlisi.

“La identitat de l'ICIP podria ser la d'un catalitzador amb una visió àmplia que potencia discursos complexos que abasten la pau incloent el gènere, els drets humans, el desenvolupament, la interculturalitat, el medi ambient... És a dir, que l'ICIP no perpetui un discurs reduccionista de la pau, sinó que sigui un discurs que crea coses noves.” (E35)

“Que faci reflexionar sobre com els models de cooperació poden decantar-se cap a prevenir o agreujar conflictes. Fa falta incorporar-hi la dimensió de pau.” (E25)

“Que l'ICIP pugui preocupar-se de les incerteses i pinzellades de futur, més que no pas mirar què fan els altres instituts, és a dir, no anar a lo fàcil, sinó buscar el valor afegit de pensar sobre els reptes i incerteses del món actual.” (E21)

“En ser una cosa nova, serà important vigilar que no faci només allò fàcil, sinó dedicar-se a inventar i fer coses i de maneres que ara potser no imaginem. L'ICIP ha d'avançar, anar fent i ja anirà treballant en l'encaix dels tres àmbits, sense plantejar-ho com una preocupació d'entrada.” (E57)

B1.3. ESCOLTAR I RECONÈIXER LA FEINA FETA

En tercer lloc, s'espera i s'exigeix a l'ICIP que doni valor al que ja existeix, però no només simbòlicament, des del reconeixement genèric de les experiències històriques i dels treballs previs, sinó com un tret del seu caràcter. És a dir, es vol que el reconeixement dels aprenentatges i treballs ja en marxa tinguin implicacions clares i operatives en el funcionament de l'Institut.

“De la mateixa manera que cal obrir la nevera per decidir què soparàs i què cuinaràs amb els ingredients que tens a l'abast, les prioritats de l'ICIP s'haurien d'adequar a la realitat catalana, en funció de l'experiència, coneixements i interès que ja tenen professionals i organitzacions catalanes.” (E10)

“El desig és que l’ICIP assumeixi el seu propi discurs sobre la pau i alhora que no sigui autista, tancat, altiu o insensible. Ha de ser conscient i tenir molta sensibilitat amb el que ja es fa i no actuar com si tot comencés de zero, sinó aprofitar i valorar les experiències que s’han donat en cada moment.” (E26)

En aquest sentit, s’insisteix que, per tal que l’Institut pugui orientar bé les actuacions i aconseguir complementar i reforçar el foment de la pau a Catalunya i al món, cal que tingui disposició i voluntat activa de conèixer i escoltar a fons la resta d’actors de la societat catalana. Per tant, caldrà incloure en la planificació el temps i els recursos suficients per a la identificació i caldrà garantir que en els eixos i les línies estratègiques es disposi de diagnòstics i mapes interdisciplinaris de qui està fent què a Catalunya, de què caldria fer i no s’està fent, però també de quina manera, amb quines òptiques, estratègies i xarxes de relacions treballen els diversos actors. És a dir, mostrar-se coneixedor i respectuós del què i del com. Així, per tal de garantir que les actuacions responguin a una profunda identificació i objectius compartits, es tractaria de crear equips d’anàlisi interdisciplinària i desenvolupar programes sobre la base de problemes considerats rellevants, aterrats i compartits (GD4).

“L’ICIP podria ser com una brúixola que detecti on som i que orienti. És a dir, que sigui com un referent per saber què fem, què repetim, què manca i cap a on anar en la construcció de pau, perquè és bàsic complementar i no duplicar esforços per no convertir-se en un competidor i per reconèixer els altres i garantir que els altres se sentin reconeguts.” (E44)

“No ha de duplicar, però també és cert que gran quantitat de coses es fan dins de capelles tancades i caldria valorar si és l’únic enfocament o es pot complementar.” (E47)

“L’ICIP hauria d’estar atent al que som bons fent aquí i el que no està fent ningú, perquè aprofitant el que tens és quan creixes: què sabem fer? què es necessita? Al respondre-ho, cal partir de coses molt concretes i que facin il·lusió; i a l’anar treballant, cal explicar molt bé aquí com s’està construint pau.” (E52)

B1.4. CREAR XARXA, DONAR JOC I CATALITZAR

Un quart desig, conseqüència de l’esmentada necessitat de coneixement i de reconeixement de la feina feta, és que l’Institut assumeixi un paper actiu per fer xarxa social i donar joc a diversos actors, per tal de potenciar al màxim la bona feina que ja es desenvolupa. Aquest esperit de paraigües, ja present en els informes de la Comissió d’Experts, es pot assolir mitjançant diverses fórmules: des d’aliances estratègiques estables –que podrien figurar en convenis i programes marc plurianuals– fins a sinergies, associacions o col·laboracions puntuals –projectes i convenis per accions. En tots els casos, es tractaria de crear relacions de pertinença que comportin treballar en una mateixa direcció i, en la mesura del possible, compartir les estratègies. Una premissa seria reconèixer que s’estan fent moltes coses i, alhora, que s’estan perdent capacitats perquè es coopera poc (G4).

“A totes les entitats ens hauria de fer il·lusió l’ICIP, perquè ens ha de servir per millorar i fer més treball en comú. No l’hauríem de pensar com una font de diners, sinó com un espai de recursos no materials –assessorament, orientacions, intercanvis... L’ICIP ha de pensar a

veure el panorama i tenir-ho tot al cap per elaborar plans estratègics sense voler-ho fer tot ell ni centralitzar.” (E45)

“L’Institut hauria de cobrir buits i ser un paraigües per donar suport a coses en marxa, que fes un treball pensat de mica en mica.” (E18)

“L’ICIP ha de poder fer un exercici molt fort de crear complicitats i no ha de tenir mai afany de protagonisme, sinó pensar-se com una institució paraigües que no trepitja, sinó que concerta tant com pot.” (E31)

En aquest sentit, l’Institut s’associa a un espai actiu orientat a establir xarxes i alhora a liderar l’impuls de processos d’articulació amb actors i àmbits ben diferents. Aquesta tasca no es considera fàcil i s’assumeix que requerirà diverses condicions, entre d’altres: identificar i consensuar els objectius i els compromisos, dedicar-hi esforços per estructurar i impulsar, donar-li temps i fer-ne un seguiment actiu, i no actuar amb immediatesa.

“El treball en xarxa amb altres institucions i entitats és una feina feixuga, però que cal fer. I no només entre institucions aquí, sinó també coordinacions per accions concretes en certs països amb institucions de la UE i sempre comptant amb persones especialistes dels països en qüestió.” (E7)

“Una actitud de sumar no vol dir no tenir personalitat, sinó crear infraestructura i conjuminar.” (E24)

“L’objectiu no ha de ser enumerar tot el que s’ha fet, sinó més aviat tot el que s’ha coordinat i millorat.” (E56)

Una metàfora utilitzada per al·ludir el paper de l’Institut és la de catalitzador, és a dir, l’ICIP hauria de ser capaç de generar accions i processos que potencialment existien, amb la seva presència i actuació i amb poc protagonisme visible. En altres paraules, fer que les coses passin, amb independència de qui les faci.

“Que es doti l’ICIP amb criteri, ja que ser coordinador o animador de l’àmbit de pau no és el mateix que ser una entitat pròpia: cal tenir molt clar el lideratge, així com els temes i els àmbits per tal d’animar i convèncer.” (E52)

“L’ICIP hauria de saber aprofitar i liquar les energies que ja estan sobre la taula i ser un canal per pensar nous formats innovadors per la difusió i la recerca sobre pau. No ha de dirigir, sinó ser una esponja i relacionar-se amb les entitats i establir línies de treball pactades entre actors. D’alguna manera, l’ICIP posa la catifa vermella per tal que es treballi.” (E50)

Així mateix, aquesta tasca de liderar processos sense buscar el protagonisme requereix complicitats i compromisos que s’aconsegueixen quan es treballa buscant els interessos recíprocs amb la lògica de *guanyar-guanyar*; d’altra banda, principi propi de la resolució no violenta de conflictes.

“Que sigui una institució caracteritzada per la recerca de complicitats. Per això cal una gestió amb molta flexibilitat i cintura, que no agafi terreny i, al contrari, que sàpiga aprofitar el que hi ha i generi massa crítica. És a dir, que faci el que faci, ho aconsegueixi identificant interessos recíprocs intangibles, sumant gent per tal que tothom hi surti guanyant. És a dir, donant i rebent: *do ut des*.” (E42)

També cal pensar que l'esperit del treball en xarxa passa per acompanyar i potenciar cadascun dels àmbits en la seva tasca per la construcció de pau, ja sigui el d'entitats i de moviments socials com el d'universitats i de centres de recerca, o el de les institucions públiques. I no només amplificar el treball per àmbits, sinó també facilitar la connexió entre aquests.

“Seria desitjable que amplifiqui i potenciï la veu i el treball del moviment sense ser protagonista a l'hora de portar els temes, sinó que faciliti recursos i fomenti i dinamitzi les xarxes i les relacions entre actors.” (E17)

“L'ICIP podria contribuir a equilibrar el món acadèmic i el de les entitats, perquè amb l'un sense l'altre és molt difícil aconseguir avenços i el que fa falta és canalitzar els recursos cap a esforços comuns.” (E13)

Finalment, es considera que l'ICIP no s'ha de relacionar únicament amb els que treballin centralment la pau, sinó que hauria de poder entrar en els espais econòmics, de rerefons, i desenvolupar un discurs de conscienciació sobre els temes de pau. Així, hauria de ser capaç d'ampliar i acollir actors i interlocutors plurals per tal d'aconseguir augmentar progressivament la seva capacitat d'incidència (GD2, GD4).

B1.5. INICIATIVES PRÒPIES DISTINTIVES

El principi de complementar i prioritzar el treball en xarxa es considera que no ha d'implicar renúncies a actuar per iniciativa pròpia. En altres paraules, l'Institut haurà d'actuar sovint en solitari, però quan ho faci, s'haurà de fonamentar i justificar en les seves línies prioritàries i s'haurà d'identificar clarament el valor afegit de la seva actuació i sempre amb el principi rector de no fer el que ja es fa.

“Com que ningú té l'exclusivitat de temes, caldrà identificar fins a on pot arribar i buscar complementarietats, encara que això és difícil d'entrada.” (E21)

D'altra banda, a l'hora d'especificar aquest valor afegit i els trets distintius que, en general, haurien de marcar les iniciatives de l'Institut, sorgeixen diversos arguments i/o propostes que cal considerar: l'experiència històrica de no-violència, de cruïlla de cultures i de construcció democràtica i autogovern a Catalunya, així com una certa pràctica cultural basada en el diàleg i el pacte, i un teixit associatiu significatiu i vinculat als valors de la pau.

“El perfil propi pot concretar-se per dues vies: una, divulgar la cultura de pau per tot el territori de Catalunya, pensant que, juntament amb la política pública de pau, modificarà hàbits i actituds. Dos, pensar en Catalunya com a país de pau amb una manera catalana de gestionar els conflictes basada en el diàleg i l'experiència històrica de diversitat i cruïlla de cultures, i aprofitar-ho pel foment de la pau al món.” (E30)

“A Catalunya hi ha tres fenòmens que poden marcar les senyes d'identitat de l'ICIP: un, tradició cultural pacifista, no violenta, on històricament el valor de la pau ha guanyat la seva legitimitat; dos, un teixit associatiu espectacular, amb tradició d'ateneus, esplais, etc. que actua a partir del valor de la pau, molt arrelat; i tres, un treball específic previ a l'ICIP que fa que aquest en sigui una conseqüència i no un bolet.” (E38)

“El procés i les experiències de construcció d'espais democràtics i de trobada de cultures i cosmopolitisme són una escola que ens serveix per aprendre i per fonamentar el treball per la pau des de Catalunya. En aquest sentit, les senyes d'identitat de l'ICIP passarien per organitzar els elements i impulsar el debat i la construcció d'un model de pau democràtica, d'espais per a la vida civil laica.” (E52)

A partir d'aquestes condicions, es formulen propostes concretes per definir el perfil propi de l'Institut, entre d'altres, al voltant de la construcció de pau després de conflictes violents i dels models d'autonomia política.

“Un tret distintiu de Catalunya és la seva experiència d'estratègia no violenta de transició a la democràcia i d'encaix de cultures diverses dins d'un estat democràtic. En aquest sentit té molt a aportar en casos de conflictes en transició i la seva aposta estratègica podria ser en la construcció postconflicte a partir d'explicar el model autòmic.” (E11)

“Com que Catalunya pot aportar la seva mirada pròpia, l'ICIP hauria de poder crear espais de diàleg entre actors de conflictes etnopolítics i aprofitar que no té caràcter governamental per establir la informalitat com a procediment.” (E31)

“El valor afegit de l'ICIP podria ser el de les arquitectures polítiques intermèdies amb models d'autogovern diversos, que és un tema clau en bona part dels processos de pau.” (E18)

Així mateix, es proposa que la tipologia de conflictes als quals es dediqui l'ICIP no es limiti als grans casos o als conflictes emblemàtics, sinó que s'ocupi també de conflictes locals, amb més oportunitats per contribuir en la seva resolució a través d'espais de diàleg.

“Que l'ICIP sigui un espai que contribueixi a resoldre conflictes i no només conflictes grans, també conflictes locals. En els primers, pot analitzar-los i aportar-hi possibles solucions, i en els segons, es tracta de treballar sobre actituds perquè són més aviat de violència encoberta arran de certs models institucionals. És preferible que es dediqui a conflictes petits i solucionables que a grans casos on es quedi només en l'anàlisi teòrica.” (E20)

“Aquí tenim molta mà per crear ponts i posar enteniment en situacions d'enfrontament. Per tant, l'objectiu podria ser buscar i promoure espais de diàleg des de la idea de 'diplomàcia silenciosa', cosa que sent Govern no es pot fer.” (E1)

Finalment, es veu com una possible dificultat el fet de voler esdevenir alhora un centre articulador que convoca, un centre certificador de qualitat d'iniciatives de pau –segell ICIP– i un centre productor de coneixement i de capacitats per a la resolució no violenta de conflictes. En aquest sentit, es considera més important assumir el paper de suport i d'articulació i s'identifica clarament una doble necessitat a la qual s'espera que l'ICIP doni resposta: una, aglutinar per generar un espai de confluència des d'on observar el conjunt d'actuacions; i dues, impulsar fent, proposant i recomanant actuacions per construir pau. (GD4)

B1.6. PRESENCIA SOCIAL, TERRITORIAL I INTERNACIONAL

En relació amb la finalitat de l'ICIP, que recull la Llei en l'article 1.2, de “promoure la cultura de la pau en la societat de Catalunya i en l'àmbit internacional, i fer que Catalunya tingui un paper actiu com a agent de pau al món”, es considera molt important intentar aconseguir l'arrelament social i ciutadà de les propostes i les actuacions que l'Institut dugui a terme.

“L'objectiu seria que la ciutadania vagi agafant compromisos petits i quotidians per la pau, per tant, cal una orientació i funció pedagògica per aconseguir que el tema de la pau s'internalitzi com un sentiment o com el menjar i el beure, és a dir, que sigui intrínsec a les persones i no es visqui com una qüestió de la qual parlen experts.” (E4)

“Es tractaria que la gent ho pogués sentir com a propi i que l'ICIP donés idees sobre la pau en la vida quotidiana, per a les 24 hores del dia de les persones.” (E6)

“Caldrà pensar en els impactes socials al carrer, o sigui, el repte de l'ICIP és que serveixi per passar del rebuig genèric a la guerra a accions quotidianes assumides per la gent de carrer.” (E25)

També s'ha assenyalat explícitament i intensament la necessitat d'organitzar el treball de l'Institut en termes de presència territorial, és a dir, garantint una estructura i uns processos que facilitin la implicació i la contribució d'entitats, universitats i administracions de tot Catalunya.

“L'ICIP tindrà potència també en funció del seu arrelament local i el seu acostament al territori, tenint en compte que la informació ha d'anar i venir. Caldria crear-se pensant en tot el territori i que es converteixi en element cohesionador.” (E13)

Aquest esforç per incidir, tenir presència i repercussió social a tot Catalunya i alhora tenir treball i vocació internacional implica, segons s'ha proposat, vincular ambdues escales en totes les actuacions: la local i la global.

“L'ICIP hauria de fer un treball *glocal*, és a dir, que integri allò local i allò global i faci pensar en les implicacions, perquè ha de tenir repercussió aquí també, si no, no serveix. Hauria d'assumir que per construir pau és imprescindible treballar en l'educació, entesa com un

procés que integri les educacions, ja que calen persones educades en competències per a la prevenció de conflictes i també fer esforços per comprendre el món i per actuar-hi de manera empàtica.” (E35)

“Desitjaria que l'ICIP es convertís en un referent de solució no violenta de conflictes a escala internacional i aquí també: no podem estar al món sense mirar i implicar-nos en el que passa a casa.” (E49)

“Sempre hi ha d'haver la mirada cap al món, en el sentit de compromís i comprensió del que passa, però no es pot fer aquest treball sense passar per casa, perquè si no, s'utilitza la dimensió internacional com a fugida endavant.” (E24)

B1.7. ESTIL PARTICIPATIU I RESPECTUÓS

Un element significatiu i reiteratiu, al qual ja s'ha fet referència, és l'estil de treball participatiu que s'espera de l'ICIP. A part d'assumir el principi de la participació en la definició i el desenvolupament de les actuacions de l'ICIP, també s'ha posat l'èmfasi en una altra dimensió de la participació: el foment de la cultura participativa com a element conformador de la cultura de pau. En aquest sentit, es considera fonamental tenir molta cura de les formes a l'hora d'establir relacions i de col·laborar i implicar les persones, les entitats i les institucions. Aquest estil, en primer lloc, es vol que sigui receptiu i empàtic amb els diversos actors per aconseguir-ne la participació activa i compromesa en la construcció de pau.

“Que sigui un institut on participin molts actors diferents, que tingui la participació com a segell.” (E15)

“L'ICIP hauria de tenir força, però ser modest i no prepotent, en el sentit de no perdre les antenes i que tothom se senti respectat. Així podria articular políticament les inquietuds i les capacitats socials.” (E24)

En segon lloc, s'espera de l'Institut que tingui una manera de fer respectuosa i transparent amb els processos per tal de consolidar consensos amplis i prendre decisions sobre la base d'aquests acords. Així, el model de gestió participatiu es concep com una contribució en si mateix, ja que suposa un procés i un aprenentatge que permet dotar-se, en la pràctica participativa, de les capacitats i les habilitats pròpies d'una cultura de pau.

“Aportar idees consensuades i treballar al màxim des d'aquesta òptica, en especial, quan es tracta de situacions de conflicte.” (E34)

“L'ICIP hauria d'estar al servei de diversos sectors i buscar la transversalitat engrescant i interconnectant professionals. Així es podria promoure la participació per aportar elements de diàleg civil des de molts sectors socials. Ha de ser molt pedagògic cap a dins i cap a fora, de manera que el seu model de gestió política sigui part de les seves aportacions.” (E52)

A banda de la participació de la diversitat d'actors implicats i susceptibles d'implicar-se en el treball per la pau, també es fa un èmfasi específic en el paper que les entitats i els moviments socials haurien de tenir en l'orientació del treball de l'Institut.

“La premissa de l'ICIP hauria de ser que no és possible transformar i construir pau sense la societat civil. Per tant, el seu tret distintiu seria el pes de la societat civil en el sentit i l'orientació del treball.” (E21)

“El motor que fa possible l'ICIP és que les institucions públiques catalanes accepten el repte que planteja la societat i el fan pràctic, per tant, allò propi de l'ICIP hauria de ser la vinculació i la proximitat amb el teixit associatiu, per dos motius: perquè neix enganxat al moviment i perquè ningú més ho fa.” (E24)

B1.8. VISIÓ I PROPOSTES ESTRATÈGIQUES D'ACCIÓ I INCIDÈNCIA

La mirada de l'Institut, a més de sumar els elements definidors del seu perfil que s'han descrit més amunt, s'espera que sigui prou àmplia, aguda i estratègica per poder formular propostes d'acció compromeses i ben encaminades cap a la construcció de pau a Catalunya i al món. Així, a partir de la recerca, l'aportació i l'articulació de les capacitats ja existents, es vol que l'ICIP assumeixi una orientació d'incidència social i política. En especial, genera consens la importància que l'ICIP hauria de donar al paper d'orientar polítiques públiques, introduint conceptes i accions que influeixin en el Parlament i el Govern (GD1). Així mateix, s'entén que la relació continua amb el Parlament, més enllà de la rendició de comptes anual, pot permetre augmentar la capacitat d'incidència i de denúncia que s'espera de l'ICIP i fer-hi recomanacions (GD2).

“Podria articular políticament les inquietuds i les capacitats socials per tal d'augmentar-ne l'eficiència política de l'escala local a la multilateral!” (E24)

“Barcelona és una ciutat significada en temes de pau. Cal cuidar aquesta capacitat, fomentar-la, seguir generant interès en el propi entorn i, finalment, saber com treure profit de la massa crítica i capacitat de lideratge en aquests temes tan importants per a l'acció política i social.” (E34)

“Crear xarxes i anar un pas més endavant del que ja es fa, és a dir, que faci moltes propostes d'accions i estratègies.” (E23)

“Que l'ICIP pugui un graó per aportar un punt de vista més general de país i aconseguir que els ciutadans l'apreciïn i tingui presència pública.” (E41)

En aquest sentit, aquesta dimensió de compromís de promoure accions i dirigir-les cap a la consecució d'objectius consensuats passa per situar-se en un espai propi, tenir-ne cura i saber-s'hi mantenir. Amb la recerca i el treball en xarxa, es podria enfocar l'actuació cap a canvis concrets, no només en la presa de decisions en polítiques públiques, sinó també en la cerca, tal com s'ha dit, que la ciutadania s'apropiï de les propostes de l'Institut.

“Seria interessant que s'esdevingués el que algú n'ha dit no un *think tank*, sinó un *think and do tank*, enfocat alhora cap a la reflexió i cap a l'acció.” (E28)

“L'ICIP ha de distingir-se pel fet de trobar una posició intermèdia entre un espai de carrer, una torre d'ivori i una oficina, i pel fet d'aconseguir més incidència gràcies a una recerca compromesa.” (E26)

“L'ICIP hauria de convertir-se en un referent d'anàlisi per citar i també en un acompanyant que dona suport per arribar al lloc adequat per fer incidència; i sense estudis, *expertise*, diagnòstics i dades no es pot fer incidència política.” (E19)

Finalment, algunes de les fórmules proposades per potenciar accions per la pau en els diversos espais socials, més enllà de l'ensenyament, l'educació en el lleure i la sensibilització, passen per incorporar la dimensió de construcció de pau i la prevenció i resolució de conflictes violents, d'una banda, en el treball per la convivència ciutadana en els municipis i, de l'altra, en la cooperació al desenvolupament i l'acció humanitària, tant en els programes al sud com al nord. S'espera que, en la seva feina l'ICIP pugui anar fent seguiment de polítiques públiques, en especial d'institucions catalanes, per potenciar-ne la coherència en matèria de foment de la pau.

“Un institut que escolta a tothom i que és atrevit perquè té iniciatives polítiques compromeses, que fan entrar en contradicció les realitats d'aquí i també internacionals.” (E39)

“Si vol ser un far, una referència sobre pau, hauria de treballar sobre allò que s'oblida o es dona per resolt al món d'avui i fer incidència política de cara a les institucions.” (E6)

“Hauria de convertir-se en la consciència de pau de les institucions públiques catalanes i parlar amb qui toqui per evidenciar si les mesures i polítiques que es tiren endavant promouen o no la pau.” (E16)

B2. ALERTES, RISCS I COM EVITAR-LOS: QUÈ PREOCUPA

Les preocupacions i les alertes assenyalades en el conjunt d'entrevistes tenen a veure, en primer lloc, amb la projecció institucional i les seves possibles conseqüències. I, en segon lloc, amb els riscos derivats de la forma en què s'orienti i es concreti l'actuació, així com de la noció de pau que l'Institut adopti. Els apartats d'aquest capítol són els següents:

- Dependències polítiques i *think tank* només per al Govern
- Centre acadèmic només per a especialistes
- Una ONG d'activisme que desmobilitza el moviment
- Competició, protagonismes i patrimonialització de la pau
- Casolà i endogàmic
- Pressa, immediatesa i poca continuïtat
- Desarrelat, burocràtic i poc compromès
- Fet des de i per a Barcelona
- Concepció de pau reduïda i adulterada

B2.1. DEPENDÈNCIES POLÍTIQUES I THINK TANK NOMÉS PER AL GOVERN

Un perill que s'identifica és la poca autonomia política que, finalment, pugui tenir l'Institut tant pel que fa al disseny com al desenvolupament de la seva actuació. És a dir, el risc de veure's condicionat políticament, per exemple, perquè els canvis polítics l'afectin directament i, per tant, ni formuli amb independència de criteri la seva estratègia ni li doni la continuïtat necessària.

“Per tal de garantir la seva independència, ha de ser molt valent i apostar per les associacions i crear un clima de confiança i suport per tirar endavant i no deixar-se arrossegar per les dinàmiques polítiques i convertir-se en un òrgan consultor del Govern. Més val que avanci a poc a poc amb la feina i que no decebi per incomplir criteris i compromís.” (E16)

“La malaltia dels projectes polítics d'ara és que són poc exigents amb la seva independència. Si no tens autonomia per fer el teu treball social, has d'evitar la submissió i mobilitzar la societat civil per superar les misèries dels polítics: hi ha moltes persones molt vàlides que s'expressen poc als debats públics, és a dir, no és prou evident l'energia positiva del que tenim i fem a Catalunya.” (E52)

En la mateixa direcció, s'alerta d'una possible relació amb l'Administració com si l'ICIP fos prioritàriament un òrgan de consulta i anàlisi per a la Generalitat –un *think tank*– o un òrgan d'execució de polítiques públiques.

“Un perill és que l'ICIP s'instrumentalitzï per part del Govern o de l'oposició. Caldrà preservar-lo de partidismes i, si l'ICIP ha de criticar el Govern, que ho faci sense menystenir-ho per motius polítics.” (E57)

“L'ICIP pot emetre informes independents sempre que ho consideri. El que no ha de fer és convertir-se en un entramat adreçat a la burocràcia de l'Administració i emetre informes de tots els temes relacionant-los amb la pau, sinó només d'aquells que, amb criteris tècnics i amb independència política, vulgui tractar i fer-ho amb els experts que faci falta, siguin d'on siguin, no només catalans.” (E56)

Una altra preocupació referent al Govern és que l'Institut no delimiti bé les seves funcions en relació amb dues instàncies de la Generalitat que depenen de departaments diferenciats, l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans i l'Agència Catalana de Cooperació per al Desenvolupament.

“Hi ha una contradicció en els termes, perquè la Llei preveu entre les funcions de l'ICIP impulsar polítiques públiques de pau, quan qui fa polítiques públiques són les institucions públiques amb l'objectiu de garantir certs serveis; i, per tant, l'ICIP no ha de fer això, sinó promoció de pau. En aquest cas, l'organisme encarregat d'elaborar i planificar la política pública de pau seria l'Oficina de Promoció de la Pau.” (E30)

A banda de les eventuals dificultats en la delimitació de competències i en la dependència pels canvis en les conjuntures polítiques del Govern, també s'alerta del risc que els partits polítics patrimonialitzin l'Institut i que aquest acabi al servei d'un partit polític.

“Crec que el màxim perill són les ingerències polítiques, que serien contraproductives per adquirir prestigi, és a dir, perquè et reconeixin que fas bé la feina. La coherència en pau és cara i també cal assumir el risc de tenir fons públic i, per tant, les dificultats de ser independent.” (E28)

“L'ICIP pot enviar estudis als partits, convidar-los a espais de formació i incidir en els seus programes electorals, però no ha de formalitzar relacions directes amb els partits polítics.” (E26)

B2.2. CENTRE ACADÈMIC NOMÉS PER A ESPECIALISTES

Una segona gran preocupació té a veure amb el fet que l'Institut esdevingui fonamentalment un centre d'investigació teòrica, orientat quasi exclusivament per criteris universitaris, amb el mateix tipus de recerca que fan les universitats o que haurien de fer.

“L'ICIP té un rol complicat i delicat, perquè es troba entre les universitats i les ONG. Hi ha el perill, d'un costat, que pugui atropellar el que ja es fa i, de l'altre, que no aprofiti el capital humà de les universitats.” (E42)

“Un perill important és que es quedi en mans de teòrics intel·lectuals universitaris i que això dificulti la combinació entre allò desitjable i allò factible, i que l'Institut es limiti a fer estudis teòrics que ja fan i poden fer les universitats.” (E56)

En altres paraules, en el cas que l'orientació sigui universitària i de perfil d'especialista teòric, el perill és que es converteixi a la pràctica en un institut universitari que assumeixi una investigació acadèmica deslligada de l'actualitat, restringida a nuclis de persones acadèmiques especialistes en la teoria sobre la pau, la violència i els conflictes, en lloc de dedicar-se a una recerca compromesa i orientada a la construcció de pau en el món d'avui.

“Un risc és que es quedi només en el món de les idees, que es quedi en fum, però no pot limitar-se a ser un centre d'erudits que fan estudis que no transcendeixen als espais socials de la gent.” (E25)

“Tampoc hauria d'estar molt vinculat a la recerca i que això comporti estar desconnectat de la realitat de les entitats, perquè és important que no perdi el contacte amb la gent. A més no ha de convertir-se en un treball d'experts que no promoció el treball en xarxa.” (E22)

“Un risc és que sigui tan acadèmic que se li passin els temes d'actualitat. L'ICIP hauria de ser més àgil que les universitats i tenir una dimensió de sensibilització que requereix poder ser ràpid.” (E47)

B2.3. UNA ONG D'ACTIVISME QUE DESMOBILITZA EL MOVIMENT

El tercer risc assenyalat és que pugui esdevenir com una entitat o una ONG especialitzada en pau i orientada a l'activisme i la mobilització. Tal com ja s'ha recollit, la seva missió és potenciar, complementar, reforçar i fer de paraigües, però en cap cas ha d'ocupar el mateix lloc que les organitzacions i els moviments socials i substituir-los ni ha de tenir com a objectiu coordinar-los, que és la tasca de les entitats de segon nivell i les xarxes.

“L'Institut no ha de fer activitat de mobilització, sinó que s'ha de concentrar en fer recerques i estudis per preparar accions que altres faran, ja siguin mobilitzacions i campanyes per part de la societat civil, o polítiques públiques per part del Govern.” (E31)

“L'ICIP té sentit perquè emergeix de la societat catalana i aposta pel món de la pau i s'hauria de diferenciar clarament de la Federació d'ONG per la Pau, que només és un òrgan coordinador, perquè també hauria de donar serveis i fer estudis, però sense convertir-se merament en una entitat de pensament de tipus universitari, només d'investigació.” (E50)

A més, el fet de dedicar-se a accions de mobilització també tindria altres implicacions, ja que restringeix les possibilitats de fer un treball discret per a la resolució no violenta de conflictes i pot comportar perdre la perspectiva més general dels processos polítics.

“Si l'ICIP vol fer denúncia i vol estar molt a prop dels moviments de pau, que s'oblidi de fer facilitació de processos de pau en el futur, perquè són coses incompatibles: no es pot

firmar manifestos i mobilitzacions si la prioritat és fer ponts. Per tant, cal un treball de formigueta que no arregla els conflictes, però ajuda.” (E18)

“Un risc és que acabi massa absorbit per preses de posició o campanyes concretes i que perdi de vista la perspectiva general i a llarg termini.” (E48)

D'altra banda, també són una inquietud les relacions complexes que l'Institut haurà d'afrontar a l'hora de treballar amb la diversitat d'entitats i de moviment per la pau. En aquest sentit, d'una banda, s'assenyala el risc que l'ICIP tingui un efecte desmobilitzador de l'acció col·lectiva organitzada i, de l'altra, que perdi el caràcter públic i esdevingui un ens d'una part de la societat civil.

“Com a perills veig que dupliqui el que ja s'està fent i que tingui tal protagonisme que acabi absorbint i desmobilitzant les organitzacions.” (E17)

“Un risc és que es quedi massa atrapat en la societat civil. Com a institució pública ha de tenir relacions amb diversos actors i alhora defensar la seva autonomia, però si es consolida un perfil de societat civil, llavors el tracte serà només com a societat civil i no com a institució pública. El principi seria que la societat civil està a dins, però que no és de la societat civil.” (E54)

“Un risc és que acabi dirigit exclusivament per la societat civil i vulgui, sobretot, mantenir el capital acumulat pel moviment per la pau, quan això no hauria de tenir un pes excessiu. L'orientació hauria de ser l'interès general que estableixen les lleis de foment de la pau i de creació de l'ICIP.” (E55)

“Un perill és que es quedi en mans d'antimilitaristes, perquè cal acceptar que hi ha activitats per protegir la pau que necessiten algun tipus d'exèrcit. En qualsevol cas, es tracta d'evitar el risc de corporativisme.” (E56)

Un altre perill és que es limitin les relacions amb les organitzacions socials a les que incorporen el terme *pau* en el nom o l'ideari, la qual cosa descuida el treball per la pau que fan molts altres actors socials en altres àmbits, com el del teixit associatiu o el de l'educació.

“Un perill és que l'ICIP es limiti a entitats de pau, quan bona part del treball de foment de la pau es fa des d'entitats que no porten el nom de *pau*. L'ICIP hauria de ser un potenciador d'aquesta feina, encara que no sigui una organització estrictament de pau.” (E13)

“Sobretot que l'ICIP es mengi l'espai de visibilitat del moviment civil i desnaturalitzi el treball per la pau.” (E26)

B2.4. COMPETICIÓ, PROTAGONISMES I PATRIMONIALITZACIÓ DE LA PAU

El fet que l'Institut pugui actuar imposant agendes, duplicant projectes en marxa i competint amb aquests, tant d'universitats com d'entitats socials, en comptes d'articular i de catalitzar amb una lògica d'institució paraigües, és percebut com un altre dels riscos principals.

“Un perill és que se solapi amb altres institucions i entitats. Crec que d'aquí a un temps serà jutjat, precisament, per això, i haurà de respondre de quina manera ha repercutit a col·laborar, ajudar i no trepitjar el treball per la pau: caldrà demostrar que ha sumat i que se'n vegi la utilitat.” (E33)

“Que no suplanti el que ja fan altres i que no es converteixi en un canal controlador d'assignació de fons que condicioni el treball d'altres organitzacions.” (E29)

“Un risc que genera reticències és que l'ICIP irrompi, amb diners i bona premsa, en el mateix espai i mercat on ja s'estan fent moltes coses.” (E51)

“La primera alerta és que competeixi amb els qui ja estan fent coses semblants. Hi ha el perill que l'ICIP no sàpiga escoltar, que no sigui receptiu a totes les iniciatives ciutadanes, encara que siguin petites, i que discrimini i tingui preferències.” (E39)

En el mateix sentit, preocupa que l'Institut pugui ser instrumentalitzat per a protagonismes, ja siguin personals o institucionals, de manera que aquests acabin generant una distorsió en els objectius i en l'orientació de l'actuació. Això provocaria que l'ICIP patrimonialitzés la pau i esdevingués un fi en si mateix, en substitució d'un catalitzador del treball per la pau en sentit ampli i amb criteri independent.

“Un risc és que hi hagi un perfil de l'equip directiu i tècnic massa personalista i individualista per sobre d'un perfil de treball col·lectiu, que doni joc i esperit d'equip. En altres paraules, que ningú faci servir el projecte de l'ICIP per a ell o ella i, per tant, que es triïn persones, als consells i juntes, amb garanties que estaran al servei del projecte en lloc d'estar al servei de les seves agendes visibles.” (E43)

“Hauria d'evitar actituds sectàries i de capelleta, perquè l'objectiu de l'ICIP està per damunt de persones i tendències. És a dir, la seva independència de criteri ha d'evitar que, al final, faci poc o res.” (E50)

Tot i que hi ha un ampli consens en el risc que suposaria fer de la pau un patrimoni de l'ICIP, algunes veus consideren que sí que cal capitalitzar-la, ja que entenen que les entitats no ho fan:

“Les ONG contribuiran amb la seva independència i els seus propis valors, i l'ICIP ha d'aportar els valors que se li han atorgat per llei i capitalitzar la pau, perquè la ciutadania vol rebre productes de pau, però les entitats no han capitalitzat suficientment la pau.” (E30)

B2.5. CASOLÀ I ENDOGÀMIC

La importància de la territorialitat de l'Institut i de la dimensió local de part de la seva feina pot portar implícit un risc d'autocomplaença, de tancament i d'endogàmia en les seves actuacions. Això provocaria dificultats per concretar-ne la vocació internacional en el foment de la pau i la necessària interconnexió de fenòmens globals i locals per comprendre i actuar en conflictes violents.

“Un perill seria, en el cas que totes les prioritats fossin a petita escala, ser tan casolà que no se surti de casa.” (E21)

“Si no circulem a escala internacional, poca feina farem: primer potser es tanca en si mateix per consolidar-se, però ha de ser un institut obert, no pot quedar-se en una crisi d'adolescència.” (E36)

“Cal evitar l'autocomplaença de la societat catalana com a societat compromesa amb la pau, perquè no som ni els únics ni hem de centrar-nos en la nostra experiència. Preocuparia el fet de plantejar l'actuació de l'ICIP des del plantejament autocomplaent de Catalunya com a país de pau.” (E55)

“Que no sigui molt de mirar-se el melic i pensar que els conflictes aquí són els més importants. És a dir, ens hauríem d'oblidar una mica de nosaltres mateixos i tenir una mirada més oberta, perquè ens mirem massa cap endins.” (E45)

“L'aspiració no hauria de ser que Catalunya disposi d'un centre territorial per al foment de la pau aquí, sinó que Catalunya sigui un referent internacional que fomenta la pràctica. Per aconseguir això, cal tenir qualitat acadèmica i experts independents no només d'universitats catalanes, sinó comptar amb les persones especialitzades, siguin de la universitat que siguin.” (E56)

En relació amb possibles dinàmiques endogàmiques, també s'identifiquen altres perills, com eventuals relacions i actituds de clientela, sectàries i de capelleta, així com favoritismes personals i de partits polítics, en lloc d'optar per la pluralitat i la transparència en la gestió.

“Cal evitar la lògica endogàmica i competitiva mitjançant criteris de qualitat i pluralitat, és a dir, potenciant la bona recerca a tot el territori i buscant l'equilibri entre excel·lència i territori de manera que tinguin presència a tot el país.” (E31)

“Que l'ICIP es converteixi en moneda de canvi on col·locar persones properes als partits sense el perfil adequat.” (E26)

“Les pors del sector es respondran quan s'assumeixi que l'ICIP no va a competir, sinó a col·laborar, amb l'objectiu de crear una xarxa de col·laboradors. Caldria que això fos vist com una oportunitat i com un espai de reconeixement del sector, evitant el perill de l'endogàmia. Per tant, ha de col·laborar buscant *partenariats* amb organitzacions que facin coses que li interessin i no perquè siguin amics.” (E38)

“Hi ha un risc per defecte, que tingui poca projecció internacional per la manca de capacitat d'assumir projectes ambiciosos, que no vagi fora i que faci poca política internacional, per por a l'exterior o a fer política. I, en sentit contrari, un risc per excés seria posar-se en temes que depassen l'Institut i en projectes massa grans des d'una institució subestatal.” (E54)

B2.6. PRESSA, IMMEDIATESA I POCA CONTINUÏTAT

En qualsevol cas, ja sigui per excessiva actuació o per poca activitat pròpia, queda força clar que el pla estratègic hauria de poder ser prou flexible per construir i reajustar l'Institut amb prudència a mesura que vagi treballant. Això implicarà dificultats, ja que demana temps tant per diagnosticar estats de la qüestió com per acordar prioritats, i alhora, requereix voluntat política per impulsar el pla.

“Què passa quan s'acaba un seminari? Com es poden donar a conèixer les conclusions? Com seguir vinculant les persones? Quina utilitat pràctica tenen les activitats? Caldria que l'ICIP pensés bé el donar continuïtat i treballar en paral·lel la reflexió teòrica i la pràctica, és a dir, que es visualitzi el que s'està reflexionant, per evitar que es limiti a proclames buides, en grans declaracions que només són titulars i no deixen pòsit.” (E7)

“Un perill és la visió conjuntural a curt termini, que prioritza la visibilitat immediata de grans seminaris per sobre del treball amb visió a llarg termini, assumint que el prestigi es guanya amb trajectòria recorreguda sense pressa.” (E43)

“No és molt clar el que pot oferir Catalunya i com traduir-ho en l'ICIP, però cal ser molt prudent, ja que s'anirà definint a mesura que es concretin les línies de recerca i el treball de l'ICIP.” (E47)

“A l'inici no serà fàcil, perquè per tal de relacionar-se ha de poder existir i per això cal paciència i voluntat política. Per crear la marca ICIP caldrà buscar convergència de temps i voluntats.” (E24)

“Que no sigui una institució que ho vol fer tot i de manera dispersa, sinó que diagnostica bé que no s'està fent i què sí, i què caldria reforçar.” (E51)

B2.7. DESARRELAT, BUROCRÀTIC I POC COMPROMÈS

En una altra direcció, s'ha constatat la preocupació que, finalment, l'Institut sigui poc actiu, poc compromès i articulat amb realitats i processos de Catalunya i que es converteixi en una màquina burocràtica que gestiona fons i projectes amb poca visió estratègica i dimensió política.

“En una institució petita i esquifida que faci treball administratiu d'oficina i es dediqui a concedir recursos sense demanar un alt nivell de qualitat, és important ser exigent i no donar suport a tot, sinó a aquelles iniciatives que responen a una implicació de la gent en el seu territori i que puguin tenir un impacte qualificat i certa continuïtat de les accions. No cal fer molt, però sí que sigui de qualitat.” (E15)

“Un risc és que es converteixi en un organisme burocràtic massa proper a l'Administració i que acabi fent activitats de relacions públiques sense implicació de moviments socials.” (E48)

“Veig dos perills: un, que sigui poc eficaç i que es converteixi en burocràtic; i l'altre, que es basi en privilegis.” (E41)

“Burocràtic i amb poca transparència, és a dir, que no sigui públic entès com del poble.” (E37)

“Que perdi el suport de les entitats, que no aconsegueixi estar desvinculat dels canvis polítics o que es converteixi en un *xiringuito* més que es queda en poca cosa.” (E42)

La possibilitat de repetir la lògica de la gestió de projectes i programes de cooperació per al desenvolupament es percep com un altre risc que desvirtuaria la dimensió d'actor d'anàlisi, de divulgació i de propostes d'acció que preveu la Llei.

“El fet que no es distingeixi bé entre construcció de pau i cooperació per al desenvolupament pot portar complicacions i repetir les lògiques de terminis i càrregues administratives de la gestió dels projectes de cooperació. Com que la pau està orientada a processos i és més propera a l'acció social que la cooperació, caldria estudiar altres fórmules.” (E37)

“Un perill seria que es convertís en una institució on anar a demanar diners en lloc de coses i idees. És a dir, una taquilla on presentar projectes i que distribueix subvencions generaria confusió, perquè no es veuria com a actor polític. És clar que pot fer licitacions i convenis, però no amb la lògica de convocatòries de projectes.” (E23)

En una altra direcció, també preocupa la possibilitat que l'Institut no tingui la voluntat política suficient per tractar qüestions que el confrontin amb les institucions públiques en relació amb la coherència de les polítiques públiques i el foment de la pau a Catalunya.

“Existeix el risc de deixar de fer coses aquí a Catalunya perquè no s'està disposat a aguantar certs nivells de confrontació: segons la intensitat de confrontació de l'ICIP, sobretot en qüestions d'armament i exèrcit, sorgiran uns tipus o altres d'alertes.” (E20)

“Que es quedi en un gran arxiu, però que no pinti res, perquè no intervé en política exterior i perquè no evidencia contradiccions.” (E39)

“Un perill és que no demostris la seva necessitat i que, senzillament, respongui a la dinàmica que ara hi ha més diners per a pau. Per fer bons productes, informes i accions pels quals sigui conegut més endavant, els recursos són una condició necessària, però no suficient, perquè és molt més important tenir capacitat política.” (E54)

Una conseqüència d'aquesta manca de voluntat política de fer evidents les contradiccions pel que fa a la construcció de pau podria portar a limitar l'actuació a Catalunya i el lligam del que passa al món i el que passa aquí, tant a Catalunya com a Espanya.

“L'ICIP no hauria d'allunyar-se massa de la realitat catalana fent només estudis de conflictes llunyans, fora de la realitat quotidiana. És a dir, seria un perill que només se centrés en conflictes internacionals sense vincular l'estudi i la recerca amb l'acció a l'àmbit del conjunt del territori català.” (E2)

“Pel fet de projectar-se internacionalment, que l'ICIP no s'oblidi de fer escala a Espanya, que no se salti aquest esglaó.” (E29)

B2.8. FET DES DE I PER A BARCELONA

Pel que fa a la perspectiva territorial, preocupa que l'Institut no només estigui concebut, dissenyat i dirigit a Barcelona, sinó també que les seves actuacions s'hi concentrin i no s'incorpori la lògica de la descentralització i que això impliqui una estratègia territorial.

“Que s'oblidi que el fet de ser un institut català implica treballar per tot el territori i evitar el centralisme de Barcelona, tant de territorialitat com de concentració de recursos (humans, econòmics...)” (E12)

“La gent a Barcelona està saturada d'oferta i alhora no hi ha més demanda; per això cal pensar bé el sentit de fer tantes coses o si val més la pena reduir i anar més a fons amb menys coses. L'ICIP hauria de pensar com dispersar territorialment el treball i l'oferta. Una opció seria fer-ho a través de convenis amb centres locals i delegar certs temes a cada un i, així, que pugui ser d'àmbit català i alhora que faci les activitats allà on tingui sentit fer-les. Per fer aquest treball territorial no s'ha d'aterrar o desembarcar, sinó tenir-hi antenes i això requereix temps i equips locals que ho promoguin.” (E24)

B2.9. CONCEPCIÓ DE PAU REDUÏDA I ADULTERADA

Un últim perill que s'identifica per a l'Institut és que relacioni la pau només amb conflictes armats llunyans i amb experiències del passat, en comptes de fer-ho també amb models de vida i de relacions socials i tendències de futur.

En aquest sentit, una alerta que s'assenyala és la probable manca d'incorporació efectiva de la perspectiva de gènere no només en l'actuació, sinó també en el procés d'institucionalització de l'ICIP. Per tant, preocupa que la perspectiva de gènere es pugui limitar a complir amb els requisits formals i que l'Institut no s'apropii d'aquesta mirada o només ho faci cap enfora, fent visibles propostes de dones en la construcció de pau.

“Reconèixer les experiències de dones en les aportacions per la pau no només des de grups de dones en conflictes que ho treballen directament, sinó entenen que el propi feminisme és una aposta per la pau.” (E16)

“La pau sempre va en paral·lel amb el desenvolupament i els drets humans; i no només té a veure amb els processos oficials, sinó des de la base, des de la ciutadania, que és on es fan els canvis socials forts.” (E19)

Així mateix, i amb referència al punt anterior, la concepció de la violència restringida a la sociopolítica suposaria un risc a l'hora de poder comprendre la violència com a fenomen molt més complex i com un *continuum* que afecta les dones en molts àmbits i dimensions.

“Un perill és que l'ICIP caigui en un enfocament reduccionista de la pau que no reculli altres violències més enllà de la sociopolítica. Això ens preocupa perquè suposaria fer marxa enrere respecte del treball de molts anys de plantejar un concepte de pau i violència més ampli, sobretot incloent-hi l'estructural. Si el treball per la pau es limita a pensar en els conflictes armats del món, en lloc d'anar endavant, l'ICIP aniria endarrere dels plantejaments actuals.” (E35)

De totes maneres, si bé es valora la importància d'interconnectar problemàtiques i fenòmens, el fet de pretendre tractar totes les temàtiques es considera que suposaria un risc per a l'Institut.

“No crec que hagi de tocar tots els temes, per exemple, la immigració, perquè si tot és pau es converteix en una bola que perd eficàcia.” (E47)

Una altra qüestió que genera inquietuds té a veure amb les disputes nacionals i identitàries, ja que s'alerta de la possible instrumentalització de la pau amb finalitats nacionalistes. En aquest sentit, l'ICIP no hauria de ser concebut com un instrument per situar Catalunya al món i se n'hauria d'evitar la politització. És a dir, l'especificitat identitària de Catalunya no hauria de condicionar l'agenda de prioritats ni els àmbits d'actuació de l'Institut (GD3).

“El perill principal seria que l'ICIP es dediqui a traslladar l'experiència nacional catalana a altres contextos del món, extrapolant i entenent totes les realitats com si fossin el mateix problema i necessitessin la mateixa solució que a Catalunya. Cal vigilar com intervenim en temes culturals, nacionals o de minories, ja que aquest no és l'únic ni el condicionant més important dels conflictes i l'ICIP no hauria de generalitzar. I sobretot no s'ha d'utilitzar el tema dels conflictes i de la pau per posar Catalunya a l'agenda internacional.” (E40)

“L'ICIP s'ho haurà de guanyar, però hauria de ser conegut per la seva bona feina i per ser una institució compromesa només amb la pau: no em semblaria bé que les senyes d'identitat es vincuessin al nacionalisme a Catalunya.” (E45)

La dificultat a l'hora de comprendre la complexitat de contextos socials i culturals diferents hauria de fer evident a l'Institut els riscos d'aplicar únicament els criteris i les visions occidentals de la pau en les seves anàlisis, relacions i col·laboracions, així com en les seves propostes d'acció, en lloc d'incorporar les dels països en qüestió, en especial, del sud.

“Pot tenir el perill de fer lectures d'altres societats i contextos culturals des dels nostres pressupòsits i valors; i de funcionar amb esquemes de treball tancats i intentar encaixar el model occidental sense identificar altres estratègies. És a dir, veure sempre els perquè de fons i no els perquè acordats prèviament.” (E10)

“Que s'entengui el concepte internacional des d'un discurs massa occidental i que el sud en quedi exclòs. Si volem crear conceptes enriquidors per la pau cal incloure els discursos del sud, incorporant també la població immigrant i els sabers populars del nord i del sud. Cal preguntar-se quin món internacional es representarà a l'ICIP.” (E12)

B3. PRIORITATS I CRITERIS PER A L'ACTUACIÓ: QUÈ CAL FER, ON I PER QUÈ

Aquest tercer capítol tracta els criteris generals que cal considerar per a l'actuació i les diverses prioritats que s'han de tenir en compte, tant pel que fa a línies de treball, temàtiques d'especialització com països, regions i contextos de conflicte preferents. Es posa èmfasi en els diversos elements i enfocaments que cal valorar a l'hora de concretar els eixos, les línies i els objectius estratègics en el Pla plurianual. Finalment, hi ha un apartat dedicat a criteris pel que fa a comunicació de l'actuació.

- Criteris i objectius generals
- Criteris i prioritats sectorials
- Criteris i prioritats temàtiques
- Criteris i prioritats geogràfiques
- Criteris i objectius per a la comunicació

B3.1. CRITERIS I OBJECTIUS GENERALS

Tal com s'ha comentat en el capítol dedicat a dissenys, perfil i expectatives sobre l'ICIP, un primer objectiu rector seria fomentar la qualitat i l'equilibri en la recerca, l'educació i l'acció per la pau duta a terme a Catalunya i orientada tant a Catalunya com a la resta de l'Estat espanyol i al món. La Llei ho recull i estableix que l'ICIP "és una entitat de recerca, de divulgació i d'acció les finalitats de la qual són promoure la cultura de la pau en la societat de Catalunya i en l'àmbit internacional, i fer que Catalunya tingui un paper actiu com a agent de pau al món." (art. 1.2)

Un segon criteri general és donar preferència a les actuacions que altres institucions i entitats no tenen capacitat de dur a terme o no hi estan especialitzades.

"El criteri clau és la complementarietat i evitar duplicitats i aixafar el que ja es fa. En aquest sentit, es tracta de prioritzar el mètode: mecanismes per assegurar que totes les activitats llistades es facin. Sí que pot fer el seu curs de pau amb un programa que no ofereix ningú, però sobretot crear concerts." (E20)

"Els criteris haurien de ser aprofitar la càrrega positiva de ser un centre de creació pública, que busqui la complementarietat com a principi i que es dediqui a activitats de coneixement i acció buscant que les capacitats de les recerques tinguin continuïtat en diverses accions, per exemple, seminaris o conferències internacionals o intents de diplomàcia." (E28)

"Pot fer un recull de coses que són necessàries, però que no són fruit de polítiques públiques, sinó d'entitats, i fer-ho en col·laboració amb la lògica de complementar allò que no estan fent les universitats ni les entitats." (E30)

En aquesta direcció, cal distingir clarament entre, per una banda, actuacions, enfocaments i temes que ja es treballen i que caldria contribuir a millorar i, per l'altra, tot el que l'Institut hauria de garantir i fer, ja que no duplicaria el treball de cap entitat, universitat ni institució. Així, l'actuació no s'hauria de pensar només per organitzar activitats, sinó també acordar estratègies per tal d'avançar, en la mesura que es pugui, cap a la mateixa direcció i generar espais de pertinença i processos per aglutinar i impulsar els treballs de cadascú.

"El criteri ha de ser centrar-se en allò que no es podria fer si no hi hagués l'ICIP. Per exemple, no hauria de dedicar-se massa a fer educació per la pau, perquè això ja es fa sense l'Institut. De totes maneres, no només ha de fer política internacional, sinó aconseguir que aquí el que ja es fa es faci millor i alhora que no es deixi de fer res perquè ja hi ha l'ICIP" (E54)

D'altra banda, l'Institut haurà de distingir entre una activitat prioritària per la seva rellevància en la construcció de pau i que, per tant, cal potenciar i una activitat prioritària per dur a terme com a ICIP, ja sigui en col·laboració amb altres o en solitari. En aquest darrer cas, l'Institut ha de poder identificar objectius estratègics i enfocar les actuacions a mitjà o llarg termini per començar a treballar, encara que requereixi temps i una trajectòria reconeguda.

Amb unes línies directrius clares i flexibles alhora, l'Institut podrà discernir entre el que seria bo de fer i el que realment cal fer –*must to do versus nice to do*. Algunes veus creuen que tot el que es faci serà bo, ja que hi ha molta feina a fer en favor de la pau, però el que cal és treballar. De totes maneres, hi ha un ampli consens en la necessitat de delimitar bé els àmbits de treball:

"És important identificar molt bé què correspon i què no, quin és el terreny propi i marcar-lo bé." (E21)

"Voldria que l'ICIP tingués voluntat per compartir i definir bé qui fa què, que reconegui i respecti. És fonamental que sapiguem establir un model de complicitat en lloc d'un de competència." (E11)

"No es tractaria de decidir entre tipus d'activitats i de temes, sinó d'identificar quin és el nucli fonamental i anar establint les prioritats segons el que sigui preferencial en lloc de fer una tria *a priori*. En altres paraules, l'ICIP ha de plantejar-se què s'entén per 'el mínim' en el treball per la pau i des d'allà proveir la base de ciments per anar construint i anar fent cercles d'ampliació a altres temes importants." (E38)

Finalment, més enllà dels criteris de quines actuacions cal prioritzar en una etapa inicial, l'Institut també té el mandat d'establir criteris sobre com actuar i, en concret, com establir relacions àmplies de col·laboració, reforçar la participació de dones en la construcció de pau i incorporar la perspectiva de gènere no només en les accions, sinó també institucionalitzar-la en els àmbits polític, estructural i cultural de l'ICIP.

La temptació és centrar-se excessivament en la recerca pròpia i el risc de repetir i eclipsar el que ja s'està fent. D'alguna manera, l'ICIP hauria de ser altaveu del que ja existeix i aconseguir la difícil tasca de compatibilitzar línies d'actuació, sectors i actors tan diferents (GD3).

“L'ICIP hauria de començar per tirar endavant aquells projectes ja iniciats per l'Oficina i que està previst traspasar. Del que es tracta és que l'Institut tingui visibilitat en el curt termini i comenci a executar cursos, trobades... Ja hi ha hagut un procés llarg de discussió i elaboració del projecte de l'ICIP, així que s'hauria de fer un esforç de concreció i avançar en l'execució. Existeix molta reflexió feta que l'Institut ha d'aprofitar i començar a treballar en allò més madur i més clar i, si cal, després ja s'aturarà. Des del primer dia, hauria de treballar en paral·lel la reflexió i l'actuació i connectar l'anar fent i la planificació.” (E57)

B3.2. CRITERIS I PRIORITATS SECTORIALS

Pel que fa a criteris i prioritats en les línies d'actuació, un primer punt que cal destacar és la importància d'evitar l'organització d'activitats puntuals deslligades i optar per prioritzar accions dins de processos emmarcats en eixos estratègics amb objectius a curt, mitjà i llarg termini, orientats a diferents àmbits. Si bé es preveu que les prioritats han de poder ser prou flexibles per adaptar-se a les conjuntures i oportunitats, sí que es considera necessari pensar-les i planificar-les des d'un inici.

A l'entrevista es proposava una llista oberta d'accions per prioritzar, en l'elecció de la qual es demanava el criteri utilitzat. A grans trets, per tal d'establir les línies d'actuació prioritàries en què fer més èmfasi i dedicar més recursos, es parteix d'un criteri general, que és la necessitat de formular i respondre les tres preguntes següents:

- Què cal fer sobre pau? Quines són les bases fonamentals per construir pau?
- Del que cal fer, què no fa ningú? Quines accions són rellevants, però no es fan?
- Del que cal fer i ja es fa, què requereix suport i visibilitat? Quines accions caldria reforçar per aconseguir més impacte social i incidència política?

“L'important no és que l'ICIP prengui la iniciativa i ho faci directament, sinó que fomenti que aquestes activitats es facin, i bé.” (E40)

“Cal identificar els socis prioritaris i pensar activitats conjuntes, és a dir, què farem i amb qui responem la pregunta 'si no existís qui faria el que haig de fer?' D'aquesta resposta en sortiran línies per concertar el seu treball.” (E30)

Les respostes agregades a la pregunta “Quines de les activitats següents (màxim tres) haurien de ser prioritàries durant els dos primers anys de l'ICIP? Per què?” ens indiquen preferències orientatives. Cal recordar que els resultats quantitatius són només aproximacions a les prioritats, ja que en algunes entrevistes s'assenyalaven les tres que es demanaven, però en altres se n'indicaven més o menys. D'altra banda, sovint no es responia en el marc de les activitats de la llista, sinó amb criteris generals. A grans trets, es responia diferenciant les prioritats específiques de l'ICIP que no comportarien duplicacions i les prioritats en el foment de la pau que l'ICIP hauria de garantir que es duguessin a terme.

QUADRE 3. Priorització de línies d'acció

Recerca teòrica i aplicada: 25

Observatori sobre pau i conflictes: 12

Formació especialitzada: 15

Sensibilització i educació per la pau: 17

Documentació i arxiu sobre pau: 6

Resolució no violenta de conflictes armats: 12

Suport i assessorament a entitats i institucions públiques: 16

Establiment de relacions i creació de xarxes: 25

Diagnòstics sobre educació, recerca i foment de la pau a Catalunya: 14

LES QUATRE ACCIONS MÉS PRIORITZADES

I. Establiment de relacions i creació de xarxes

L'acció d'establir relacions i de crear xarxes s'ha entès en tres sentits complementaris. El primer, la importància que l'ICIP estableixi les seves pròpies relacions i creï les seves xarxes. És a dir, "establir relacions amb institucions internacionals i xarxes similars" (art. 3.1. de la Llei) i "establir relacions de col·laboració amb les universitats i altres centres docents i de recerca, amb els instituts i les entitats coincidents, nacionals i internacionals, i amb les institucions de la societat civil de l'àmbit del foment de la pau" (art. 3.3).

"La primera activitat i prioritària en una primera fase és situar-se amb prudència i buscar suports i aliances. És a dir, assumir la tasca de crear massa crítica i no de fer coses visibles i grans." (E42)

El segon, el suport de l'Institut als esforços de creació de xarxes i coordinació d'iniciatives que ja existeixin per a l'articulació, el diàleg i l'intercanvi, amb objectius compartits. És a dir, que permeti coordinar-se per tal de diagnosticar conjuntament sobre temes que preocupen creant sinergies i contactes (GD1).

"L'ICIP ha de canalitzar tota la força que ja hi ha en temes de pau, sobretot vinculada a la joventut, i no acaparar i oficialitzar, ni tampoc quedar absorbits, sinó enriquir les diferents organitzacions." (E5)

I el tercer sentit de l'establiment de relacions té a veure amb l'assumpció de l'Institut de les relacions no només com a activitat que cal planificar, sinó també com a mètode i estil indispensables en qualsevol acció que l'Institut dugui a terme.

"Paral·lelament als diagnòstics, per exemple, s'estableixen relacions i es pot fer amb una metodologia participativa que creï xarxa, també." (E19)

"El treball per la pau es dona en cercles, és a dir, policies amb policies, militars amb militars, ciutadans amb ciutadans. L'ICIP podria facilitar la intervenció entre ciutadans, posar en contacte per tal que grups i persones mantinguin relacions i facin feina conjunta." (E21)

Així mateix, queda clar que per garantir aquesta dimensió del treball cal, per una banda, dotar les xarxes de contingut real i d'objectius concrets i assolibles i, per l'altra, dedicar-hi temps i recursos humans des d'un principi. Per fer aquesta tasca, cal comptar amb les instàncies de coordinació existents (federacions, Consell Interuniversitari, etc.) i impulsar accions conjuntes per concretar els objectius. Finalment, a banda d'impulsar i enfortir espais d'articulació a Catalunya, també s'identifica una mancança de relació entre centres a Catalunya i a Espanya, així com la necessitat de potenciar l'activitat en xarxes internacionals.

"L'ICIP hauria de donar suport a totes les xarxes sense distincions partidàries, sempre que els seus objectius siguin l'antimilitarisme." (E39)

"En primera línia d'acció l'ICIP ha de buscar sinergies amb l'Administració, les universitats i el moviment; després, en l'àmbit internacional, ha d'estar en xarxa amb altres instituts similars a Europa. A més, és important que no perdi de vista l'esperit transversal de les mobilitzacions contra la guerra de l'Iraq, que van incloure molts tipus d'entitats." (E28)

"Per tal de connectar-se en xarxes que ja existeixen i no ser repetitius, sinó aportar, cal tenir referents internacionals sobre què s'està estudiant i què podem aprendre. En aquest sentit, és important que l'equip operatiu tingui visió de complementarietat internacional." (E38)

De totes maneres, també s'ha detectat alguna percepció del treball de xarxes com a resultat d'un treball i d'una trajectòria que no caldria plantejar com a objectiu.

II. Recerca teòrica i aplicada

La Llei preveu que una de les funcions de l'Institut sigui "promoure la recerca empírica, teòrica i aplicada per la pau, directament o mitjançant el suport a centres de recerca ja existents" (art. 3.1.a). En aquest sentit, a les entrevistes es considera que no es pot iniciar i consolidar cap treball sense una anàlisi i uns coneixements previs i, per tant, cal prioritzar la recerca aplicada, els estats de la qüestió i els estudis de casos de conflictes i experiències de pau. Malgrat que es prefereix aquesta orientació aplicada de la recerca, també es creu rellevant una certa investigació teòrica, sempre que alimenti el coneixement que influeixi en la pràctica per construir pau. Així, la finalitat seria contribuir amb coneixements, debats i estudis teòrics i aplicats en tres línies:

- Aportar coneixements als debats i les anàlisis internacionals en matèria de pau
- Orientar polítiques públiques catalanes
- Contribuir a la incidència social i política d'organitzacions i moviment.

"És més important que hi hagi recerca, encara que no tingui acció, que no pas fer acció sense recerca prèvia. Massa sovint es comença a treballar sense haver analitzat ni investigat els contextos i els temes de fons." (E10)

"Si la recerca no es transfereix, es quedarà enrere i és important fer aquest esforç, perquè a les universitats no es fa gaire." (E46)

"És important que hi hagi canals estables de comunicació i treball entre el pensament acadèmic i l'acció; l'ICIP pot ordenar i impulsar aquests espais d'intercanvi." (E13)

"Hi ha moltes recerques interessants de les quals ningú se n'assabenta i, per tant, caldria publicar-les i pensar més en la difusió i orientar-la a fonamentar el treball per a campanyes concretes." (E16)

A més de traduir els coneixements de la recerca en propostes d'acció, es considera clau que l'Institut s'esforci a fer-les arribar i obrir-les a discussió per generar acords i avançar en estratègies. El risc que l'ICIP dugui a terme una patrimonialització, ja esmentada, torna a assenyalar-se pel que fa a l'acció. Concretament, a la pregunta "En quina mesura consideres

que l'ICIP hauria de fer esforços per reflectir els coneixements de la recerca en propostes d'acció?", de les 39 respostes, 22 diuen "molt", 11 "força", 3 "mig", 3 "poc" i 0 "gens".

"Hi ha com una moda de fer propostes d'acció, però no hauria de ser imprescindible perquè, si la recerca és suficientment útil, ja suggereix accions per si sola que cada sector i actor pensarà per si mateix. Més aviat el plantejament seria que la recerca fos provocadora d'acció, però que l'ICIP no caigui en la dictadura de proposar sempre, perquè les accions no les ha de fer ell." (E38)

"Hauria de tenir i fer propostes, però alhora desconfiem del que ens puguin proposar i dubtem que ens faci servei." (E14)

"Però no sol, és a dir, que no siguin propostes d'acció 'de l'ICIP' ni pretengui fer-les ell, sinó que en proposi a partir de les deliberacions amb altres actors." (E37)

El treball de recerca es considera prioritari des d'un inici, perquè necessita temps per visibilitzar-se i donar resultats. Malgrat això, cal esmentar una opinió o un argument minoritaris que conceben la recerca com a tasca exclusiva de les universitats i que afirmen que, per tant, no ha de ser cap prioritat per a l'ICIP ni s'ha de planificar *a priori*, sinó en funció de les necessitats.

Per tant, més que fer molta recerca pròpia, es creu que l'ICIP s'hauria d'esforçar per dinamitzar l'excel·lència social ja existent en recerca i ajudar a fer recerca sobre les línies prioritàries de l'Institut, amb perspectiva a mitjà termini, per dur a terme una recerca planificada i estratègica mitjançant diverses fórmules, entre d'altres, beques doctorals i premis per a estudis realitzats i, en especial, mitjançant vincles entre persones i equips per generar una comunitat científica d'investigació per la pau (*peace research*).

"El que cal és digerir el que es pot fer, no el que ens agradaria, sinó el que es pot fer, i fer-ho amb continuïtat. Això vol temps i un procés intern amb complicitats amb el teixit. S'han de planificar les propostes d'acció, però no per demà, sinó com a objectiu a mitjà termini perquè es necessiten experts i donar continuïtat." (E24)

"Tan important és el tema com qui fa la pregunta, les necessitats de qui respon. En general, si la pregunta ve formulada pel Govern de Catalunya, el moviment tindrà poc espai de treball, encara que podria ajudar-lo, per exemple, fent informes sobre indústria militar catalana." (E21)

D'altra banda, també es pensa que és necessari avaluar la tasca de recerca de manera progressiva, ja que la recerca de qualitat ben comunicada garantirà reconeixement i credibilitat i, per tant, l'Institut guanyarà capacitat de denúncia (GD2).

Finalment, en referència a la recerca, s'ha assenyalat la importància de la línia de publicacions amb diverses lògiques –estudis i informes propis, monografies, tesis, premis, etc.– i de les traduccions de material rellevant d'altres llengües. Així mateix, també es fa esment de la participació en congressos acadèmics internacionals, entre els quals caldria seleccionar els més importants amb criteri estricte.

"L'ICIP ha de començar per estimular els continguts substantius, assumint que necessita uns deu anys i molts recursos per ser conegut per la seva recerca. Per tant, no només ha de tenir recerca pròpia, sinó que cal que ajudi a fer recerca mitjançant quatre fórmules: càtedres, premis de recerca, beques i creació de comunitat d'investigació a Catalunya." (E32)

"La recerca ha de comptar amb una línia de publicacions que valori bé què aportarà cada publicació, si val la pena publicar o no en paper i, sobretot, que tingui criteris exigents de selecció d'articles per garantir la qualitat (com el *Journal of Peace Research*). Crec que hauria de tenir tres tipus de publicacions: newsletter (mensual, electrònic i destinat al públic general), revista especialitzada (quadrimestral, electrònica i en paper, i més teòrica), i monografies dels temes principals de recerca." (E43)

"El que fa que un seminari sigui internacional no és només que hi hagi alguns ponents de fora, sinó que també els participants vinguin d'altres països. Caldria obrir l'ICIP també a universitats d'altres països per oxigenar i amb l'objectiu d'ajudar a donar prestigi. Caldria escollir dos temes per desenvolupar-los com a programes, a partir del coneixement i de l'especialitat que es decideixi, i oferir el treball aquí i a fora no només a persones universitàries, sinó també a càrrecs electes." (E57)

QUADRE 4. Possibles modalitats per promoure la recerca per la pau de l'ICIP

Iniciativa Qui proposa	Realització Qui investiga	Instruments Accions
ICIP	Només ICIP	<ul style="list-style-type: none"> - Catàleg de recerca per la pau a Catalunya - Personal investigador de l'ICIP (adscribit via comissió de serveis o temps compartit) per dirigir equips i línies de recerca de l'ICIP (marcs teòrics, epistemològics i metodològics coherents amb ICIP), tres o quatre línies estratègiques - Edició d'una revista pròpia - Seminaris/laboratoris d'investigació - Traduccions al català i castellà de recerques significatives en altres llengües - Participació activa en congressos acadèmics internacionals
	ICIP + universitats / centres de recerca	<ul style="list-style-type: none"> - Projectes d'investigació a mitjà termini, via convocatòries o convenis amb universitats i centres - Estudis a curt termini encarregats a universitats i centres - Cotutories i comitès mixtes d'avaluació entre universitats - Publicació en revistes especialitzades i Portal de la Pau - Coedició i copublicacions d'estudis, recerques i tesis en català, castellà i/o anglès - Seminaris/laboratoris d'investigació
Universitats i centres de recerca ⁵	Universitats / centres de recerca + ICIP	<ul style="list-style-type: none"> - Convocatòria beques de recerca (cofinançament de tesis doctorals) - Convocatòria beques de recerca - Premis de recerca - Copublicació de tesis - Coedició d'estudis - Seminaris/laboratoris d'investigació - Publicació en revistes especialitzades i Portal de la Pau
	Només universitats / centres de recerca	<ul style="list-style-type: none"> - Creació de càtedres - Sol·licituds MEC, AGAUR, Icrea, R+D de pau. Projectes d'investigació a mitjà termini, via convenis

III. Educació per la pau i sensibilització ciutadana

La Llei preveu la funció de “difondre i fomentar l'educació i la sensibilització de la ciutadania en la cultura de la pau, amb la col·laboració especial dels departaments de la Generalitat que per toqui, els centres docents, les universitats i les organitzacions no governamentals”. (art. 3.1.c)

En aquesta direcció, el treball educatiu en un sentit ampli es considera una prioritat clara, si bé cal pensar molt bé com es tracta i es desenvolupa, ja que hi ha una diversitat considerable

⁵ Aquesta categoria inclou universitats i centres de recerca, no exclusivament de Catalunya, siguin universitaris o no, les relacions amb els quals poden tenir lloc en el marc d'acords institucionals o a través de personal investigador.

d'actors que treballen en l'educació per la pau. Aquesta està estretament connectada amb l'educació per al desenvolupament, per a la diversitat, per al medi ambient o per a la coeducació, i tenen totes en comú el seu objectiu de transformació social a través del compromís personal. Habitualment s'utilitza la distinció entre educació formal, no formal i informal per donar a entendre que els processos d'aprenentatge són molt més amplis i impliquen diferents àmbits socials i nivells, més enllà de l'escola.⁶ De totes maneres, malgrat reconèixer la importància de les diverses dimensions dels processos educatius, es considera que l'educació formal, en tant que obligatòria, hauria de rebre una atenció especial de l'ICIP (GD3).

Així mateix, pel que fa a les universitats, tot i que hi ha qui inclou la formació especialitzada en la resolució de conflictes i la construcció de pau dins de la categoria d'educació per la pau, s'ha considerat una acció a part, tal com recull la Llei de creació de l'ICIP, que assumeix la distinció entre *peace research*, *peace studies* i *peace education*. De fet, a la universitat es duen a terme accions tant d'educació per la pau –tallers, xerrades, etc.– com de formació especialitzada –postgraus dedicats a estudis sobre la pau, la violència i els conflictes.

“Seria desitjable que l'ICIP assumís que per transformar el món és imprescindible treballar en l'educació de manera prioritària, entesa com un procés que integri les 'educacions per a'. Podria aprofitar els debats i les orientacions sobre paradigmes educatius i ciutadania global oberts aquí i també a Europa, i assumir que, per tal que hi hagi pau, en primer lloc, calen persones educades en competències per a la *provenció* de conflictes i, en segon lloc, fer esforços per comprendre el món i per actuar-hi.” (E35)

L'acció educativa per la pau implicaria actuar amb una dimensió i uns objectius educatius de sensibilització i divulgació que superin la lògica de dur a terme una sèrie d'activitats ben intencionades, però sense intenció ni programació pedagògica. Així, es considera que l'educació per la pau pot entendre's, d'una banda, com una sèrie de continguts que cal aprendre –conceptuals, procedimentals i actitudinals–, que comporten un conjunt d'habilitats i de capacitats per resoldre conflictes sense violència, i alhora un model educatiu que implica l'organització del centre educatiu orientada a certs models de convivència. Sovint la distribució de materials i propostes didàctiques i l'acompanyament al professorat són les dimensions de l'educació per la pau més requerides en el marc de l'ensenyament.

“Com que les entitats ja fan educació per la pau, caldria encarregar-los-hi els continguts i que l'ICIP fes la publicació i distribució. Pel que fa a sensibilització, és important que divul-

⁶ L'educació formal o del sistema d'ensenyament –centres d'educació infantil, primària i secundària, instituts de batxillerat i cicles formatius, escoles d'adults i universitats– s'entén com un procés educatiu programat, que es pot avaluar i que va adreçat a grups determinats dins del marc regulat. L'educació no formal –associacionisme, centres d'esplai i escoltisme, activitats extraescolars, centres cívics, etc.–, si bé també té uns objectius i mètodes didàctics adreçats a grups concrets, es dona fora dels marcs educatius regulats. I, finalment, l'educació informal o la sensibilització ciutadana –fires i festes a l'espai públic, campanyes, etc.– és un concepte més genèric, ja que no es tracta d'un procés educatiu ni programat ni continu, ni té objectius pedagògics definits, sinó que són activitats puntuals que utilitzen eines més pròpies de la comunicació social que de la pedagogia i que, pel fet d'adreçar-se a un públic general, no és possible programar-les ni avaluar-les educativament. De totes maneres, la sensibilització permet l'accés a altres col·lectius ciutadans, a vegades forma part d'estratègies d'incidència política i, entesa com a conjunt d'activitats, té o pot tenir un efecte positiu en la transformació social, en aquest cas, cap a la construcció de pau.

gui els temes de pau i que la recerca que es faci sense academicismes per tal de promoure la reflexió al carrer. És a dir, posar continguts espessos en llenguatge divulgatiu.” (E21)

De totes maneres, també es pensa que les activitats concretes de sensibilització i educació per la pau les fan i les poden seguir assegurant les entitats, per tant, això no hauria de ser una prioritat de l'Institut, en especial en la fase inicial.

IV. Suport i assessorament a entitats i institucions públiques

La Llei de creació de l'ICIP preveu la funció de “donar suport i assessorament a organitzacions, iniciatives, campanyes i activitats que ho requereixin, i fomentar activitats que la societat civil i els moviments per la pau, les administracions públiques, les organitzacions internacionals, les universitats i els centres de recerca duen a terme en l'àmbit de la formació, la recerca i l'acció compromesa en la construcció i el manteniment de la pau” (art. 3.g). Així mateix, també especifica que cal “assessorar el Parlament, el Govern i altres administracions públiques en llurs polítiques i actuacions de pau” (art. 3.1.h).

Pel que fa a aquesta darrera tasca d'assessorament a institucions públiques, s'identifiquen dues línies complementàries:

- a. El disseny i la implementació de polítiques públiques de foment de la pau.
- b. La incorporació de la dimensió de pau en les diverses polítiques públiques que vetllen per la coherència entre polítiques.

La perspectiva de construcció de pau en la cooperació per al desenvolupament i l'acció humanitària en contextos de conflicte armat, amb eines com *Do no harm*, *Peace Conflict Impact Assessment* o *Reflecting on Peace Practice*, a escala internacional està desenvolupada i hi ha força experiència pràctica, malgrat que a Catalunya la seva incorporació encara està en una fase incipient.

“Del que es tracta és que orienti la seva feina perquè serveixi per a l'acció d'altres actors. En el cas del Govern català, encara que a escala internacional no pot fer cent coses, sí que pot fer-ne més de les que actualment fa. És a dir, l'ICIP podria identificar accions que hauria de fer el Govern per fomentar la pau al món. Es tractaria de fer com d'auditoria i intentar marcar més la pauta i facilitar l'acció pública.” (E26)

A banda de l'àmbit de la cooperació internacional i del de l'educació i la formació, hi hauria altres sectors, com l'econòmic –indústria, comerç, entitats financeres, etc.–, en què caldria analitzar i assessorar en termes de foment de la pau. Les polítiques municipals i el marc local, responent al principi de subsidiarietat, són un espai preferent per actuar amb una dimensió de construcció de pau, amb objectius tant a escala municipal com internacional.

Així mateix, també es considera prioritari que l'Institut encamini la seva actuació a donar suport i orientar les entitats socials en les seves actuacions i en l'anàlisi i el diagnòstic de situacions, així com facilitar la visibilitat del treball relacionat amb el foment de la pau de les universitats.

“Elaborar informes bianuals sobre ‘Què podria fer Catalunya per la construcció de pau?’, en què s'identifiqui com s'està treballant i com es podria treballar amb recomanacions per àmbits amb perspectiva general i en què es digui ‘està passant això, anem cap aquí i podríem fer el següent.’” (E44)

“L'ICIP no ha de deixar de fer el que ja fan algunes ONG perquè el moviment per la pau no és prou fort; per tant, l'ICIP ha de cobrir certes campanyes que les ONG potser no poden cobrir perquè els falta acumular forces.” (E30)

“Que les universitats puguin tenir l'ICIP com una empresa de serveis per tal que faci difusió de convocatòries, de material, etc.” (E46)

Finalment, si bé l'assessorament i el suport s'han estès majoritàriament cap a entitats i institucions catalanes, també s'ha considerat la importància de no limitar-los a aquestes i dur a terme assistència tècnica a entitats i institucions d'altres països.

LES ALTRES ACCIONS: ELEMENTS QUE CAL CONSIDERAR

Formació especialitzada

Més enllà de les quatre accions més prioritàries per a l'etapa inicial de l'Institut, és important recollir les idees i les consideracions plantejades al voltant de les funcions previstes en la Llei, per tal de tenir-les en compte a l'hora de dissenyar i tirar-les endavant.

Pel que fa a “garantir la formació tècnica de persones especialitzades en la intervenció sobre el terreny en processos de pau” (art. 3.1.b), s'ha tendit a concebre la formació especialitzada d'una manera més àmplia sobre pau –*peace studies*–, violència i conflictes. Tot i que aquesta és una activitat considerada molt rellevant, s'argumenta que no s'hauria de prioritzar perquè és una tasca de les universitats. Més aviat el que caldria garantir és que, a la universitat, hi hagi una oferta d'aquesta formació, però no només postgraus especialitzats, sinó també dins dels plans d'estudis de grau –educació, comunicació, ciències socials, dret, etc.– a través de la creació de càtedres, departaments especialitzats o altres mecanismes.

“No una formació per a mediació en conflictes internacionals, sinó que sigui una part intrínseca a la formació de formadors, tant mestres com educadors, periodistes...” (E35)

En el cas de temàtiques específiques, en especial de les línies de recerca de l'Institut o sobre determinats contextos, sí que es consideraria pertinent que el mateix ICIP organitzés, en col·laboració amb universitats i/o centres de recerca, cursos de formació especialitzada.

“La formació no seria prioritària perquè trepitjaria, a no ser que oferís cursos en funció de les seves recerques.” (E21)

“Cal formació especialitzada per a certs temes específics o per regions, però no fer sensibilització i introducció dels temes ni fer formació acadèmica, que ja n'hi ha.” (E18)

Una altra dimensió de la formació especialitzada que es valoraria positivament seria del tipus de formació interna amb format de seminaris adreçats a col·lectius determinats –regidors i tècnics d'ajuntaments, mestres i professorat, periodistes, etc.–, així com persones d'entitats i institucions que ja estan treballant en la matèria.

Diagnosi sobre educació, recerca i foment de la pau a Catalunya

Amb relació a la línia d'acció de diagnosi sobre educació per la pau, sobre recerca per la pau i sobre foment de la pau a Catalunya, si bé no deixa de ser una tasca d'anàlisi i de recerca, s'ha concebut de manera diferenciada pel seu pes específic a l'hora de conèixer a fons el context en el qual s'actua. L'objectiu d'aquestes diagnòs, que es podrien pensar amb una certa periodicitat, seria detectar i sistematitzar què s'està fent, avaluar aquest treball en funció d'uns criteris acordats, i identificar tendències, buits i necessitats de reforç.

“Primer cal fer una anàlisi que entronca amb què existeix a Catalunya per la convivència i la resolució de conflictes amb una visió cosmopolita i, a partir d'aquí, establir les prioritats.” (E52)

“Primer, l'ICIP hauria de conèixer bé i valorar què hi ha, com s'ha fet, i prendre decisions imparcials sobre el que es pot fer. Després, ja es farà un treball conjunt amb actors interessats i interessants sobre cada un dels temes.” (E15)

“Per establir accions i aprendre dels èxits i fracassos cal analitzar i tenir molt clar què està fent tothom i identificar allà on no arriba la gent. D'això, se'n derivarien línies de recerca i formacions específiques.” (E13)

“Cal diagnosticar tres aspectes: un, què no fa ningú i s'hauria de fer; dos, què voldríem tenir i no podem; i tres, què coixeja i a què cal donar suport. A més, aquestes diagnòs o exercici de consultes caldria fer-los cada dos o tres anys, preguntant què ha passat, imprevistos, perspectives...” (E18)

D'altra banda, també es considera que cal remarcar la importància d'iniciar qualsevol actuació amb una profunda i bona identificació d'objectius i d'anàlisi de l'entorn. Per fer-ho es podrien crear equips d'anàlisi interdisciplinari per detectar problemes, necessitats i projectes oberts i anar disposant de mapes interdisciplinaris sobre diferents temes clau. I després, fer l'agenda i el programa d'acord amb els problemes considerats rellevants i consensuar els objectius per tal que el full de ruta sigui concret, aterrat i compartit (GD4).

Finalment, es planteja com un problema el fet que sovint no hi ha la suficient sensibilitat per tenir en compte la diversitat en el teixit social, en les concepcions i els ritmes dels processos, així com en les possibilitats d'actuació que hi ha al territori.

“Cal saber què es fa i les característiques de cada lloc: no hi ha la mateixa mentalitat a Lleida que a Barcelona.” (E12)

Resolució no violenta de conflictes violents

Quant a la línia d'actuació en la resolució no violenta de conflictes armats, la Llei preveu l'“exercici de tasques d'observació, de facilitació, de mediació i de construcció de pau en conflictes violents internacionals o internacionalitzats” (art. 3.1.f). Sobre aquesta matèria s'han recollit tres grans línies d'argumentació:

- La que planteja reserves sobre el fet que aquesta sigui una finalitat de l'ICIP –que descobreix la Llei de creació que així ho estableix.
- L'argument que ajorna aquesta actuació apel·lant al temps necessari per identificar i madurar les capacitats pròpies, així com les condicions necessàries d'experiència i de credibilitat per iniciar els treballs en aquesta direcció, sobretot atès que no disposa dels recursos institucionals d'un estat i que cal coordinar amb l'acció exterior de la Generalitat i les relacions exteriors del Govern espanyol. (GD3)
- El raonament assenyalat que aquesta tasca no pot ser senzillament una més, ja que la seva lògica i naturalesa condicionen tot el pla estratègic institucional i perquè exigeix molta especialització, recursos humans i vincles diplomàtics.

“No li toca a l'ICIP perquè no té capacitat, trigaria molt i no és la seva missió principal.” (E50)

“Si l'ICIP ha fet coses ben fetes, un treball potent i amb coherència, li sortiran oportunitats en resolució de conflictes, però mai ha de ser un treball d'entrada, sinó de formigueta, que no arregla els conflictes, però que hi ajuda. A més, si vol fer denúncia i estar molt a prop dels moviments de pau, que s'oblidi de fer facilitació de processos en el futur, perquè són coses incompatibles: no es poden firmar manifestos i mobilitzacions si la prioritat és fer ponts.” (E18)

“Si vols fer mediacions o t'hi poses a fons o no ho pots fer i això vol molta especialització.” (E24)

“És una qüestió molt complicada i que s'hauria de reflexionar molt bé abans de dur a terme cap acció, atès que no es disposa dels recursos institucionals que té a les seves mans un estat.” (E27)

Paral·lelament a les cauteles esmentades, hi ha opcions clares a favor del paper que l'Institut hauria de poder tenir en la resolució de conflictes violents, un cop hi hagi les condicions requerides i arribin les oportunitats. S'entén que aquest tipus d'actuació necessita recerca per analitzar casos i mecanismes, molta preparació operativa i una perspectiva del treball a mitjà o llarg termini, i tot això implica que cal posar fil a l'agulla des d'un començament.

“Crear i anar preparant una unitat operativa de mediació en conflictes violents hauria de ser prioritari des d'un inici, encara que no es posi en marxa fins a mitjà termini.” (E8)

“Seria prioritària, però seria la darrera activitat pel que fa a l'ordre cronològic, perquè es necessiten coneixements previs i una llarga història al darrere.” (E10)

“La intervenció en conflictes és la prova de foc i cal posar-s’hi encara que es fracassi, perquè és l’única manera d’aprendre’n.” (E49)

“Ha de començar a desenvolupar capacitats tècniques concretes per resoldre conflictes i pensar en fórmules en les quals no siguin necessàriament els estats els protagonistes, és a dir, trobar l’espai per participar en les relacions internacionals relacionades amb la resolució de conflictes sense passar per les ambaixades.” (E32)

“Caldria que prioritzés les línies de treball que requereixen una estructura institucional, però sense tenir un estat darrere. En concret, veig dos tipus de propostes que interessarien Catalunya per contribuir internacionalment a la pau: un cos de diplomàcia paral·lela en lloc de diplomàcia oficial i unes forces de pau no violentes en lloc de forces armades.” (E54)

Observatori sobre pau i conflictes

La funció d’“actuar d’observatori sobre l’estat de la pau i els conflictes armats” (art. 3.1.e) també desperta recels per diversos motius: en primer lloc, es considera que aquesta tasca ja estaria coberta per diversos programes que fan tasques de seguiment de pau i conflictes cobrint bé diverses temàtiques; en segon lloc, es pensa que la prioritat hauria de ser l’anàlisi de casos específics orientada als aprenentatges i a l’acció.

“No té interès perquè és més aviat estàtic i passiu en lloc d’orientar-se a problemes concrets i a l’acció.” (E9)

“Més que registrar dades, caldria analitzar casos de conflictes resolts per mètodes no violents.” (E21)

“Cal pensar-lo molt bé i que tingui una dimensió analítica molt clara i rigorosa, perquè és molt fàcil guanyar-se mala reputació amb certes informacions.” (E43)

En un sentit més favorable d’impulsar un observatori, en col·laboració amb els programes ja existents, s’estima que podria servir per preparar les bases de les línies de recerca a partir de l’elaboració d’estats de la qüestió que detectin tendències de la violència i alhora per orientar accions dels actors a Catalunya. Més enllà del seguiment de contextos llunyans, també es pensa que seria interessant si pogués incloure la conflictivitat als municipis i als centres d’ensenyament de Catalunya.

Documentació i arxiu sobre pau

La documentació i l’arxiu sobre pau com a acció prioritària en una fase inicial és, amb diferència, la menys valorada. De totes maneres, de les 41 respostes a la pregunta “En quina mesura consideres convenient disposar d’un centre de documentació i d’un arxiu especialitzat?”, 19 diuen “molt”, 13 “força”, 5 “poc”, 4 “mig” i ningú no respon “gens”. En primer lloc, i de manera força generalitzada, es posa en qüestió la contribució que suposaria un nou centre de documentació i més aviat es prefereix l’opció d’ordenar, fer més accessible el que ja hi ha i alhora garantir un fons bàsic sobre pau mitjançant les xarxes de biblioteques públiques i de les universitats de tot Catalunya.

En segon lloc, la concepció d’un centre només amb documentació en paper es veu restringida i obsoleta, ja que també hauria d’incorporar material audiovisual, recursos diversos amb format electrònic i optar per la digitalització de la documentació, o sigui, més aviat una mediateca que no pas una biblioteca.

“Es tractaria de fer arribar més a la gent el que ja hi ha i no pas un gran i únic centre, és a dir, el criteri seria potenciar el que ja hi ha i obrir-ho.” (E6)

“Cal un bon centre de documentació, però també és important que hi hagi material divers sobre el tema –no només llibres–, a totes les biblioteques de la xarxa pública. Es tracta de donar les eines i divulgar-les per tal que arribin a tothom.” (E25)

Un cop dit això, cal destacar la valoració positiva que es fa de la possibilitat de disposar d’un arxiu històric d’experiències locals no violentes i del moviment per la pau, en direcció amb el que preveu la Llei: “fer la recerca i la difusió de la memòria històrica i del pensament i l’acció pacifistes a Catalunya” (art. 3.1.d). Això suposaria una tasca de conservació per establir relacions i pactes sobre com cedir i compartir aquests materials.

“Seria bo fer la digitalització i arxiu de la història del moviment de pau (documents, material gràfic) per tal de conservar i poder ser consultats.” (E21)

“Té un valor simbòlic i hi ha una necessitat pràctica de posar-s’hi: cal guardar –amb rigor– materials per tal de preservar-los, però això es consolidaria en una segona fase.” (E26)

“La creació d’un centre implicaria establir relacions i pensar com es recullen, se cedeixen i es comparteixen materials ara dispersos per persones i entitats, i tenir una línia d’antimilitarisme i feminisme per tal de posar-la a l’abast.” (E16)

“La part d’arxiu històric és important perquè no es perdi i és relativament senzill de fer, mentre que el centre de documentació especialitzat és més difícil si vol tractar molts temes i pot ser poc usat.” (E48)

Una altra qüestió significativa sobre aquest punt és la necessitat de no concebre el centre només com un arxiu històric, sinó més aviat com un fons documental de lliure accés amb bibliografia especialitzada en pau i amb entrades regulars de revistes i novetats, per tal de facilitar la localització de recursos. En qualsevol cas, és important pensar bé el públic a qui s’adreça i les estratègies d’accés als recursos, el préstec i la comunicació.

“A Catalunya no hi ha una biblioteca ni un arxiu especialitzat en pau que tingui les revistes bàsiques i les novetats classificades i a disposició, i això tothom ho gaudiria. Es podria pensar a cedir materials que tenen persones i entitats concretes per crear un arxiu.” (E18)

“Cal saber on trobar informació i tenir els recursos localitzats i, d’alguna manera, també centralitzats.” (E3)

“És important perquè crec que s'està perdent el sentit dels centres especialitzats on trobar informació com a espais físics.” (E47)

En qualsevol cas, la situació de partida és que ja hi ha una sèrie de centres especialitzats amb els quals caldria estar en xarxa, preveure sistemes de bases de dades interconnectades, serveis de préstec de tipus interbibliotecari i compartir altres prestacions necessàries.

“Cal connectar-lo amb altres centres que ja existeixen, aprofitar dipòsits i sistemes en marxa, és a dir, enxarxar els centres.” (E44)

“Al CIDOB hi ha subscripcions a revistes *online* que no tenen un ús de més d'un 10%, però s'ha de tenir. El que no tindria sentit seria estar pagant altra vegada aquestes subscripcions tant especialitzades: cal establir línies estratègiques per compartir documentació bàsica i aquest tipus de material i serveis d'intercanvi interbibliotecari, indexació, catalogació... A més, cada vegada hi ha més material digital i en imatge, i això requereix equipaments nous que cal que s'aprofitin bé.” (E24)

“Només si realment es justifica i té un criteri ampli, és a dir, caldria mirar si es duplicaria o no amb altres centres de documentació i pensar en un bon sistema de préstec i en no repetir monografies. Per exemple, a la UB ja hi ha en paper tota la documentació de les Nacions Unides des de 1962.” (E33)

Finalment, també cal remarcar la concepció d'un centre de recursos i documentació que es vagi estructurant a mesura que avanci el treball de l'Institut i en funció, fonamentalment, de les línies estratègiques i de recerca.

“Si és prioritari o no, ja es veurà, però és lògic si vol ser un centre de referència.” (E38)

“És important crear un arxiu a partir del treball que es realitza, no tant omplir-se de material sobre els eixos temàtics, sinó que el vas construït a partir del que fas i es pot connectar amb altres fons documentals.” (E7)

Portal de la Pau

Com a darrera possible actuació de l'Institut sobre la qual cal fer referència és el Portal de la Pau, que, malgrat que no estava inclòs dins la llista de prioritats pel fet de no estar previst en la Llei, es va incorporar a l'entrevista amb la pregunta “En quina mesura consideres interessant crear un portal sobre la pau com a web de referència internacional amb recursos i fons documental en línia?”. De les 42 respostes recollides, 27 diuen “molt”, 10 “força”, 3 “mig”, 2 “poc” i ningú no respon “gens”.

Malgrat aquesta valoració positiva, hi ha també algunes reticències que tenen a veure amb l'argument d'aprofitar i de revitalitzar recursos virtuals ja existents no només a Catalunya. Així, s'espera que la proposta de portal sigui diferenciada de la web institucional de l'ICIP i es concreti amb un model de web amb molts recursos, directoris i enllaços externs, en català, castellà i anglès, pensada i adreçada a un públic general i no a especialistes, pel que fa a llenguatge i continguts, si bé hauria d'incloure diferents nivells d'aprofundiment.

“Només té sentit un portal així si omplés un buit o tradueixes al castellà o incorpores temes específics que tenen on vincular-se. Per exemple, el CIDOB té un acord amb Sussex per complementar el seu portal en temes de desenvolupament, perquè ja existeix, tenen més prestigi i en saben més.” (E24)

“No serà interessant si es dedica a oferir informacions puntuals i agendes com ja fan les webs de les entitats, però sí en el cas que l'objectiu sigui facilitar un espai per fer públiques i trobables recerques i informacions rigoroses. Per tal de ser un servei útil hauria de ser molt rigorós i amb un criteri no estrictament academicista, sinó per posar a l'abast de la ciutadania recerques significatives sobre pau tant catalanes com d'arreu del món.” (E26)

“L'ICIP ha de tenir una bona web pròpia amb referències, enllaços, catàlegs... I oferir fonts diverses i contrastos. Un portal que ho vulgui aglutinar tot és més aviat per vendre la notícia perquè és una quimera una única pàgina acadèmica, divulgativa, de notícies. Per això cal que l'ICIP triï què és realment necessari i fer una web que adrexi cap a altres. A més, els portals solen tenir camins massa llargs i massa derivacions que no els fan pràctics pel que volen ser.” (E20)

“És interessant si és de Catalunya cap al món, perquè no tindria sentit penjar informes del SIPRI, però sí penjar-hi l'anàlisi d'una experiència de treball de conflictes locals aquí i traduir-ho al castellà i a l'anglès.” (E50)

D'altra banda, es creu que aquesta proposta s'hauria de concebre com un portal dinàmic, que permetés l'accés a diverses bases de dades, amb un fons documental on poder fer consultes i disposar de continguts actualitzats, així com instruments de debat, participació i generació de coneixement a través de la web, i la possibilitat d'oferir cursos virtuals, utilitzar i promoure programari lliure i eines per compartir continguts.

“Però no ha de ser un projecte de l'ICIP ni per a l'ICIP, sinó un instrument per catalitzar la recerca per la pau a Catalunya i al món. Cal concertació amb universitats i centres de recerca de Catalunya. Via convenis serien els encarregats de realitzar i mantenir un portal molt potent i molt participat per la comunitat científica.” (E31)

“La recerca sense difusió no té sentit perquè del que es tracta és de compartir el que trobes pel camí. Per això el portal no hauria de ser un objectiu en si mateix, sinó que s'hauria d'anar desenvolupant al ritme del treball i a mesura que la recerca avança, perquè és necessari fer tangible la feina.” (E38)

B3.3. CRITERIS I PRIORITATS TEMÀTIQUES

Com a criteris generals a l'hora de pensar en les prioritats temàtiques de l'Institut, s'han detectat diverses possibilitats i propostes, que es poden concretar en els cinc grups següents:

- Triar els temes menys treballats per tal d'aportar-hi i omplir mancances de coneixement.
- Escollir les temàtiques en què ja hi ha un cert treball previ per tal d'especialitzar-s'hi aprofitant-ne el bagatge.

- c. Preferir els temes vinculats amb tendències actuals i amb mirada de futur per sobre dels fenòmens més “clàssics” i de memòria històrica pacifista.
- d. Optar per especialitzar-se en els fenòmens més complexos.
- e. Ajourar l'especialització temàtica a una segona fase i no establir temes *a priori* ni delimitar d'entrada el camp d'acció que ja dibuixa la Llei.

“La qüestió és com t'especialitzes: agafes el teixit social i ho vas construint? Es tanquen quatre persones i ho decideixen? De quina manera s'aconsegueix l'especialització?” (E24)

“S'estan donant molts canvis en les formes de violència i l'ICIP hauria d'estar atent i poder-ho analitzar per tal de ser capdavanter i desequilibrar-se cap al futur. El més important són les qüestions i tendències actuals, és a dir, es tracta de donar respostes a situacions d'avui, dedicar-se a les noves maneres d'entendre la violència, com denunciar-la i com treballar-la, i no tant preocupar-se d'on venim. Per fer això cal que l'Institut sigui un motor.” (E13)

“Caldria que l'ICIP parlés dels temes actuals prenent perspectives noves; que tingui en compte els joves considerant-los com els nous actors, que es dirigeixi a ells sense eufemismes, advertint que són les noves generacions les que portaran –a mitjà termini– els canvis de paradigma, perquè els valors canvien a gran velocitat.” (E32)

“El criteri hauria de ser que l'ICIP s'especialitzés amb els temes més complexos, perquè aquests són els més difícils de tractar per part dels moviments i són els que tenim menys a l'abast. Però caldria veure com enfoca els temes i amb qui els treballa.” (E14)

“Els temes d'interès dependran de l'estructura, la capacitat i la potència de personal i recursos de l'ICIP i cal diferenciar entre tractar un tema i especialitzar-se.” (E48)

Així, s'argumenta que, encara que no sigui amb intensitat d'especialització, tots els temes de la llista s'han de tractar a l'ICIP, tal com, de fet, recull la Llei en el preàmbul: “Estudiar i comprometre's a ajudar a resoldre els antagonismes vinculats a causes estructurals basades en asimetries profundes, conflictes amb component ètnic o cultural rellevant, en conflictes derivats de la distribució desigual i de l'explotació desmesurada dels recursos i en l'articulació deficient d'organitzacions polítiques intermèdies o de procediments de negociació, de resolució i de transformació de conflictes.” I també “comprometre's a construir i a fomentar la pau i les activitats que se'n deriven, especialment en el terreny dels processos de pau, del desarmament i de la construcció de la pau després d'un conflicte armat.”

QUADRE 5. Priorització de temes

Desarmament (10)

Seguretat humana (11)

No-violència i cultura de pau (9)

Educació per la pau (19)

Processos de pau al món (3)

Resolució i mediació en conflictes violents (15)

Construcció de pau en el postconflicte (17)

Conflictes amb component cultural, ètnic o identitari (9)

Gènere i construcció de pau (12)

Polítiques públiques vinculades amb pau (20)

Altres: mediació, interculturalitat, tendències actuals de la violència, justícia transicional, pau i economia

ELS QUATRE TEMES MÉS PRIORITZATS

A la pregunta “Quins dels temes següents et sembla que haurien de ser àmbits d'especialització de l'ICIP? Per què?” i entre la llista oberta de possibles temàtiques, les quatre escollides com a prioritàries n'inclouen dues que impliquen un treball més centrat a construir pau, fonamentalment, a Catalunya, i dues de més orientades al foment de la pau al món.

I. Polítiques públiques vinculades amb la pau

En primer lloc, s'han destacat les polítiques públiques relacionades amb la pau fent referència a dues dimensions:

- a. Les polítiques específiques per al foment de la pau.
- b. La coherència entre polítiques públiques i els seus efectes pel que fa a prevenció de conflictes violents i construcció de pau.

El fet d'estructurar i de formular elements per orientar les polítiques públiques en aquesta matèria s'entén que, en part, pot ser fruit del treball en altres temes i una fita on arribar per aconseguir canvis efectius. En qualsevol cas, es prioritza aquesta temàtica perquè es concep com un treball estratègic a mitjà i llarg termini.

“Perquè la major part del treball per a la resolució i la prevenció de conflictes s'ha de fer al nord.” (E10)

II. Educació per la pau

Així mateix, l'educació per la pau també es considera una temàtica preferent i la base sobre la qual es poden treballar altres temes, en especial dos: els aprenentatges per la resolució no violenta de conflictes i la comprensió global de les condicions, implicacions i obstacles per construir la pau. Una altra qüestió que apareix relacionada amb els continguts de l'educació per la pau i la no-violència és la dimensió educativa de les actuacions de l'Institut, és a dir, l'objectiu de fer pedagogia i tenir una intenció didàctica com a part intrínseca a qualsevol acció. A més, es fa referència a la trajectòria i el teixit existent amb relació a l'educació i es valora com un potencial de Catalunya.

“A Catalunya hi ha molta tradició d'educació per la pau i, per tant, crec que hi hauria una xarxa professional disposada a col·laborar-hi.” (E48)

“Veig l'ICIP com a far per orientar l'educació per la pau a altres i també fer educació per la pau directament.” (E46)

“Treballar l'educació per la pau a través dels mitjans de comunicació per tal de sortir dels espais de sempre també seria una especialització desitjable.” (E37)

III. Construcció de pau en el postconflicte

Pel que fa a la temàtica de la construcció de pau en contextos postbèl·lics, també es concep com un escenari d'atenció prioritària, ja que permet vincular, d'una banda, el treball en la pau i els drets humans –incloent-hi qüestions de governabilitat i democràcia–, i de l'altra, la cooperació al desenvolupament. Per tant, aquesta matèria comporta les contribucions de diversos actors.

“Aquí hi hauria un avantatge comparatiu perquè hi ha poques entitats i centres que s'hi dediquin.” (E11)

“És molt important perquè implica directament els àmbits de cooperació, governs locals i universitats.” (E27)

“Aquest és un àmbit productiu i més fàcil per intervenir-hi que la resolució de conflictes.” (E10)

IV. Resolució i mediació en conflictes violents

En quart lloc, la resolució i la mediació en conflictes violents com a temàtica d'especialització es valora prioritària, tot i les seves dificultats, per la complexitat d'aquests processos i les condicions prèvies i els requisits necessaris per contribuir amb aquest paper –tal com ja s'ha esmentat en l'apartat anterior.

“La prioritat seria focalitzar-se en conflictes concrets per tal de fer-hi feina, i veure que el postconflicte i el component cultural dels conflictes van lligats a la resolució.” (E26)

“Amb molta modèstia i gens d'improvisació podria tractar aquest tema, del qual en sabem menys i cal aprendre'n molt.” (E24)

ELS ALTRES TEMES: ELEMENTS QUE CAL CONSIDERAR

Gènere i construcció de pau

En relació amb la perspectiva i el contingut de gènere, seria la cinquena línia d'especialització assenyalada. Sobre aquesta matèria, la Llei estableix que l'Institut “ha de garantir sempre que les actuacions, les propostes, les estratègies i els protocols d'intervenció derivats d'operacions multidimensionals de suport a la pau incloguin la perspectiva de gènere” (art. 3.4). També en referència a l'organització, recull que “en la designació dels membres de govern i d'administració s'ha de tendir a assolir una representació equilibrada entre homes i dones per tal de garantir que es tingui en compte la perspectiva de gènere” (art. 5.4).

A més, en el preàmbul, la Llei esmenta el “paper primordial de les dones en la prevenció i la solució de conflictes i en la consolidació de la pau” i que “cal augmentar-ne la participació en els processos d'adopció de decisions en matèria de prevenció i solució de conflictes”, i alhora reconeix “la necessitat urgent d'incorporar la perspectiva de gènere en les operacions de manteniment de la pau”.

Pel que fa al contingut de les entrevistes, la dimensió de gènere i la pau s'han tractat des de quatre òptiques diferents:

- Els efectes diferenciats en homes i dones dels conflictes violents i les seves conseqüències per a les relacions de gènere.
- Les experiències i les contribucions de dones en les pràctiques de pau.
- El gènere i el patriarcat com a arrel dels conflictes; per tant, cal aprofundir-hi.
- La comprensió del feminisme, en si mateix, com una aportació i una proposta de pau.

“Reconèixer les experiències de dones en les aportacions per la pau no només des de grups de dones en conflictes que ho treballen directament, sinó entenent el mateix feminisme com una aposta per la pau.” (E16)

“Cal donar-li importància perquè les dones pateixen moltes agressions, sobretot amb la violència sexual en els conflictes.” (E50)

Finalment, s'adverteix del perill que aquest tema s'acabi treballant de manera tangencial en comptes de transversal (GD3), entre altres motius perquè hi ha certes dificultats a comprendre la dimensió de gènere més enllà d'associar-la a dones. També hi ha reserves pel que fa a actuar en qüestions de gènere en altres societats.

“Pel que fa als temes d'identitat i de gènere, millor no posar-s'hi, perquè cada societat té les seves claus i és molt fàcil equivocar-se.” (E10)

No-violència i cultura de pau

Si bé aquest tema s'ha lligat molt al camp de l'educació per la pau, no es limita a aquest. En concret, es veu la necessitat de fer anàlisis més profundes d'experiències i de casos per tal de fonamentar amb més evidències la rellevància dels plantejaments i de la pràctica de la no-violència en l'actualitat per pensar en l'acció civil per la construcció de pau i, alhora, visibilitzar-la.

“Recollir els aprenentatges de la lluita no violenta a Catalunya i de les mobilitzacions al voltant de conflictes armats del món, no amb una actitud nostàlgica o autocomplaent, sinó per tal de fer una anàlisi crítica.” (E6)

“La no-violència caldria analitzar-la més, no tant per teoritzar, sinó per estudiar tots aquells casos de canvis profunds no violents des de la fi de la Guerra Freda. Així es podria desenvolupar un argumentari per a l'educació per la pau.” (E18)

D'altra banda, el concepte de cultura de pau, tot i que s'ha popularitzat, es veu com un terme massa genèric i difós, que no se sol tractar per identificar responsabilitats i promoure compromisos concrets, sinó per identificar un suposat ideal comú més imprecís.

“També cal treballar i denunciar la cultura de la guerra i l'economia d'indústries, bancs, negocis...” (E13)

Seguretat humana

La temàtica de la seguretat humana es considera important per la seva transversalitat i pel fet de ser un concepte que n'integra molts d'altres, que està estretament vinculat amb el camp dels drets humans i del dret internacional humanitari i que permet i promou la concepció de la seguretat desmilitaritzada i emmarca en un altre paradigma el fenomen del terrorisme.

“És un tema modern que inclou protecció de civils, drets humans, dret internacional humanitari, justícia de transició, entre altres aspectes.” (E48)

Desarmament

Pel que fa al desarmament, tot i que hi ha algunes reticències a dedicar-s'hi pel fet que ja hi ha centres especialitzats aquí i a fora que estudien diverses qüestions relacionades, ara s'identifiquen alguns aspectes específics en què sí que caldria aprofundir –bombes *cluster*, per exemple. A més a més, es destaca el potencial de la temàtica del desarmament per mostrar contradiccions i corresponsabilitats en la violència i els conflictes.

“És important per evidenciar les implicacions que tenim com a país en diferents nivells (govern, bancs, empreses, fiscalitat...) i fer un treball pedagògic i d'acció pràctica com l'objecció fiscal.” (E16)

“Crec que s'hauria de centrar el tema dins l'agenda i no oblidar-lo per tal que, políticament, no es pugui fer una acció i també una altra en la direcció oposada.” (E51)

Conflictes amb component cultural, ètnic o identitari

El tema dels conflictes etnopolítics o amb component cultural i identitari és el penúltim quant a prioritats per a possibles especialitzacions. D'entrada, hi ha diversitat de comprensions sobre el concepte, ja que hi ha qui l'entén a partir de la incompatibilitat, com a conflictes d'identitat nacional i autodeterminació; i hi ha qui el pensa a partir dels actors, com a conflictes de pobles indígenes i transnacionals. Així mateix, també s'associa a la qüestió de les mediacions culturals.

En qualsevol cas, tal com s'ha esmentat en els apartats anteriors sobre desigs i alertes, per bé que es vol un Institut arrelat, en termes generals, hi ha una preocupació en la possibilitat que s'associï a una pau lligada a nacionalisme. Si bé es reconeix que el cas de Catalunya pel que fa a arquitectures intermèdies i mecanismes de reconeixement polític i cultural i les fórmules d'autogovern pot ser un referent interessant per a altres contextes, ara es constata que aquesta qüestió pot ser fàcilment mal interpretada i no genera consens (GD3).

Processos de pau al món

Finalment, la darrera temàtica prioritzada és la de processos de pau al món. Malgrat que és un tema fonamental en un institut de pau, s'interpreta que s'ha optat pels temes de postconflicte i la resolució i la mediació de conflictes violents, que és probable que es percebin com a més precisos.

“Cal donar a conèixer i aprofitar més els aprenentatges que existeixen i enfocar-ho en termes positius. És a dir, és millor començar per parlar de processos de pau a escala petita, on la gent es pot implicar més fàcilment, que de resolució de conflictes armats.” (E19)

Altres temàtiques suggerides

Com que es tractava d'una llista oberta de temes que calia prioritzar, s'hi han inclòs quatre qüestions més per tenir en compte. Una, la mediació com a tema prioritari, que permet vincular les dimensions ciutadana i internacional de la pau i que requereix projectes i enfocaments de futur. Dues, la interculturalitat vinculada a la pau, a la violència i als conflictes. Tres, la justícia transicional, que és un tema força recent i que vincula diverses dimensions de construcció de pau. I, quatre, l'economia i la pau en el doble sentit de models econòmics que fomentin la pau i de l'economia política i els conflictes armats.

B3.4. CRITERIS I PRIORITATS GEOGRÀFIQUES

Amb relació als criteris per donar preferència a certs països o regions, com a línia general es considera que la seva actuació no s'hauria de circumscriure ni limitar a aquells contextos en què hi ha una trajectòria de solidaritat internacional i cooperació al desenvolupament, i s'esmenta la tendència a flexibilitzar els criteris de priorització geogràfica (GD3).

Pel que fa a la pregunta oberta “Quines regions i quins països et semblarien prioritaris com a àmbit d'actuació de l'ICIP? Amb quin criteri?”, les respostes han estat diverses i s'han decantat, en primer lloc, cap a la Mediterrània, perquè forma part de l'entorn, perquè és pròxima geogràficament i perquè és una regió que, tot i que concentra problemes de pau, violència i conflictes, es pot abastar. En segon lloc, s'ha prioritzat l'Amèrica Llatina, per la proximitat cultural, els vincles històrics, les migracions actuals i la trajectòria de cooperació. En tercer lloc, hi ha l'Àfrica, que es percep com un continent oblidat sobre el qual aquí no hi ha gaire especialització i on queda feina pendent, sobretot pel que fa a la influència en polítiques públiques per evitar els impactes negatius per construir la pau.

QUADRE 6. Priorització geogràfica

Mediterrània (12)

Amèrica Llatina (9)

Àfrica (7)

Àsia (0)

Cap prioritat regional prefixada / escenari global (7)

Allà on hi hagi conflictes armats i conflictes oblidats (7)

Catalunya / aquí (4)

Les mateixes que les de cooperació / política exterior catalana (3)

On hi hagi responsabilitats implicades (2)

“Crec que l'ICIP hauria de, conscientment, no optar per Amèrica Llatina perquè el Govern espanyol ja hi fa moltes coses i no suposaria cap avantatge comparatiu. A Àfrica, en canvi, no hi ha prou atenció, s'hi juguen moltes coses i no només relacionades amb l'emigració, sinó també per la justícia social. A més, el sistema de les Nacions Unides té Àfrica com a prioritat.” (E11)

Una altra possibilitat també assenyalada seria establir les prioritats en funció de l'estratègia dels actors amb els quals es vol treballar i als quals es vol donar suport.

“Tant si és Àfrica com Amèrica Llatina o Àsia, del que es tracta és de difondre i donar suport a aquelles experiències de grups de dones poc conegudes aquí.” (E16)

“No cal fer opcions geogràfiques, sinó tenir com a objectiu la transversalitat i anar col·laborant, segons el cas.” (E32)

Una segona gran línia d'argumentació és la que planteja que l'Institut no hauria de definir prioritats regionals o geogràfiques, en primer lloc, perquè la seva perspectiva ha de ser no només global, sinó *global*, és a dir, que connecti el que és global amb el que és local.

“El criteri seria fer un treball *global*, és a dir, que integri allò local i allò global i faci pensar en les implicacions, perquè ha de tenir repercussió aquí també, si no, no serveix. Seria bo que l'ICIP reconegués que sovint hi ha grans experiències i processos als països empobrits que són més estratègics que els que s'impulsen a Europa.” (E35)

“Si el tema és la pau com a política democràtica de pau i drets humans contra el poder econòmic, el món global és l'escenari.” (E52)

“L'ICIP no s'entendria ni tindria sentit sense una escala mundial. No hauria de ser només un centre de divulgació; si fas recerca és per aportar un coneixement que no existeix i contribuir internacionalment.” (E38)

“Amb caràcter general, no ha d'haver-hi un criteri previ geogràfic, sinó un àmbit internacional. Una altra cosa és que hi hagi projectes concrets amb àmbits geogràfics limitats, que moltes vegades vénen imposats per les fonts de finançament.” (E48)

Tampoc no es considera que calgui definir criteris geogràfics, en segon lloc, per tenir la flexibilitat suficient per respondre a les oportunitats i anar definint les prioritats a mesura que avanci el seu treball, amb èmfasi en les prioritats temàtiques.

“No hi ha d'haver prioritats definides des d'un inici, perquè pot ser una situació falsa. És més important tenir sentit de l'oportunitat i posar més èmfasi en les prioritats temàtiques i anar definint les geogràfiques sobre la marxa.” (E18)

Una tercera categoria de raonaments pel que fa a prioritats geogràfiques prefereix especificar tipologies de conflictes o fases dins d'un conflicte armat: optar pels conflictes oblidats a qualsevol indret del món; respondre als contextos d'actualitat, sigui mediàtica o no, amb anàlisis més profundes i complexes; o enfocar-se als conflictes considerats etnopolítics, conflictes vinculats transnacionalment i controlar els recursos o els països en situació postbèlica.

En quart lloc, també s'argumenta que els criteris geogràfics de l'ICIP haurien d'optimitzar el treball previ d'entitats de solidaritat internacional i cooperació per al desenvolupament, així com els països amb conflictes violents per als quals aquí hi ha un teixit social i un interès especial, ja sigui d'ONGD com d'associacions de població emigrada d'aquells països.

“Allà on hi hagi entitats i persones catalanes, sobretot en contextos de processos de pau i de postconflicte.” (E31)

“Una cosa és fer seguiment i l'altra és especialitzar-se en certes regions: per exemple, Orient Mitjà o Àsia no toca especialitzar-s'hi, perquè no hi ha un teixit ni un interès especial des d'aquí.” (E24)

“Aquells països on ens hauríem de sentir responsables, ja que hi tenim certes responsabilitats, ja sigui per proximitat, per ser antigues colònies o per ser origen d'immigrants.” (E45)

“Un criteri podria ser actuar i investigar aquells països d'origen de població nouvinguda que es trobin en situació de conflicte, ja que això faria que el treball fos més significatiu. Un altre criteri és prioritzar la sinergia entre cooperació i conflictes.” (E2)

Un cinquè criteri seria assumir les prioritats de la política de cooperació per al desenvolupament i l'acció humanitària i, per tant, tenir en compte la lògica geogràfica dels plans directores de cooperació.

“Un criteri a tenir en compte seria la convergència amb la política exterior de Catalunya, encara que no ha de coincidir necessàriament, perquè les àrees d'interès i les raons són diferents.” (E33)

“Incloure els països prioritaris del Pla director de cooperació, però no com a criteri restrictiu, sinó com a punt de partida. La projecció exterior de Catalunya està molt vinculada a la cooperació, tant del Fons Català com de l'ACCD, i no s'hauria de malbaratar esforços dispersant actuacions.” (E42)

“Podria tenir tres criteris: les prioritats de la política exterior de cooperació de Catalunya, la urgència vinculada a l'agenda internacional i les situacions de pau amenaçades.” (E47)

En qualsevol cas, aquests criteris no s'haurien d'entendre com a excloents ni tancats, més aviat es tractaria que l'Institut els pogués combinar i assumir que és més important donar suport a iniciatives rellevants i estratègiques que no restringir-se a plans previstos prèviament.

D'altra banda, en les entrevistes es va plantejar la pregunta següent: “En quina mesura consideres que la mirada de l'ICIP hauria de ser prioritàriament cap a Catalunya i després cap al món?” Tot i que va quedar clar que estava mal formulada, perquè es va concebre com una dicotomia i moltes persones van rebutjar respondre-la en aquests termes. La resposta majoritària ha estat “mig” (16), seguit de “força” (11) i “poc” (8). Les respostes van generar un seguit de reflexions i d'elements rellevants per orientar l'actuació de l'Institut.

Majoritàriament, s'entén que la mirada és des de Catalunya i adreçada aquí i al món, ja que no es poden oblidar ni l'un ni l'altre i, per tant, l'orientació ha de ser cap a ambdues direccions: la local i la global; no només com a espais diferenciats i paral·lels igualment importants, sinó també interconnectats i que, per tant, apel·len a la coresponsabilitat de Catalunya per la pau al món. Per això cal tenir en compte criteris positius –què fa positivament a favor del foment de la pau– i també criteris negatius –què fa que té impactes negatius en la prevenció de conflictes violents i la construcció de pau i que, per tant, hauria de deixar de fer. També cal prioritzar els països del sud no només com a casos d'estudi, sinó sobretot per establir xarxes i comprendre pràctiques pròpies de construcció de pau.

“El seu àmbit crec que hauria de ser català pel que fa a sensibilització i recerca, però ha d'estar subjecte a l'activitat internacional i sobretot enfocada al sud.” (E28)

“Pel desarmament i la resolució no violenta dels conflictes l'ICIP hauria de començar per casa. Tant a escala europea com estatal hi ha conflictes mal resolts com els Balcans, el Sàhara. A Catalunya l'ICIP hauria de vigilar que no es tirin endavant projectes industrials o tecnològics que puguin derivar cap a la indústria armamentística, i que no es facin pràctiques militars.” (E39)

“Sempre hi ha d'haver la mirada cap al món en el sentit de compromís i comprensió del que passa, però no es pot fer aquest treball sense passar per casa, perquè si no, el que es fa és fugir i utilitzar la dimensió internacional com a fugida endavant.” (E24)

També es considera que el treball a Catalunya és una condició per generar la credibilitat necessària per facilitar el treball a escala internacional, sobretot a mitjà termini.

“Si aquí no genera entusiasme i no hi ha pressió, cap a fora no farà res o no tindrà prou valor.” (E39)

“Hauria d'anar treballant pels dos camins a la mateixa velocitat. Segurament al principi mirarà més cap aquí i, amb el temps, el treball internacional anirà guanyant força.” (E4)

“La dimensió de projecció internacional va venint de mica en mica i amb el treball, però cal que l'ICIP no es miri el melic.” (E18)

Finalment, malgrat que es parla de problemes de pau i conflictes més o menys violents a Catalunya, s'entén majoritàriament que no correspondria a l'Institut tenir un paper en aquestes situacions, ja que hi ha altres instàncies públiques i privades que treballen per la convivència, i que aquí les actuacions serien d'educació per la pau i de polítiques públiques.

“Ha de suposar una aportació dels ciutadans de Catalunya als processos de pau. Per tant, la mirada és més aviat cap enfora, però sense oblidar-se de Catalunya.” (E9)

“No es tracta ni de sobrevalorar el món ni de només quedar-se aquí: és indissoluble. La vocació és global, però pensant en què s'està fent a Catalunya i què es pot fer millor.” (E26)

B3.5. CRITERIS I OBJECTIUS PER A LA COMUNICACIÓ

A la pregunta “En quina mesura consideres que l'estratègia de comunicació de l'ICIP s'hauria d'orientar fonamentalment a destinataris especialitzats?”, hi ha 39 respostes, la meitat de les quals diuen “poc” (19), menys d'una quarta part, “força” (8), “mig” (7) i una minoria respon “gens” (3) i “molt” (2). Arran de les respostes i els comentaris, es fa palesa la necessitat de pensar una estratègia de comunicació àmplia que identifiqui diversos objectius i diferents destinataris als quals s'ha d'adreçar –*targets*–, incloent-hi tant col·lectius que treballen en el foment de la pau com la ciutadania en general. La comunicació ha de ser segons el que es defineixi en els objectius i segons el que es vulgui comunicar en cada cas, però s'hauria de buscar la coherència i l'equilibri entre aquests. És a dir, per tal de ser efectiva ha de tenir algun nivell d'especialització, però ha de sortir del cercle d'entitats i de persones expertes i arribar a la ciutadania.

“Per si sola l'estratègia de comunicació de l'ICIP ha de ser un element de reflexió molt important: pensar a fons com, què i a qui comuniquem. Potser no cal un gran gabinet, sinó convertir l'ànima de l'ICIP en quelcom comunicable.” (E20)

“No servirà si només s'especialitza cap a l'àmbit de la recerca acadèmica o cap al moviment, i dependrà molt del treball que es faci. En qualsevol cas, ha de tenir la qualitat per sortir a revistes especialitzades, però també ha d'aconseguir incidència a través dels mitjans generalistes.” (E26)

“Caldria pensar què vol dir destinataris especialitzats i què vol dir saber de pau. Caldrà definir els destinataris allà on sigui rellevant, i en cada cas garantir la transmissió dels temes, ja siguin persones o col·lectius de periodistes, acadèmics, activistes, etc.” (E38)

“Més aviat, les persones especialistes haurien de socialitzar els seus coneixements, ja que l'objectiu és estendre les qüestions de pau a tota la societat.” (E25)

Una altra lògica detectada és la de concebre la comunicació no en termes de màrqueting, sinó amb objectius de presència social, que buscarien la participació activa de l'Institut en espais i debats sobre el tema per tal de comunicar interactuant i contribuint a l'anàlisi local. De totes maneres, l'ús de campanyes d'impacte adreçades a la ciutadania en general també apareix com a mecanisme que cal considerar, sobretot amb l'objectiu d'arribar a les persones menys sensibilitzades. Tot i així, hi ha el risc de no tenir la capacitat de donar continuïtat a aquestes actuacions generalistes. En un altre sentit, també hi ha el perill de saturar la ciutadania amb informacions i butlletins.

“Cal una línia de divulgació i, a més, és important connectar-la amb situacions d'aquí, amb actuacions en barris conflictius, per exemple.” (E33)

“Crec que no té sentit anar a l'opinió pública sense garanties de continuïtat perquè es queda en una pluja fina periòdica. L'objectiu és consolidar i millorar la credibilitat i la valoració i, per tant, cal temps i cal començar per grups de persones expertes.” (E24)

“L'ICIP no hauria de pensar en clau d'estratègia de comunicació, sinó de presència social, és a dir, hauria de comunicar participant i estar present en debats i discussions públiques al voltant del foment de la pau. Ha de ser capaç d'articular les complicitats, el coneixement i les preguntes de tots els qui treballen per la pau.” (E38)

D'altra banda, també es va formular la pregunta “Com haurien de ser les relacions entre l'ICIP i els mitjans de comunicació? Amb quins mecanismes?”. A aquesta qüestió es va respondre identificant dos objectius complementaris:

- a. Potenciar una cobertura informativa dels conflictes armats amb ètica i anàlisis més complexes.
- b. Fomentar la difusió de notícies positives de construcció de pau i no-violència que mostrin alternatives.

Per avançar en aquests objectius es valora la importància que l'Institut, no immediatament, sinó a mitjà termini, disposi d'un gabinet de comunicació per tal de consolidar l'estratègia comunicativa.

“La relació no hauria de ser de col·laboració, sinó d'incidència, perquè els mitjans són actors responsables de les distorsions de les realitats als països del sud i de les males explicacions sobre els conflictes.” (E10)

“Es tracta de donar-los punts de vista, des de la cultura de pau, sobre els esdeveniments dels que informen.” (E26)

“Cal fer entendre i buscar l'èpica de la noviolència i l'heroisme dels qui treballen en el camp de la pau tractant-ho com a bones notícies.” (E9)

“L'ICIP no hauria d'alimentar els mitjans de les notícies que demanen, sinó intentar col·locar conceptes positius, casos de millores de situacions i aconseguir que donin rellevància a accions de prevenció de la violència. De fet, si es vol aconseguir un cert prestigi, es té una relació de necessitat, encara que amb els mitjans no s'hi pot comptar massa.” (E28)

En el marc d'aquestes dues grans finalitats amb relació als mitjans de comunicació, s'han proposat diversos mecanismes per desenvolupar-les. En primer lloc, cal entendre que el límit no són els mitjans de comunicació d'àmplia difusió i, per tant, cal preveure altres canals i aprofitar les televisions, ràdios i premsa locals, així com els mitjans virtuals. En aquest sentit, es considera que la realitat dels mitjans de comunicació ha anat canviant cap a un model d'empresa de comunicació i que cal relacionar-s'hi com a tal. Es considera clau identificar interlocutors personals i alhora arribar a acords per introduir seccions especials dedicades a l'anàlisi de conflictes i de construcció de pau.

“Que l'ICIP faci pluja d'informació als mitjans i crítica a les notícies i a la cobertura per promoure una informació adequada sobre pau i conflictes. Per exemple, *Le Monde Diplomatique* té una col·laboració estable amb centres de recerca de França per publicar articles d'anàlisi al diari.” (E36)

“L'ICIP hauria de buscar més predisposició per part dels mitjans de comunicació i més capacitat de contaminar-se mútuament, suposant que el que digui tindrà credibilitat i això serà un benefici immaterial pels periodistes.” (E26)

“Cal reconèixer que els mitjans de comunicació han deixat de fer el seu paper social per convertir-se en altaveu del poder seguint lògiques comercials de vendes, a partir dels ítems i la concepció del món com a espectacle. Per tant, l'ICIP hauria de fer un màrqueting ben fet i oferir bons temes i bones experiències als periodistes, perquè ells no ho buscaran. D'alguna manera, es tractaria de seduir els periodistes a partir de fer-los veure l'interès en històries i problemàtiques concretes. És a dir, pensar en termes de creació d'històries i facilitar que els periodistes les puguin viure i moure'ls.” (E52)

En segon lloc, cal facilitar recursos, com els directoris de contactes d'especialistes segons temàtiques; organitzar activitats específiques, com ara seminaris, esmorzars o actes paral·lels adreçats a periodistes quan es preveu alguna activitat pública significativa. Dins la lògica de millorar la tasca dels periodistes també es preveu la formació, en especial, a través dels espais professionals de periodisme i les facultats de comunicació.

“L'ICIP haurà de pensar en maneres d'involucrar els mitjans de comunicació en activitats i posar-s'hi d'acord, no tant per fer propaganda del que fa, sinó pensant en la sensibilització sobre la pau. Caldria fer-ho des d'una lògica de col·laboració institucional a través del CAC o del Col·legi de Periodistes, ja que també els toca assumir les seves responsabilitats, tal com diu la Llei de foment de la pau.” (E31)

“Les relacions no haurien de consistir a vendre fum ni tractar d'aparentar el que no és l'ICIP, sinó explicar el que es va fent als mitjans a través d'activitats periòdiques, com els esmorzars mensuals.” (E42)

“Els mitjans tenen l’obsessió per la imatge i la notícia fàcil, i lluitar contra això és molt difícil i té a veure amb l’ètica, l’honradesa i la seriositat. Fer cursos per incorporar altres lògiques de treball i altres criteris relacionats amb la pau seria molt interessant.” (E40)

“Amb els mitjans es podria pensar en un codi sobre com tractar els temes de pau i conflictes, de la mateixa manera que fa l’Institut Català de les Dones, que intenta cuidar l’enfocament de gènere en la comunicació, les imatges i els missatges del mitjans.” (E16)

De totes maneres, també s’ha indicat que el treball amb els mitjans de comunicació sovint és difícil que es concreti en resultats i comporta moltes dificultats que l’Institut hauria de valorar, per orientar de manera encertada la comunicació per la pau.

“Els mitjans busquen receptes i notícies i l’objectiu de l’ICIP seria aportar elements per una anàlisi diferent. Per aconseguir-ho, d’una banda, hauria de contactar amb el Col·legi de Periodistes i les facultats de comunicació i proposar seminaris i mòduls; i, de l’altra, hauria de buscar els professionals, més que no pas les empreses de comunicació. Però no és fàcil aconseguir una columna cada setmana o participar en tertúlies i programes, sobretot perquè si et cases amb un mitjà no et cases amb cap altre. En qualsevol cas, abans que pensar amb els mitjans s’ha de tenir coses a dir i capacitat educadora.” (E24)

“L’ICIP no hauria de fer formació i cursos per a periodistes, sinó pensar-se a si mateix com una escola de periodisme per fer pensar, per introduir la complexitat en la comprensió del món. Això és difícil i per aconseguir-ho no serveixen de res ni els comunicats ni les rodes de premsa. Més aviat es tracta de fer el propi producte i moure’l. Podria ser interessant, per exemple, ajuntar els millors escriptors catalans, fer-los viatjar i que escriguin sobre la pau. Sobretot que no aparegui als mitjans de comunicació cap polític relacionat amb l’ICIP: s’ha d’apartar de la política oficial.” (E52)

B4. MODEL ORGANITZATIU, RELACIONS I XARXES: COM CAL FER-HO I AMB QUI

Aquest darrer capítol tracta la qüestió del model organitzatiu de l'Institut, per bé que alguns elements de la concepció organitzativa i del perfil institucional ja han estat esmentats en les pàgines anteriors. A les entrevistes no s'aprofundia en el tema dels òrgans de govern i assessors de l'ICIP i, per aquest motiu, aquest apartat és descriptiu i genèric. En canvi, amb referència als criteris que ha de tenir en compte l'equip professional, les contribucions són més exhaustives. De la mateixa manera, pel que fa a les relacions amb els tres àmbits preferents i la diversitat de sectors, entitats i institucions, s'especifiquen modalitats, canals i criteris a l'hora d'establir aquestes relacions. Finalment, els apartats de relacions a escala estatal i internacional recullen les línies generals que caldrà desenvolupar pel que fa a relacions institucionals en ambdues dimensions:

- Concepció organitzativa i perfil
- Òrgans de govern i direcció
 - Junta de Govern
 - Presidència
 - Direcció
- Òrgans assessors
 - Consell Català de Foment de la Pau
 - Consell Assessor Internacional
- Equip professional
- Relacions amb els àmbits preferents
 - Entitats i moviments socials
 - Universitats i centres de recerca
 - Institucions públiques catalanes
- Relacions amb altres actors a Catalunya
 - Partits polítics
 - Mitjans de comunicació
 - Sector privat lucratiu
- Relacions a escala estatal
 - Entitats
 - Govern espanyol
 - Forces armades
- Relacions a escala internacional

B4.1. PERFIL PROPI I CONCEPCIÓ ORGANITZATIVA

La concepció organitzativa de l'Institut, segons el preàmbul de la Llei, és la d'una entitat que cerca la complementarietat i la subsidiarietat màximes amb altres entitats amb finalitats coincidents, per tal de ser una referència i aprofitar-ne i multiplicar-ne la potencialitat. El seu perfil és el d'una "entitat pública de caràcter institucional, independent, dotada de la personalitat jurídica pròpia i plena capacitat d'obrar, tant en l'àmbit públic com en el privat que, en l'exercici de les seves funcions, actua amb plena independència de les institucions públiques, de les entitats privades i de les organitzacions sense ànim de lucre" (art. 1.1). Pel que fa al règim jurídic, s'aplicarà la normativa de les administracions públiques.⁷

Malgrat l'autonomia orgànica i funcional, la mateixa Llei estableix l'obligació de mantenir relacions regulars amb el Consell Català de Foment de la Pau i amb l'Agència Catalana de Cooperació i la possibilitat d'establir relacions de col·laboració amb universitats i centres docents i de recerca, amb instituts i entitats coincidents, nacionals i internacionals, i amb les institucions de la societat civil de l'àmbit del foment de la pau (art. 3.3).

Tal com hem vist en el capítol sobre dissenys, perfil i expectatives, en què ja es recullen elements sobre la concepció organitzativa i el perfil, el caràcter catalitzador és una constant a l'hora de concebre l'Institut.

"L'ICIP hauria de saber aprofitar i liquar les energies que ja estan sobre la taula i ser un canal per pensar nous formats innovadors per a la difusió i la recerca sobre pau. No ha de dirigir, sinó ser una esponja i relacionar-se amb les entitats i establir línies de treball pactades entre actors." (E50)

"L'ICIP ha de poder fer un exercici molt fort de crear complicitats i no ha de tenir mai afany de protagonisme, sinó pensar-se com una institució paraigua que no trepitja, sinó que concerta tant com pot." (E31)

"L'ICIP no pot ser cec ni sord i ha de convertir-se en un espai viu." (E26)

"L'Institut hauria d'aglutinar el que ja existeix i fer sentir que formem part d'una xarxa on no competim, sinó que col·laborem i ens enxarxem." (E44)

En una altra direcció, la Llei fa referència a garantir que es tingui en compte la perspectiva de gènere en l'organització de l'ICIP (art. 5). Així, amb la finalitat d'incorporar-la de manera global i transversal caldria planificar accions i estratègies en tres àmbits: el polític, l'estructural i el cultural.⁸ Pel que fa a l'àmbit polític, aquest té a veure amb la visió institucional de l'ICIP, que quedarà recollida no només en el pla estratègic, sinó també en els plans anuals, en la

⁷ L'Institut es regeix "per aquesta llei, pel seu propi reglament orgànic i, en tot el que li sigui aplicable, per la legislació reguladora del règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú, i per la resta de legislació aplicable a l'actuació, el funcionament, la contractació, la comptabilitat i el finançament dels ens públics" (art. 12.1).

⁸ Consulteu BASTARDES, C.; FRANCO, L. (2006) *Estudi diagnòstic: la perspectiva de gènere al treball de les ONGD catalanes*. Barcelona: Federació Catalana d'ONGD. Disponible a www.pangea.org/fcongnd

documentació que elaborarà, en el tipus de projectes o de llenguatge. L'àmbit estructural és imprescindible per concretar l'àmbit polític i fa referència a les posicions i les maneres en què homes i dones se situen en l'estructura i els tipus de treball que se'ls assigna, és a dir, no limitar-se a la paritat quantitativa entesa com la meitat de persones de cada sexe, sinó tenir en compte la seva dimensió qualitativa: ubicació i funcions en l'estructura. Algunes mesures per garantir una estructura amb perspectiva de gènere són dotar-la d'eines d'anàlisi adequades, amb formació i personal especialista, així com garantir la participació de les dones en la planificació i l'organització general en la presa de decisions. Finalment, l'àmbit de cultura organitzativa tracta sobre la *personalitat* de la institució, és a dir, el sistema de significats compartits que produeixen acords, implícits i explícits, sobre els comportaments, la presa de decisions, els valors i les relacions de poder i els models d'interacció, formal i informal, que es consideren adequats entre les persones.

La concepció organitzativa i el perfil institucional de l'ICIP, més enllà dels elements determinats per llei, s'aniran definint, entre d'altres, per la seva capacitat de potenciar i catalitzar els múltiples treballs desconectats en construcció de pau sense entrar a competir, sinó cooperar; i alhora institucionalitzar la perspectiva de gènere com a component vertebral de la construcció de pau.

B4.2. ÒRGANS DE GOVERN I DIRECCIÓ

Junta de Govern

La Junta és el màxim òrgan de govern, de direcció i d'administració de l'ICIP, i l'elecció i l'estatut dels seus dotze membres per un període de cinc anys així com les seves funcions estan especificades en la Llei (art. 6, 7 i 8). Les tasques descrites són deu: a) elegir la presidència, nomenar la direcció i designar els membres del Consell Assessor Internacional; b) aprovar el reglament orgànic i altres normes internes; c) aprovar l'avantprojecte de pressupost; d) aprovar un pla estratègic –que cal presentar al Parlament– i un pla anual d'activitats amb l'assessorament dels consells català i internacional; e) establir les directrius per a la direcció, la inspecció i la impulsió de les activitats de l'ICIP; f) aprovar l'informe anual; g) aprovar convenis de col·laboració; h) aprovar la participació en consorcis, fundacions o altres ens, amb l'autorització prèvia del Govern; i) aprovar els comptes anuals, la liquidació del pressupost i el programa d'actuacions, d'inversions i de finançament de l'Institut; j) altres funcions que li encomani el reglament.

Més enllà del compliment de les funcions establertes, de la Junta de Govern s'espera que assumeixi el diàleg i el debat plural com a forma de funcionament i que els seus membres tinguin una dedicació i un compromís seriós amb l'Institut.

“Cal un paper molt actiu de la Junta de Govern i del Consell Assessor Internacional per garantir el diàleg i aconseguir un debat d'alçada.” (E26)

Presidència

D'altra banda, l'article 9 de la Llei preveu que el càrrec de Presidència l'exerceixi una persona membre de la Junta de Govern, que assumirà tres funcions: a) representar l'ICIP i coordinar-

ne el govern i l'administració; b) convocar i presidir les sessions de la Junta de Govern i resoldre empats amb vot de qualitat; i c) altres funcions que li encomani el reglament.

Així mateix, a part de les responsabilitats previstes, es fa menció del fet que el càrrec de presidència s'entengui com un paper polític i més aviat honorífic que, si bé ha de fer seguiment i donar la cara, no s'ha d'ocupar del dia a dia executiu, ja que això en paralitzaria la gestió.

Direcció

La Direcció, segons estableix l'article 10, és nomenada per la Junta de Govern a proposta de la Presidència, per mitjà d'un concurs entre persones amb experiència professional rellevant. Les seves funcions, sempre d'acord amb les directrius de la Junta de Govern, són dirigir, impulsar i supervisar les activitats de l'Institut, i les que li encomani el reglament o li delegui la Junta, la qual en pot destituir el director o directora. Pel que fa a aquest càrrec, es considera necessari que estableixi un diàleg amb la Presidència. Així mateix, també es posa èmfasi en el fet que s'han de garantir la transparència i la concurrència en els processos de nomenament i selecció de l'equip (GD1).

“Al davant de la institució hi hauria d'haver perfils polítics, però no de partit, i amb empena per donar rellevància institucional a l'ICIP.” (E51)

“Els perfils de Presidència i Direcció els decidirà la Junta i dependrà si es pensa en una presidència més aviat honorífica o més aviat relacional. La Direcció sempre és operativa.” (E38)

B4.3. ÒRGANS CONSULTIUS

Consell Català de Foment de la Pau

Aquest òrgan consultiu i de participació, previst en el marc de la Llei de foment de la pau, de 2003, i creat per decret de la Generalitat (101/2005, 31 de maig), està integrat per representants de la Generalitat, dels ens locals, dels grups parlamentaris, de les ONG per la pau i d'altres institucions, i per diverses personalitats rellevants. S'adscriu a l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament i, en el moment en què es creï l'ICIP, el director o directora n'assumirà la vicepresidència segona. La Llei preveu que el Consell proposi al Parlament una llista de membres per a la Junta de Govern, entre els quals aquest triarà els més adequats; que sigui consultat sobre els membres del Consell Assessor Internacional; que assessori la Junta de Govern sobre el pla estratègic i el pla anual d'activitats; que assisteixi els òrgans de govern quan ho requereixin; i que li sigui tramès l'informe anual de l'Institut.

Amb relació a aquest Consell, s'ha detectat, d'una banda, la preocupació pel fet que quedin ben delimitades les funcions de les diverses instàncies, per exemple, en referència a tasques d'observatori que, per llei, estan assignades a tots dos organismes; i de l'altra, el risc que bona part dels membres de la Junta de Govern siguin també membres del Consell, de manera que la dimensió d'assessoria es veuria limitada. I, una darrera qüestió té a veure amb el possible desaproveïtat del Consell com a espai de participació, en cas que no tingui un paper actiu ni una relació estreta amb l'ICIP.

“Que el sistema de participació de l'ICIP també fos via Consell i tenir-hi un vincle més directe. El Consell hauria de ser informat en tot moment, perquè si no, l'ICIP serà independent del Govern i també d'aquest òrgan participatiu.” (E31)

“El Consell és una taula amb diversos agents amb funcions més de control que d'impuls i és un marc de trobada, de concertació de polítiques públiques de pau a Catalunya, però l'Institut no es deu als dictats del Consell i ha de tenir-hi una relació positiva i dialèctica.” (E26)

“El Consell ha de limitar-se a fer el dictamen i fer les funcions que preveu la Llei de foment de la pau, bàsicament, la tasca d'enllaç i representació social.” (E36)

“El Consell acaba de néixer i ja té vicis burocràtics i de poca agilitat, amb poc lideratge que aprofiti l'oportunitat de la seva creació. L'Institut ha de ser més operatiu i executiu, i haurien d'interactuar. El que passa que es van creant institucions i ningú s'hi dedica prou perquè siguin útils.” (E37)

Consell Assessor Internacional

El Consell Assessor Internacional, segons preveu l'article 11, estarà integrat per catorze membres, entre professionals acadèmics i persones de reconeixement social en el camp, dels quals almenys la meitat no poden ser ciutadans ni ciutadanes de Catalunya, i seran escollits per la Junta de Govern per a un període de sis anys. Es reunirà, com a mínim, una vegada l'any i tindrà com a funció principal emetre informes sobre el pla estratègic i el pla anual d'activitats, així com assistir a la Junta de Govern i altres tasques que el reglament estableixi.

En aquest sentit, s'han detectat dos aspectes complementaris que s'esperen de la tasca d'aquest Consell: d'una banda, la visibilitat i la credibilitat exterior per tal d'ajudar l'ICIP a trobar el seu lloc dins el panorama mundial; i, de l'altra, la contribució amb continguts i orientacions estratègiques sobre l'actuació de l'Institut i, per tant, amb una anàlisi crítica.

“Aquest Consell ha de servir per obrir-se a l'exterior i aportar riquesa, discussió i obertura al que s'està bellugant al món.” (E5)

“Hauria d'aportar experiència per pensar sobre què tenim i què voldríem fer tenint en compte que no siguin objectius ni massa il·lusoris ni que ja s'estiguin treballant. També hauria d'assumir una tasca d'auditoria qualificada.” (E47)

“El Consell hauria d'aportar una perspectiva més àmplia de les coses i també sensatesa per tal que l'ICIP s'equivoqui menys i pugui evitar errors.” (E40)

Més enllà de les reunions periòdiques, es veu pertinent treure més profit de la tasca del Consell Assessor Internacional amb altres mètodes, fent propostes per tal que els membres participin en altres actuacions de l'Institut, a part de les estrictament vinculades al càrrec de membres del Consell.

“Cal fer que s'impliquin en tasques concretes tals com escriure articles, participar en seminaris i conferències internacionals, fent-los participis i vinculant-los en l'estudi.” (E34)

“La funció d'un consell d'aquests és escoltar, crear vincle i l'ICIP l'ha de poder exprimir per evitar la sensació d'esforç inútil als seus membres. Per això cal pensar metodologies de com fer treballar i estimular el Consell quan es reuneixi: s'aprofita per fer conferències públiques o seminaris de treball? S'enregistren i es publiquen els debats de les sessions del Consell Assessor Internacional?” (E38)

Una darrera qüestió que apareix en relació amb el Consell Assessor Internacional és la preocupació sobre el perfil dels membres, ja que es prefereix garantir la qualitat rigorosa i la visió estratègica que puguin aportar per sobre de persones de renom que potser no assegurin contribucions específiques.

“No sols han de ser 'patums' que donin prestigi, sinó gent amb visió estratègica sobre com influir en la construcció de la pau al món.” (E37)

“Caldria que fos bo i alhora operatiu, partint de la idea que la qualitat no va lligada necessàriament als noms de prestigi, per tant, no buscar noms 'grans i sonants', sinó persones amb treball internacional específic i rigorós, implicades i que saben què és un institut i com funciona. Contra el que pugui semblar, alguns dels noms 'clàssics' no són cap valor afegit.” (E43)

B4.4. EQUIP PROFESSIONAL

Pel que fa al personal, la Llei només preveu que ha de ser de caràcter laboral i que l'ha de seleccionar el mateix ICIP, amb subjecció als principis de publicitat, concurrència, mèrit, igualtat i capacitat (art. 13). Amb referència al perfil d'aquest equip professional, s'han destacat una sèrie d'elements que combinen experiència en recerca i en acció per la pau, formació, habilitats socials i, sobretot, motivació i compromís amb el projecte de construcció de pau.

“Persones que hi posin el cap, les mans i el cor.” (E20)

“El perfil no hauria de ser ni marcadament ONG ni universitari ni polític ni de gestió i, sobretot, tenir alta capacitat relacional. Els experts ja es buscaran després per tal que orientin.” (E42)

“Personal que es cregui el que fa, que no sigui massa tecnificat i orientat a la gestió, que se sàpiga comunicar bé per aportar la seva experiència en treball de camp.” (E5)

“Tenir gent potent seria una fortalesa per a l'ICIP, gent amb experiència en moviments socials o en països en conflicte o en processos de pau o cooperació; i amb habilitats socials, que sempre se'n parla, però no es tenen en compte, com respectar, saber fer, saber dir...” (E12)

“Persones motivades, preparades, amb capacitat de treballar en equip, amb idees i habilitat per portar-les a la pràctica.” (E15)

També es considera rellevant disposar d'un equip professional que permeti donar continuïtat al treball, amb independència de qui estigui al capdavant de l'Institut. En aquest sentit, es recomana assessorar-se amb equips internacionals i tenir personal professional de diverses disciplines i enfocaments de coneixement i amb experiència pràctica de terreny i visió internacional. Es pretén evitar actituds i visions tancades i sectàries, contractacions per afinitats a partits polítics, així com cooptar persones d'organitzacions.

“El personal ha de saber idiomes i ser professionalitzat, ja que fer professionals requereix més de cinc anys. Haver trepitjat terreny és bàsic en l'àmbit internacional, perquè dona obertura i un hàbit de relativització dels esquemes mentals que evita fonamentalismes.” (E24)

“Sobretot que no siguin persones sectàries, que políticament siguin coherents i que tinguin habilitats per consensuar, de veritat, amb diversos agents.” (E40)

“L'equip ha de tenir o ha de ser capaç de recollir les sensibilitats de totes les famílies que es mouen amb criteris de cultura de pau.” (E39)

“Sobretot que no calgui tenir cap carnet polític determinat i que siguin persones que coneixin bé el sector i el tema.” (E45)

“Evitaria captar gent que ja està treballant bé en organitzacions ciutadanes, per no perjudicar-les. Més val gent nova, amb empena, amb currículum internacional, que aporti nous aires. En canvi, que les col·laboracions externes siguin de gent activa al país.” (E37)

Malgrat que es valora el fet de consolidar un equip professional, hi ha argumentacions que proposen contractes temporals amb la finalitat de prevenir relacions *clientelars* i dinàmiques de capelleta que es detecten a la universitat. En aquest sentit, no queda establert per llei per quin marc jurídic –funció pública, conveni d'oficines, etc.– es regiran les contractacions del personal.

“Per evitar el clientelisme que es dona a les universitats, s'hauria de pensar a fer contractacions temporals de tres o quatre anys i desvincular la direcció dels processos de selecció del personal. Es podria pensar en comissions de selecció de personal de quatre o cinc persones de la Junta de Govern, però no deixar-ho en poques mans.” (E33)

Finalment, pel que fa al model d'un equip professional propi petit o mitjà i funcionar sobretot mitjançant externalitzacions de projectes, hi ha diversitat de parers. D'una banda, es considera que pot ser una fórmula per generar una xarxa àmplia, per tot el territori català, i amb moltes persones amb experiència i credibilitat vinculades externament. També s'argumenta que pot evitar suspicàcies i que és positiu en termes de projecció i de costos.

“Els equips petits estan molt bé sempre i quan s'interrelacionin amb altres equips petits.” (E20)

“Si al principi hi ha un equip gran es fa difícil farcir el 'monstre' i no cal començar per la teulada. A més, l'equip hauria de ser més aviat administratiu i amb molta interlocució amb experts externs.” (E33)

“És positiu una mínima estructura interna que es basi a fer molts encàrrecs perquè és més barat, més operatiu i pot tenir igualment molta projecció.” (E27)

“Externalitzar està bé per tal d'aprofitar experiència i equips, però no s'hi han d'escatimar recursos.” (E51)

“La flexibilitat sembla positiva, encara que no veig per què hauria de ser un equip petit: si hi ha 170.000 persones dedicades a l'exèrcit, nosaltres hem de ser ambiciosos per desmilitaritzar la societat.” (E49)

De l'altra, es pensa que externalitzar per principi no és una bona opció, perquè no garanteix necessàriament la qualitat, pot suposar el desajust entre projectes i entre persones i desapropiar les capacitats de l'equip professional i el potencial de coneixement i debat i, amb tot això, dificultar la consolidació de l'espai i de les línies pròpies de l'Institut.

“Estaria bé un equip petit i externalitzar recerques, però el mateix ICIP necessita algunes coses de recerca pròpia i amb perfils propers al moviment, perquè si no, només acabaria fent seguiment de contractes com l'Administració.” (E21)

“Té aspectes molt interessants, evitar un 'apalancament' i burocratització excessius, però una excessiva externalització pot comportar desarticulació i poca permeabilitat entre persones i recerques. A la llarga, és bo tenir suficient equip per generar debat i reflexió intensa.” (E26)

“L'externalització no em sembla bé com a principi d'organització i crec que la recerca només s'ha d'externalitzar quan realment ho requereixi, però les tasques fonamentals les han de dur a terme les persones de plantilla.” (E36)

“Per fer treballs propis amb col·laboració necessita un equip estable i evitar la lògica *freelance*, perquè no garanteix la continuïtat i la visibilitat de l'equip necessàries per poder desenvolupar polítiques pròpies.” (E38)

B4.5. RELACIONS AMB ELS ÀMBITS PREFERENTS

Tal com ja s'ha comentat, els tres àmbits preferents d'actuació de l'Institut són les institucions públiques, les universitats i els centres de recerca, i les entitats i els moviments socials de Catalunya. Amb cada un d'aquests àmbits s'espera que l'ICIP estableixi relacions més o menys regulars, amb l'horitzó de fer i consolidar diferents xarxes, i contribuir al treball per al foment de la pau sense duplicar actuacions, mantenint l'equilibri entre àmbits.

A grans trets, s'identifiquen dues aproximacions: una de més operativa, que veu l'ICIP com una instància que encarrega projectes i que fa funcions de dispensadora d'informació, d'ac-

tivitats i de recursos diversos, del tipus empresa de serveis; i una altra de més política, que concep l'Institut com a interlocutor polític i catalitzador d'iniciatives, amb una visió estratègica de la construcció de pau, fonamentada en estudis i anàlisis amb procediments clars de participació.

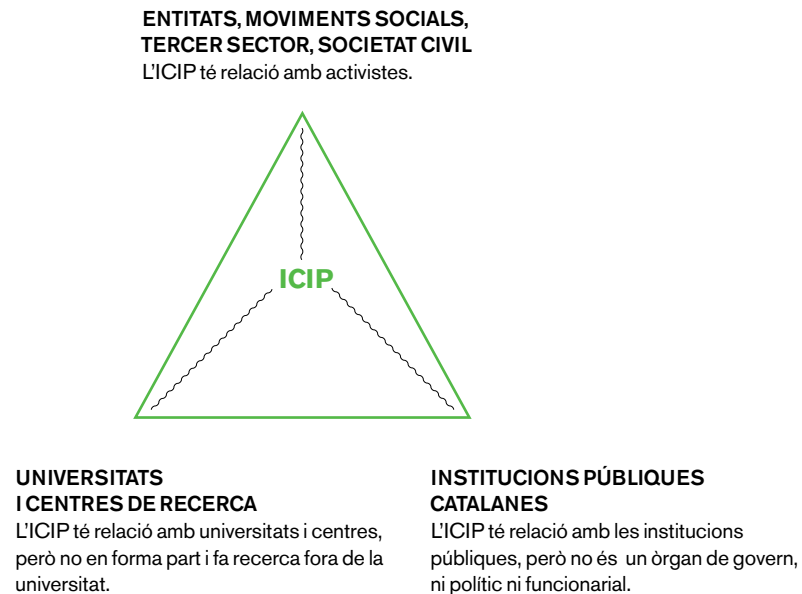
“Entenc que l'ICIP tindrà encàrrecs per part de l'Oficina i també hauria de crear xarxa amb les universitats i amb la societat civil, a través de les federacions d'ONG de drets humans i de pau. Les relacions haurien de ser informals, amb reunions informatives per conversar i acordar encàrrecs.” (E33)

“Les relacions haurien de ser fluïdes i pensar sobretot el com, sense oblidar el caràcter personal de les relacions. Pot haver-hi un consell consultiu que funcioni regularment i agrupi el moviment, la societat civil i les universitats, com a instrument de diàleg i de consens. És important buscar l'equilibri entre mitjans institucionals i de la societat civil.” (E40)

“Són necessàries les relacions personals i es podria pensar en reunions territorials i a contractar persones o petits equips locals per externalitzar tasques, descentralitzar activitats i recursos i tenir referents de l'ICIP a escala territorial.” (E12)

“Taula de treball i col·laboració permanent entre els diversos actors, amb indicadors i procediments clars de consulta, deliberació, decisió i avaluació.” (E37)

QUADRE 7. Relacions de l'ICIP amb els àmbits preferents⁹

⁹ Diagrama elaborat en el marc de l'entrevista 38.

B4.5.1. Àmbit d'entitats i de moviments socials¹⁰

Les relacions amb l'àmbit social, és a dir, moviments, entitats socials, teixit associatiu, tercer sector i/o ONG, seran en funció de les complicitats que l'Institut sigui capaç d'anar generant amb aquestes formes d'acció col·lectiva ciutadana. La qualitat i la solidesa d'aquestes relacions es pensa que poden contribuir a la independència política de l'ICIP.

Una primera qüestió fonamental que apareix a les entrevistes a l'hora de pensar en les relacions entre l'Institut i l'àmbit d'entitats i moviments socials és fer un esforç per definir què entendreà l'ICIP per *moviment per la pau*. Aquest és un terme genèric que inclou una àmplia diversitat d'actors i estratègies, que van des de formes d'acció col·lectiva pròpies de moviments socials, entesos com a agents polítics mobilitzadors que busquen canvis i desafien els models i interpretacions dominants, fins a organitzacions més institucionalitzades. També inclou una àmplia diversitat de discursos, amb més o menys centralitat i especialització en matèria de pau, que anirien des de col·lectius antimilitaristes i ONG específicament de pau fins a ONGD, associacions o entitats d'educació en el lleure que, des de les seves particularitats, treballen per la pau sense incloure, necessàriament, el terme en el nom o els estatuts.

En qualsevol cas, s'espera que la xarxa de relacions en l'àmbit social de l'ICIP sigui prou àmplia per incloure les diverses expressions de l'acció col·lectiva per la pau, que no agafi la part pel tot i que entengui el moviment per la pau de manera restringida, reduint la pluralitat d'actors als més institucionalitzats i amb més especialització en pau.

“És important que l'ICIP faci un esforç de no tractar en genèric l'anomenat moviment per la pau i fer una descripció d'actors per tal d'establir grans línies i els límits. De totes maneres, qualsevol relació ha de passar per la confiança i això no és tan fàcil, perquè parteix d'una desconfiança prèvia. Per tant, s'ha de construir un model de relacions i modular, mimar, cuidar i renyar, si fa falta, les relacions.” (E20)

“Un problema és que s'entén per moviment per la pau. Sovint se'n té una visió monolítica quan, en realitat, no ho és, i segons amb quina part del moviment l'Institut tindrà unes relacions o unes altres. Cadascú fa la seva feina, que és important, i del que es tracta és que tothom la pugui seguir fent. És a dir, l'ICIP no pot imposar quina feina s'ha de fer i de quina manera, sinó fer una tasca de suport i respecte al que estem fent.” (E14)

“Cal pensar primer què és el moviment per la pau, encara que el problema no és tant del nom, sinó com l'Institut ho entendreà i com orientarà el treball. Hauria de pensar i relacionar-se amb el moviment per la pau, no només amb un concepte clàssic de pau, sinó integrant també entitats que treballen temes estretament vinculats i organitzacions comunitàries que impulsen processos aquí que també són treball per la pau.” (E35)

¹⁰ Consulteu l'estudi de GONZÁLEZ, R.; VIVAS, E. (2008) *L'Institut Català Internacional per la Pau i el moviment per la pau a Catalunya. Models de relació*. Barcelona: Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans, Generalitat de Catalunya. (Materials de Pau i Drets Humans, 1)

Una segona qüestió important és que s'espera que l'Institut sàpiga aprofitar els espais d'articulació ja existents, que creï espais de trobada amplis i no excessivament formalitzats i alhora que hi contribueixi amb estudis. Per tal de complir l'objectiu de millora de l'articulació del treball per la pau a Catalunya, d'una banda, caldrà diferenciar bé el seu paper del d'una organització de segon nivell i, de l'altra, caldrà combinar les relacions directes amb les entitats i les relacions per mitjà de les principals entitats de segon nivell relacionades amb el tema:

- a. Taula de les ONG de Catalunya per la Pau, els Drets Humans i el Desenvolupament (TOC)
- b. Federació Catalana d'ONG per la Pau
- c. Federació Catalana d'ONG pels Drets Humans
- d. Federació Catalana d'ONG per al Desenvolupament
- e. Coordinadora d'ONG Solidàries de les comarques gironines i l'Alt Maresme
- f. Coordinadora d'ONG i altres moviments solidaris de Lleida
- g. Coordinadora d'ONG pel Desenvolupament, la Defensa dels Drets Humans i la Pau de Tarragona.

“L'ICIP té sentit perquè emergeix de la societat catalana i aposta pel món de la pau, i s'hauria de diferenciar clarament de la Federació d'ONG per la Pau, que només és un òrgan coordinador, perquè l'ICIP també hauria de donar serveis i fer estudis.” (E50)

L'impuls d'aquestes relacions i xarxes es considera una línia prioritària que l'ICIP hauria de programar i poder avaluar, tal com es recull en el capítol de dissenys. Malgrat tot, hi ha qui concep la xarxa més com un efecte del procés de treball de l'Institut i la seva implicació a Catalunya que no pas com un objectiu que calgui planificar.

“El suggeriment seria establir relacions i xarxes *sin querer queriendo*. És a dir, generant espais de trobada al servei dels altres, amb intuïció i vista.” (E18)

“Les relacions amb el moviment es veuran en la pràctica, però l'ICIP s'ha de mullar, ficar-s'hi i implicar-se en els conflictes d'aquí, assumir rols de mediació per tal de guanyar credibilitat. Com que els moviments socials creuen en el conflicte, aquest és un punt important per a l'ICIP: haurà de posar-se en conflictes no per crear-ne, sinó per aprendre'n.” (E49)

Pel que fa a la tercera qüestió, es considera que l'Institut hauria d'aconseguir ser percebut com un instrument útil per al teixit social, malgrat que hi ha el risc que sigui entès pel moviment com un instrument propi que ha de dirigir. Per tant, l'objectiu seria que hi hagués relacions autònomes i una certa tensió constructiva, i evitar que es condicionin o s'imposin agendes o s'oficialitzin iniciatives ciutadanes. Al mateix temps també es tracta de donar suport de diverses maneres, segons el cas, a les accions d'entitats i del moviment que l'Institut consideri, i cal que recordi que té un mandat parlamentari i relacions amb altres àmbits.

“És important que l'ICIP tingui clar que no és ni ha de ser l'aparador dels moviments socials i de la societat civil, on hi ha la tendència a autoatorgar-se una representativitat superior a la seva base social real. Per tant, cal mantenir unes relacions d'autonomia mútua total. En aquest sentit, l'ICIP no hauria de perdre de vista que neix del mandat del Parlament.” (E43)

“Hauria de crear xarxes i buscar formes de participació de tots els actors estratègics dins de l'ICIP: entitats de pau i desenvolupament, administracions, universitats, entitats de lleure i moviments ciutadans de veïns, de cultura, de joves.” (E22)

“L'Institut representarà el que sigui capaç, però en cap cas no ha de parlar pels altres ni pel moviment.” (E6)

“Hi ha d'haver una tensió sana entre l'ICIP i el moviment, amb arguments i capacitats, en què es puguin mantenir els equilibris entre els diversos actors, assumint les possibles contradiccions polítiques. Si el moviment denuncia pràctiques de l'OTAN, fa campanyes contra el BBVA i per l'objecció fiscal, i impulsa una mesa de pau a Euskadi, no se sap si es podrà comptar amb l'ICIP o no. Segurament serà un estira i arronsa.” (E39)

Amb l'objectiu de garantir relacions estables, estretes, autònomes i fluïdes entre l'Institut i les entitats i els moviments socials, cal pensar tant en els canals institucionals ja previstos –Junta de Govern, CCFP, etc.– com en fórmules més dinàmiques, personalitzades i descentralitzades que permetin que l'Institut estigui obert i receptiu a propostes i amb el qual es pugui comptar.

“Que tingui relacions fluïdes i que prengui nota del bagatge dels moviments socials. Que tingui un llistat de consultes necessàries, com un equip per consultar més que no pas un mecanisme formal institucionalitzat.” (E36)

“L'ICIP hauria de tenir relacions estretes amb tots els sectors per tal d'escoltar les demandes de cada un, perquè formulin les seves preguntes. Els riscos de reglamentar els mecanismes és que res t'assegura que funcioni. Potser és suficient establir que cal tenir contactes i relacions, però no estructurar-ho massa, sinó incloure-ho dins l'estratègia de diàleg i agenda.” (E21)

“Primer caldria un coneixement mutu de l'ICIP amb els actors i establir relacions bilaterals per sectors amb persones d'enllaç de l'Institut i acordar canals i temes deixant clar el paper de cada un, assumint les diferències i sense exigir el que un no és. Com? Amb la proximitat personal, assistint a activitats, convocant i cuidant-se de no tenir preferències per certes organitzacions. Es tracta també de parlar molt del que significa institucionalitzar.” (E29)

“Per a unes bones relacions caldria definir-ne molt bé els marcs i fer treball per sectors per tal de facilitar l'avenç i, al final, la suma del treball en conjunt. Els mecanismes haurien d'enfocar-se a taules i tallers de treball amb certa periodicitat i evitar les conferències.” (E23)

En qualsevol cas, hi ha divergència d'opinions entre la necessitat o no d'obrir nous espais de relació més o menys formalitzats amb el moviment, a part dels ja existents.

“Amb els actors civils l'ICIP hauria de generar complicitats, però no barrejar-s'hi, perquè són espais i reflexions diferents. És important que hi hagi una tensió dialèctica més o menys cap a la mateixa direcció, a través d'intercanvis, contactes, jornades, però si hi ha

una presència a la Junta de Govern i al Consell Català ja seria suficient garantia i no caldria formalitzar més la relació.” (E26)

“La participació del moviment hauria de ser al menys institucional possible i les organitzacions que treballen per la pau haurien d’impulsar que l’ICIP estigui al costat de la gent als municipis, i que parli molt amb la gent i les diferents organitzacions per donar-los eines i no només diners: l’educació per la pau no passa pels diners, sinó pel contrari. No s’ha de potenciar tot, sinó que cal deixar el que no serveix i fomentar el que apunta.” (E6)

D'altra banda, hi ha certes competències que no pertoquen a l'Institut, en especial, les convocatòries públiques de subvencions. Per tant, el suport de l'ICIP ha de passar per altres canals i recursos no financers com, entre d'altres:

- Anàlisis i estudis que responguin a preguntes precises fruit de preocupacions compartides.
- Publicacions i materials adreçats a diferents públics, de difusió àmplia i també especialitzada, que apropin la recerca acadèmica a l'educació.
- Recursos i espais de formació per millorar les capacitats del treball per la pau.
- Taules d'intercanvi i de discussió d'estratègies conjuntes per millorar la incidència política.
- Acompanyament a iniciatives conjuntes per incidir en temes específics com l'educació per la pau.
- Espais de trobada entre els àmbits social, acadèmic i institucional.

“Les relacions amb les entitats cal pensar-les i unificar criteris entre l'ACCD, l'Oficina i l'ICIP, entenent que les convocatòries mai les pot fer l'ICIP. Per a l'Institut caldrà trobar un mecanisme d'informació i serveis per complementar el treball de les entitats sense passar per recursos monetaris, sinó facilitar espais de coordinació a través de dues vies: compartir projectes i despeses per accions concretes; i a través del Consell Català.” (E30)

“Els moviments de pau i solidaritat són força endogàmics i caldria fer-ne més difusió i aterrar els temes en la vida quotidiana. Per exemple, amb temes com l'objecció fiscal, l'ICIP podria ajudar a pensar estratègies de difusió.” (E13)

“L'Institut ha de fer xarxa amb el moviment pacifista i antimilitarista, i no perdre de vista l'activisme de base, que és el que dóna valor al treball pràctic i que porta anys treballant, però és poc conegut fora dels seus àmbits.” (E16)

“L'ICIP hauria de poder pujar a l'àmbit polític institucional moltes demandes o propostes d'ONG, però sobretot fer-ho conjuntament. Per exemple, sobre la qüestió de l'educació per la pau a les escoles, les ONG es podrien ajuntar amb l'ICIP i fer una reunió amb el conseller d'Educació per tractar el tema.” (E42)

B4.5.2. Àmbit d'universitats i de centres de recerca

Unes altres relacions preferents de l'Institut són les de l'àmbit d'universitats i de centres de recerca. S'han detectat, com a mínim, quatre eixos de treball en aquest àmbit:

- Investigació per la pau (cerca d'especialistes)
- Formació especialitzada en pau, violència i conflictes (preparació d'especialistes)
- Cooperació internacional universitària en contextos postbèl·lics i vinculada amb la construcció de pau
- Desincentiu de la investigació militar universitària

Per tal d'impulsar i organitzar tant la recerca per la pau, la formació universitària, la cooperació com per aturar la investigació militar, cal comptar amb els espais d'intercanvi i de trobada entre universitats que ja funcionen. En aquest sentit, cal considerar, com a mínim, quatre instàncies:

- **Consell Interuniversitari de Catalunya**, òrgan de la Generalitat per coordinar el sistema universitari de Catalunya, que integra totes les universitats públiques i les privades reconegudes pel Parlament.
- **Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP)**, que agrupa les vuit universitats públiques catalanes i forma part de l'Associació Europea d'Universitats.
- **Xarxa Vives d'Universitats**, associació de vint universitats de Catalunya, València, Balears, Catalunya del Nord i Andorra.
- **Conferència de Rectors d'Universitats Espanyoles (CRUE)**, que organitza congressos de cooperació universitària (novembre de 2008, UAB).

D'altra banda, també cal tenir present la convocatòria d'universitats de l'ACCD. Com a referent interessant per a l'Institut, s'identifica l'experiència del Comitè Universitari Valencià de Relacions Internacionals i Cooperació (CUVRIC), que articula la formació i la recerca sobre la cooperació. Una qüestió important és no limitar el treball d'investigació a les universitats, ja que hi ha altres centres de recerca no universitaris que també caldria tenir en compte.

“Cal que quedi clar que la recerca no només la fan les universitats, sinó que també hi ha altres centres no universitaris implicats. És important contemplar aquesta diversitat, ja que hi ha certa tensió entre instituts universitaris i centres de recerca de la societat civil.” (E31)

En qualsevol cas, s'espera que sempre es prioritzi la fórmula més àgil per concretar les relacions entre l'ICIP i les universitats i que es tendeixi cap a l'especialització de cada universitat en algun dels àmbits previstos pel pla estratègic de l'Institut, fomentant intercanvis per tal que el seu treball arribi més lluny i hi hagi un coneixement sobre el treball en la matèria.

“L'ICIP hauria de demanar coses a les universitats amb l'objectiu de col·laborar per tal d'introduir temes i reclamar serveis. Es tracta que l'ICIP digui 'us proposem' i defineixi bé què i a qui demana.” (E41)

“Seria important que formessin part del Consell Científic de l'Institut totes les universitats públiques catalanes i així es pogués trencar la lògica de capelles.” (E47)

“Es podria pensar a impulsar un conveni marc amb les set universitats públiques catalanes per col·laborar en temes i pactar les fórmules com comitès mixtos d'avaluació de recerques, etc. Hi ha l'experiència de l'IBEI, encara que no ha acabat d'arrencar.” (E42)

En primer lloc, pel que fa a la **recerca per la pau** –*peace research*–, cal pensar en les fórmules de promoure aquesta investigació en el marc universitari, en especial en estudis de doctorat i postgraus, i també fora d'aquest. Així mateix, no només es tracta d'impulsar la recerca per la pau, sinó també de desincentivar la investigació militar que es duu a terme en algunes universitats.

La recerca, així com les altres línies d'actuació, hauria de combinar la iniciativa pròpia de generar anàlisi, coneixements i debats amb la iniciativa d'universitats i de centres de recerca, que estiguin en el marc del pla estratègic, incloent-hi personal investigador de centres de fora de Catalunya.¹¹ També hauria d'incidir en les polítiques públiques d'universitats i de recerca i pensar en mecanismes pel foment de la recerca per la pau i diverses fórmules per crear comunitat d'investigació per la pau:

“Les línies les ha de marcar l'ICIP, i després que encarregui, no només indicant el tema, sinó també la pauta i l'enfocament: cal pautar molt per garantir qualitat i coherència.” (E47)

“L'ICIP ha de començar per estimular els continguts substantius, assumint que necessita uns deu anys i molts recursos per ser conegut per la seva recerca. Per tant, no només ha de tenir recerca pròpia, sinó que cal que ajudi a fer-ne mitjançant càtedres, premis, beques i creant comunitat d'investigació a Catalunya.” (E32)

“Pel que fa a la formació especialitzada i a la recerca empírica caldria pensar les relacions a tres bandes: les universitats, l'ICIP i l'ACCD, perquè ja existeix una convocatòria de l'Agència per a universitats i aquestes fan recerca en cooperació i pau. Per tant, caldria establir què entenem per recerca i diferenciar entre cooperació i construcció de pau, i cultura de pau. L'ICIP ha de poder complementar el treball que fan les universitats no només en recerca i formació, sinó també en execució, però assumint que és un àmbit força cobert.” (E30)

D'una banda, hi ha la dimensió institucional de les universitats i, de l'altra, la dimensió a escala de professorat i personal investigador. Els convenis, en lloc de fer-se per activitat o per cada universitat, podrien ser prou amplis per englobar les relacions en un únic acord marc de l'ICIP amb les universitats públiques catalanes, sempre amb el criteri d'agilitat administrativa.

“L'ICIP pot ser una oportunitat d'espai de treball per als investigadors i alhora contribuir a les universitats perquè, mentre l'ICIP aporta recursos i guanya prestigi, les universitats aporten rigor i guanyen presència.” (E43)

Les modalitats de cessió de professorat universitari ja format i amb experiència poden ser diverses i, bàsicament, haurien d'assumir direccions de recerques i coordinació d'equips per tal d'assegurar la qualitat i la coherència del conjunt de la investigació en el marc de l'Institut sobre les línies de recerca prioritzades:

- Personal investigador sènior adscrit, ja sigui amb cessió de les universitats com a comissió de serveis o dedicació compartida a mitja jornada per assumir funcions de cap d'equip de recerca per períodes de quatre anys i així garantir l'estabilitat i la dedicació necessàries per consolidar línies de recerca pròpies de l'ICIP.
- Projectes d'investigació a mitjà termini d'uns tres o quatre anys, amb equips, amb obra feta i avaluats per parts, ja sigui via convocatòries/concurs o via convenis de col·laboració.
- Acords d'investigació per a estudis i recerques a curt termini que acaben amb el lliurament d'un document que porta a una publicació i un seminari.

“Hi ha el risc que les interaccions només es donin directament amb cert professorat motivat i que la institució universitària es quedi al marge. Una possibilitat seria que l'Institut no es limiti a facilitar subvencions per a projectes de professorat, sinó que creï la figura de personal investigador inscrit a l'ICIP, però sempre previ conveni institucional. Això evitaria el risc de pèrdua de capital humà universitari i les tres parts sortirien guanyant.” (E42)

“L'ICIP hauria de poder relacionar-se amb les universitats i també amb els universitaris, és a dir, directament amb el professorat investigador. L'Institut ha d'aconseguir mecanismes àgils de relació amb el món acadèmic i llavors serà un complement ideal sobre la base de l'interès mutu pels investigadors que busquen més llibertat temàtica i d'execució que la que permeten les universitats.” (E43)

“Per tal de no 'penalitzar' la vida acadèmica del professorat ni buidar les universitats, podria concretar-se en col·laboracions d'un màxim de quatre anys amb adscripció tipus comissió de serveis, per consolidar línies de recerca, poques i concretes. Això seria positiu tant per a l'ICIP com per al professorat i no seria una contractació al marge de les universitats (com en el cas de l'IBEI) ni a través de les universitats (com la UOC).” (E47)

De l'altra, quant a la **formació especialitzada i reglada**, es veu pertinent oferir un màster oficial interdisciplinari sobre estudis de pau, violència i conflictes, ja que ara sobre la matèria només hi ha títols de postgrau propis d'universitats. En aquest sentit, cal recordar que l'Institut no forma part de cap universitat i, per tant, qualsevol activitat de formació reglada, necessàriament, cal organitzar-la amb una o diverses universitats o centres universitaris.

De totes maneres, la formació en matèria de pau no s'hauria de reduir a oferir estudis de postgrau o màster oficial, ja sigui presencial o virtual, sinó que hauria d'incidir en els plans d'estudi de diverses disciplines per tal que incorporin continguts relatius a la pau i als drets humans, i oferir crèdits de lliure elecció sobre la matèria a cada universitat.

“El paper de les universitats també està recollit al Consell Català i a la Junta de Govern i no sé si calen més relacions formalitzades. Sí que fa falta un bon canal per facilitar una comunicació fluida per treballar en l'àmbit de la formació, que segurament implicarà contactes intensos, i en l'àmbit de la recerca, per encarregar estudis.” (E26)

¹¹ Vegeu el quadre 4: *Possibles modalitats per promoure la recerca per la pau de l'ICIP* a la pàgina 64.

“L'ICIP no pot reproduir el que fan les universitats, sinó aprofitar el millor de cadascuna i, sobretot, trobar l'encaix per tal d'aconseguir projecció i divulgació de la recerca sobre pau. D'altra banda, també cal tenir en compte que hi ha formació fora de les universitats i que la formació en cooperació i pau també comptabilitza com a AOD.” (E30)

Finalment, també es fa menció de les universitats com a actors de cooperació internacional i, per tant, del seu paper en processos de construcció de pau i rehabilitació postconflicte, específicament pel que fa a l'ensenyament superior. Sobre aquesta qüestió caldria disposar de la instància dels consells de cooperació de les universitats i de les seves actuacions. En un altre sentit, més enllà de la universitat com a institució i centre de formació i investigació, també es pot considerar el col·lectiu d'estudiants universitaris com a grups destinataris d'actuacions de l'Institut.

“Les universitats, d'una banda, són centres de pensament i, de l'altra, agrupen moviment d'estudiants universitaris, que són gent jove amb molta motivació i interès. L'ICIP podria pensar també en el món dels estudiants.” (E3)

B4.5.3. Àmbit d'institucions públiques catalanes

L'àmbit d'institucions públiques catalanes s'ha considerat incloent-hi el Parlament de Catalunya; la Generalitat, amb les dues instàncies amb competència més directa en la matèria –l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans i l'Agència Catalana de Cooperació–, així com els ens locals –diputacions provincials, governs locals i el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament.

B4.5.3.1. Parlament de Catalunya

La Llei, aprovada pel Parlament i debatuda a la Comissió Primera de Relacions Institucionals, preveu que el Ple del Parlament elegirà nou membres per a la Junta de Govern entre les persones proposades pel Consell Català de Foment de la Pau. Un cop constituïda la Junta, aquesta ha de presentar al Parlament el pla estratègic que aprovi, així com l'informe anual d'activitats per a la rendició de comptes.

En aquest sentit, una qüestió que cal definir és si el Parlament inclourà l'ICIP com a part de les seves tasques de control i impuls del Govern, que és una de les dues funcions principals, juntament amb la legislació; i, per tant, si l'ICIP s'ha de concebre o no com un instrument d'acció exterior catalana.

D'altra banda, si bé el procés d'aprovació de la Llei es va donar en el marc de la Comissió de Relacions Institucionals, que en té la competència legislativa, caldrà definir si la posterior relació es donarà en el mateix marc o en una comissió de seguiment, ja sigui a la Comissió d'Acció Exterior i de la Unió Europea, o a la Comissió de Cooperació i Solidaritat, de la qual se suggereix que es modifiqui el nom i s'inclougi el mot *pau* per tal d'explicitar-ne l'ampliació de continguts. En qualsevol cas, s'entén que la relació hauria de ser prou àgil per transcendir la rendició de comptes reglamentària i permetre la discussió i l'aprofundiment en el treball per la pau que l'Institut impulsi.

“Caldria institucionalitzar bé les relacions entre l'Institut i el Parlament, amb l'objectiu de construir un hàbit i una pràctica que vagi més enllà d'enviar el pla i l'informe anual i complir el tràmit i que s'aconsegueixi generar discussió.” (E54)

“Penso que la relació amb el Parlament hauria de ser al menys reglamentada possible i avançar amb agilitat i segons les propostes de treball i les iniciatives que vagin sorgint. A més, l'ICIP podria aprofitar la presentació dels seus plans per fer una compareixença en comissió, com a mínim un cop l'any.” (E57)

Pel que fa al tipus de relacions entre l'Institut i el Parlament, en una direcció, s'esmenta que el primer pot actuar d'ofici emetent opinions sobre el treball legislatiu i, alhora, fer entendre la rellevància i compartir les seves actuacions per construir la pau. En una altra direcció, es considera que el Parlament ha d'assegurar el caràcter públic i la legitimitat democràtica necessària per a les actuacions de l'Institut.

“Hi hauria dues vies per la relació amb el Parlament: una, és fer pedagogia i fer entendre en què pot ser útil. Això ho pot fer a les compareixences, enviant estudis i documentació i fent que els parlamentaris de la comissió estiguin al dia de les activitats de l'Institut. I l'altra és fer anàlisis per a les funcions del Parlament, si bé l'ICIP no té la figura de canal per controlar el Govern com la Corporació de Ràdio i Televisió.” (E57)

“Hi hauria tres tipus de relacions entre el Parlament i l'Institut: una, que l'ICIP opini sobre la tasca parlamentària; dos, que el Parlament sigui una caixa de ressonància; i tres, que garanteixi el caràcter públic i sigui la *mare* de la legitimitat de l'Institut. Al ser una institució pública no governamental cal pensar què i qui li dóna legitimitat com a ens públic. Aquesta legitimitat és necessària per fer les actuacions específiques que s'han previst per a l'ICIP i el vincle que li dóna el Parlament, tant per origen com, esperem, també per la pràctica.” (E54)

“La preocupació no ha de ser concretar les fórmules dels procediments a seguir, sinó començar a fer i proposar en lloc d'esperar-se que li preguntin, és a dir, l'ICIP ha de poder fer un treball d'ofici. L'augment del seu pes de cara al Parlament anirà en funció de les preguntes, dictàmens i recomanacions que faci a les institucions públiques, ja que, encara que no siguin vinculants, ha d'emetre informes i estar amatent a les garanties de pau. Es podria pensar en buscar complicitats amb el Síndic de Greuges per a les funcions d'incidència política.” (E57)

Finalment, a l'hora de valorar la possibilitat d'activitats adreçades específicament a parlamentaris, es considera més interessant obrir actes adreçats a entitats o a regidors i tècnics d'ajuntaments. També es fa referència a possibles mesures, en el marc de competències del legislatiu, relacionades amb les finances i les relacions exteriors i el protocol del Parlament per a la construcció de pau com, per exemple, intercanvis de parlamentaris.

“El Parlament podria fer algunes aportacions en matèria de pau en els àmbits de les seves competències: una, la Llei de pressuposts de la Generalitat i la Llei de mesures fiscals i financeres, on es podria estudiar la possibilitat d'establir criteris a la contractació pública premiant o limitant certes pràctiques d'empreses. I dos, activitats protocol·làries que

tenen a veure amb relacions exteriors com poden ser col·laboracions entre parlaments, visites diplomàtiques i intercanvis entre parlamentaris, comissions tècniques o estades de lletrats, per exemple.” (E55)

B4.5.3.2. Generalitat de Catalunya

Les relacions amb el Govern seran per mitjà del departament competent en matèria de foment de la pau (art. 17) i, per tant, a través de l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans. Alhora que l'ICIP es crea com a entitat pública per actuar amb plena independència de les administracions públiques, la seva relació amb la Generalitat, a partir del que preveu la Llei, tindrà quatre dimensions:

- Econòmica:** els recursos econòmics destinats al funcionament de l'ICIP seran, entre d'altres, les assignacions pressupostàries que estableixen els pressuposts de la Generalitat. L'ICIP ha d'elaborar i aprovar anualment un avantprojecte de pressupost i l'ha de trametre al Govern perquè l'incorpori als pressuposts generals de la Generalitat (art. 14).
- Executiva:** pot executar actuacions que el Govern li encomani per mitjà d'un conveni i previ acord de la Junta de Govern (art. 3.2).
- Assessoria:** l'Institut té la funció, entre d'altres, d'assessorar el Govern en les polítiques i actuacions de pau, així com altres administracions públiques i el Parlament (art. 3.1.h).
- Informativa:** l'ICIP ha de lliurar al Govern, entre d'altres, l'informe anual d'activitats (art. 15.2).

A més a més del que preveu la Llei, s'espera de l'Institut, tal com ja s'ha recollit en el capítol sobre dissenys i expectatives, que incideixi en el Govern emetent informes no només relacionats amb polítiques públiques en matèria específica de foment de la pau, sinó també pel que fa a coherència amb altres polítiques de competència autonòmica; en especial s'esmenta l'educació, les universitats i la recerca.

Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans i Secretaria de Relacions Institucionals i Participació

Aquesta Oficina del Departament d'Interior, Relacions Internacionals i Participació de la Generalitat ha rellevat el Programa per a la creació de l'ICIP, que tenia com a objectiu elaborar un projecte de llei per crear l'Institut. La seva finalitat és proposar, impulsar i decidir les polítiques públiques de foment de la pau, i en el **Pla d'acció 2008-2010** preveu encarregar part de les actuacions a l'ICIP. En concret, en el **Programa 9**, fa explícit que l'Oficina canalitzarà la relació entre l'ICIP i la Generalitat, sense que l'Institut perdi independència en la seva capacitat d'actuació del Govern. Per tal d'assegurar la interrelació entre l'Oficina i l'ICIP s'establiran els àmbits de cooperació entre aquestes i la distribució de tasques acordant un contracte programa renovable periòdicament. D'altra banda, les activitats pròpies de l'Oficina seran l'àmbit específicament dels drets humans i la gestió de subvencions de la pau i dels drets humans.

Per al 2008 el pressupost previst per a l'Oficina és de prop de dos milions d'euros, dels quals un 55% es destinen a la convocatòria pública de foment dels drets humans i de la pau, adreçada a entitats sense ànim de lucre i ens locals, amb 600.000 i 500.000 euros respectivament. La resta es dedica a les activitats pròpies que es desenvoluparan en el marc del Pla d'acció.

“L'Oficina és la concreció de la política pública de pau a Catalunya i l'executa. No queda clar si l'ICIP formarà part de les polítiques públiques de pau, tot i ser-ne un resultat, però no es deu als dictats de l'Oficina: ha de tenir independència i una relació positiva i dialèctica.” (E26)

“El principi és que tot el que pugui fer l'ICIP no ho ha de fer l'Oficina, subsidiarietat, i cal assumir que hi haurà decisions que s'aniran prenent sobre la marxa. Hi ha diverses coses ja iniciades per l'Oficina que haurà de traspasar-li, per exemple, convenis de recerca sobre pau amb diverses universitats, el projecte del Portal de la Pau o la preparació del model de centre de documentació. Altres activitats implicaran un treball conjunt, com ara publicacions conjuntes, que no han de limitar les iniciatives pròpies de l'ICIP.” (E31)

Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament i Secretaria de Relacions Exteriors

L'Agència és l'ens executor, del Govern de la Generalitat, de la política de cooperació per al desenvolupament i l'acció humanitària, dissenyada per la Direcció General de Cooperació de la Secretaria de Relacions Exteriors del Departament de Vicepresidència. Actualment, l'Agència implementa el **Pla director de cooperació al desenvolupament 2007-2010**, que recull la construcció de pau com a setè **objectiu estratègic** amb els termes següents: “millorar les capacitats dels actors del sud per prevenir i gestionar les conductes violentes en els conflictes, contribuir als processos de transformació dels conflictes violents i afavorir la construcció de la pau tot transformant els conflictes que afecten negativament els processos de desenvolupament”.

Per al 2008, l'assignació pressupostària per a la consecució d'aquest objectiu és del 7% sobre la línia de desenvolupament (un 80% sobre el total). Així, sobre un total previst en el Pla director de 67,4 milions d'euros d'AOD per al 2008, gestionats per l'ACCD (en augment i amb la previsió que siguin 113,4 el 2010), aquest percentatge suposa que els recursos de l'Agència per a la construcció de la pau per al 2008 sumarien 3,8 milions d'euros. Aquests recursos es canalitzaran, principalment, per la cooperació directa, pel fet que el 2008 la convocatòria de projectes específica de construcció de pau s'ha suprimit, i es considera inclosa en les convocatòries de projectes de cooperació i en la d'educació i de sensibilització.

Aquest escenari institucional, amb diverses instàncies de govern que desenvolupin un treball relacionat directament amb el foment i la construcció de pau i depenguin de diferents departaments, comporta algunes dificultats d'encaix institucional i desperta alguns recels. A més, cal sumar-hi el fet que el Consell Català de Foment de la Pau depèn orgànicament de l'Agència, tot i que actualment el foment de la pau és competència de l'Oficina. En aquest sentit, es creu que és fonamental delimitar, amb la màxima claredat i amb les modificacions jurídiques corresponents, les funcions de cada instància i la Direcció General, les convocatòries públiques i les relacions entre aquestes, així com l'encaix del Consell a l'actual escenari institucional.

“Cal que quedin ben clares les diferències en els papers de l'ICIP, l'ACCD, l'Oficina i el Consell de Foment de la Pau. Cal un pacte polític i tècnic per evitar duplicitats i descoordinacions, que malmeten recursos i resten eficàcia.” (E37)

“Ara la construcció de pau és un eix dins el Pla director de cooperació i hi ha cert bon veïnatge pràctic entre l'Oficina i l'Agència. L'anomalia és que el Consell depengui de l'Agència i el problema és legislatiu i ve de la Llei de foment de la pau, que situa el Consell i l'Oficina en diferents departaments. Cal corregir la bicefàlia actual, on el Consell depèn d'un departament de la Generalitat i l'Oficina, d'un altre.” (E26)

“El Pla director de cooperació no l'ha d'executar només l'ACCD, sinó que és de tota la Generalitat i inclús de la societat catalana i, per això, s'ha d'establir un pla de treball conjunt. L'ACCD i l'Oficina han de buscar els aspectes comuns de foment de la pau amb l'ICIP, amb qui han de tenir una coordinació intensa.” (E31)

En aquesta direcció, amb la finalitat d'aplicar el principi d'harmonització i de millorar els espais i els mecanismes de coordinació i coherència de les actuacions del Govern en matèria de cooperació, el Pla anual de cooperació 2008 té previst (prioritat 4) articular un canal permanent i mutu d'informació sobre les qüestions relatives a l'àmbit del foment de la pau i dels drets humans entre l'Agència i l'Oficina. Més enllà de les declaracions d'intencions sobre coordinació, s'expressa també la preocupació que, a la pràctica, les polítiques de pau vagin a remolc de les de cooperació, pel fet que gestionen molts més recursos i tenen els marcs i les modalitats d'actuació molt més consolidats.

“Una relació bona i d'entesa on es pogués col·laborar, però que no s'hagués de dependre de les polítiques de cooperació.” (E12)

B4.5.3.3. Ens locals

Pel que fa a l'escala municipal, es podrien considerar quatre àmbits: els ajuntaments, els consells comarcals, les diputacions provincials i, d'altra banda, el Fons Català de Cooperació al Desenvolupament.¹² Les actuacions d'aquestes instàncies són de diversa índole i les seves expectatives sobre contribucions de l'Institut són positives i, en especial, fan èmfasi en les dues línies que podrien requerir suport pel que fa a la perspectiva de pau:

- Taules de treball, comissions i trobades informatives i formatives amb càrrecs polítics i tècnics per conèixer i repensar com s'està treballant i es podrien treballar les polítiques municipals en la matèria, avançant en propostes sobre els municipis i la pau.
- Actuacions relatives a acció social i ciutadania que vagin encaminades a la resolució de conflictes de convivència, per incorporar el foment de la pau als plans de desenvolupament comunitari i locals.

“Una contribució que podria fer l'ICIP és de suport i assessorament per posar l'accent específic de pau en el treball municipal, per exemple, a la xarxa de ciutats educadores i la seva trajectòria d'educació i sensibilització o als plans de desenvolupament comunitari de la ciutat, per tal d'incloure la dimensió de pau vinculada a la ciutadania participativa en la concreció dels projectes.” (E2)

¹² Els consells comarcals, si bé són ens públics que agrupen municipis i que caldria considerar a l'hora de planificar les actuacions territorials de l'ICIP, no s'han inclòs com a institucions a entrevistar, atès que no s'han valorat com a prioritats en els objectius de l'estudi.

“Seria bo que l'ICIP contribuís a la nostra feina amb suport tècnic a través de formació introductòria, d'informació i d'intercanvi amb altres regidors i tècnics de cooperació. Per exemple, la Generalitat ha fet en diverses ocasions trobades catalanes de regidors i tècnics de joventut i és molt útil per orientar la feina.” (E4)

D'altra banda, també cal destacar que els ajuntaments, les diputacions i el Fons Català de Cooperació podrien aportar les seves experiències per impulsar la descentralització i consolidar institucions municipals en processos de postconflicte, així com les lliçons apreses en l'acompanyament de processos participatius locals. També cal tenir en compte els programes educatius municipals relacionats amb l'educació per la pau, per relacionar-nos també amb interculturalitat i poder-los compartir i repensar en clau catalana.

“Estem preparant una ruta de la pau per la ciutat no tant des d'una visió històrica, sinó més aviat de futur i vinculant-la amb la població jove i nouvinguda a la ciutat: ens sembla important treballar per la pau connectant amb col·lectius de noves cultures a la ciutat i aprofitant el seu potencial per entendre altres maneres de relacionar-se entre persones, fet que està estretament vinculat amb la pau.” (E2)

“L'ICIP podria crear marcs de relació entre actors i promoure l'actuació multinivell coordinada, facilitant taules de treball per compartir estratègies polítiques d'actuació. Sobretot anàlisi i programació conjuntes.” (E23)

B4.6. RELACIONS AMB ALTRES ACTORS A CATALUNYA

A part dels tres àmbits preferents de relació, l'Institut haurà de pensar quines relacions caldria establir amb altres sectors a Catalunya, com els partits polítics, els mitjans de comunicació i el sector privat lucratiu. Malgrat que no s'ha preguntat directament –com en el cas dels tres sectors esmentats– una qüestió que també apareix és la importància del paper que el sector cultural i el món de les arts poden tenir en el foment de la pau.

En aquest sentit, es destaca la importància d'entendre la pluralitat d'actors i de sectors amb qui hauria de treballar l'Institut més enllà dels clàssics, és a dir, els actors que actuen a Catalunya i tenen incidència en temes de pau, des dels econòmics com La Caixa fins als institucionals com la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (GD2).

Partits polítics

Pel que fa a l'ICIP i els partits polítics, es considera que les relacions haurien de donar-se, fonamentalment, en el marc dels grups parlamentaris i no directament, en tant que càrrecs de partit. Es destaca la importància de conèixer els parlamentaris sensibilitzats que puguin promoure consensos. Així mateix, s'espera evitar tenir càrrecs directius a l'Institut que també siguin càrrecs de partits polítics, ja que s'alerta dels vincles entre instituts o centres amb determinats partits.

“L'ICIP pot enviar estudis als partits, convidar-los a espais de formació i incidir en els seus programes electorals, però no ha de formalitzar relacions directes amb els partits polítics.” (E26)

“En primera línia d'acció l'ICIP ha de buscar sinergies amb l'Administració, les universitats i el moviment; després, en l'àmbit internacional ha d'estar en xarxa amb altres instituts similars a Europa. A més, és important que no perdi de vista l'esperit transversal de les mobilitzacions contra la guerra de l'Iraq, que van incloure molts tipus d'entitats.” (E28)

Mitjans de comunicació

Pel que fa a les relacions amb els mitjans de comunicació, l'anàlisi es recull en el capítol sobre prioritats i criteris d'actuació, dins de l'apartat de criteris i objectius per a la comunicació. De totes maneres, un aspecte que cal destacar és la importància que l'ICIP consideri els mitjans de comunicació en una doble dimensió: com a transmissors d'informació i anàlisi i, alhora, com a actors en els conflictes socials i armats. Aquesta perspectiva implicaria pensar de manera força diferent la relació amb els mitjans que, en qualsevol cas, es considera clau per a la tasca de l'ICIP, sobretot per esperonar-los perquè incloguin una visió de pau i un altre tipus de notícies i d'anàlisis (GD1, GD4).

Sector privat lucratiu

Pel que fa a les possibles relacions de l'Institut amb el sector privat lucratiu (empreses privades, entitats financeres, etc.), s'identifiquen diferents argumentacions. En primer lloc, cal partir del fet que l'ICIP tindrà un pressupost públic assignat, de manera que, encara que la Llei preveu la possibilitat del finançament privat (art. 14), a l'efecte del finançament estructural a l'ICIP no es veuria necessària, sobretot tenint en compte les implicacions pel que fa a posar en dubte la credibilitat i la independència de l'Institut. Més aviat es deixaria oberta l'opció de patrocini privats per a activitats i projectes puntuals.

En segon lloc, per bé que es reconeixen les dificultats de coherència en relació amb el finançament privat, es fa explícita la necessitat de distingir segons les responsabilitats i les implicacions en pràctiques contradictòries amb la construcció de la pau. En aquesta direcció, es veu bàsic establir criteris molt detallats per poder valorar a fons el tema dins d'uns criteris marc i cas per cas.

“Sobretot a l'inici s'hauria d'evitar, perquè ja té diners del Parlament i amb les empreses pots casar-t'hi o no, però no tenir-hi relacions. Un tema important és fer pedagogia quan no s'accepten certs diners i fer públiques les reflexions sobre finançament privat que cal anar fent de mica en mica.” (E24)

“L'ICIP podria quedar hipotecat segons de qui rebi diners i, per tant, si és feble millor que no hi tingui relació per no caure en les insinuacions del sector privat.” (E9)

“El problema és que vincular-se amb els interessos de transnacionals i entitats financeres compromet la independència i l'ICIP podria perdre credibilitat, i en el tema de pau en especial és molt important la credibilitat.” (E27)

“Cal distingir entre empreses i fer-ne un control per criticar-les quan calgui, sobretot quan són rerefons de la indústria d'armes. L'ICIP sí que hauria de fer èmfasi en models alternatius d'empreses i entitats financeres ètiques.” (E16)

“Les empreses poden servir per patrocinar projectes concrets, però el pressupost públic sempre ha de pagar els cervells, perquè el problema és que qui paga mana.” (E52)

Més enllà d'eventuals patrocini amb garanties, en tercer lloc, es creu que el paper de l'Institut amb referència al sector privat lucratiu hauria de combinar, d'una banda, el seguiment i la denúncia de casos de responsabilitats en les causes o el sosteniment de conflictes violents i, de l'altra, la visualització i l'exemplificació d'experiències positives del sector privat lucratiu en el foment de la pau i com a actors de pau. En aquest sentit, es planteja que l'ICIP pugui posar en contacte la iniciativa pública amb la privada (GD1). Així, es tractaria la qüestió de la responsabilitat social d'empreses en la construcció de pau des del doble vessant d'actuar a favor de la pau (promoció de pràctiques de coherència positiva) i de no cooperar amb la cultura de violència (prevenció de pràctiques de coherència negativa).

“És important incloure les empreses, perquè tota aquesta feina no és només de les institucions públiques, sinó de tothom, i això inclou tant el sector públic com el privat. D'altra banda, també hi ha el tema de fer *lobby* a les empreses militars.” (E3)

“Sempre que sigui per fer pedagogia i s'obtinguin resultats positius. No ha de servir perquè l'empresa privada es pugui penjar medalles sense fer res.” (E13)

“Dins del tercer sector, d'una banda, està mal vist estar a prop del lucre i del negoci i, de l'altra, s'està excessivament còmode al costat del sector públic amb percentatges molt alts de finançaments d'entitats. Crec que tant de bo es puguin repensar i transformar aquestes percepcions, discutir el detall sense bloquejar-se i establir criteris de finançament privat que posin límits i filin molt prim.” (E28)

“Això seria tocar el moll de l'os. Hi ha diferents sensibilitats i una cosa pot ser la petita i mitjana empresa i l'altra, empreses grans que tenen alguna cosa a dir. Seria una eina potent si l'ICIP adquirís un perfil per arribar a interlocutar amb grans empreses com INDRA, per exemple.” (E20)

B4.7. RELACIONS A ESCALA ESTATAL

Si bé l'àmbit d'actuació primordial de l'Institut és Catalunya, les seves actuacions s'han de poder pensar en el marc de l'Estat, sempre que faci falta i en diferents entorns, tant de xarxes d'entitats i de centres de recerca d'Espanya com del Govern central i les forces armades.

Xarxes d'entitats i recerca a Espanya

L'Institut és una instància pública catalana per la pau i pionera a escala estatal, de manera que, malgrat que no és un objectiu central, es vincularà a altres centres de la resta de l'Estat. Així, atesa la singularitat de l'ICIP, es planteja que hauria de promoure la creació d'iniciatives semblants en l'àmbit estatal i també internacional (GD1).

“L'espai que vol ocupar l'ICIP està cridat a créixer en altres llocs i, per tant, és una oportunitat d'iniciar amb bon peu un procés que segur que, en endavant, serà una referència. Dins dels cicles dels moviments socials, el moviment per la pau està repuntant i el que passa a

Catalunya desperta interès a Espanya i a Europa: hi ha una onada i l'ICIP n'està al capdavant." (E26)

"Pel fet de ser el primer centre d'aquestes característiques a l'Estat, també té certa responsabilitat en la vinculació amb centres espanyols i ha de marcar una pauta." (E31)

"Pel fet de projectar-se internacionalment, que l'ICIP no s'oblidi de tenir en compte els centres petits i propers, ni de fer escala a Espanya, que no se salti aquest esglaó. També tindria certa responsabilitat d'articular dins del territori espanyol perquè segur que influeix i és influïda. Em sembla important que l'ICIP comparteixi i senti la responsabilitat d'explicar i donar a conèixer l'experiència." (E29)

"Hauria de fer xarxa amb qualsevol institut del mateix tipus que valgui la pena i que treballi bé, tant d'àmbit internacional com estatal, encara que l'ICIP no ha de tenir un caire espanyol." (E41)

"D'una banda, ha de buscar sinergies amb l'àmbit associatiu, moviments socials, ONG, sindicats..., i, de l'altra, amb l'àmbit dels centres per la pau a Espanya i internacionals també dels països empobrits." (E35)

Govern espanyol

Pel que fa al Govern espanyol, primerament caldrà incloure'l en la ronda de presentacions de l'Institut, un cop aquest tingui assentades les bases institucionals i estratègiques. Més endavant, sembla fonamental que les actuacions internacionals de l'Institut es comuniquin als interlocutors pertinents del Ministeri d'Afers Exteriors i Cooperació (MAEC), ja que l'eix de diplomàcia paral·lela no es pot desenvolupar d'esquena a la diplomàcia oficial de l'Estat, que n'ha d'estar informada.

"L'ICIP cal que tingui elegància i intel·ligència suficient amb el Govern central i que l'informi. Si és així, no té per què haver-hi problemes." (E18)

Forces armades

D'altra banda, quant a les forces armades es formulava la pregunta següent: "En quina mesura consideres que l'ICIP hauria de pensar a mantenir contactes estables amb les forces armades?". De les 42 respostes recollides, un terç diuen "molt" i un altre terç, "mig". Després ve "força" (6), "poc" (5), "NS/NC" (3) i "gens" (2). Dins l'opció de relacionar-s'hi, es planteja en termes d'interlocució política via Ministeri de Defensa i els seus centres (Institut d'Estudis Estratègics i la Direcció de Relacions Informatives i Socials de Defensa), en termes de formació i es planteja la rellevància de pensar en els cossos de policia més que no pas els cossos militars.

En qualsevol cas, sembla que en cap cas haurien de pensar-se com a prioritàries, sinó limitar-se a contactar-hi, sempre que les actuacions de l'Institut ho requereixin per alguna qüestió determinada, sobretot aspectes tècnics com la verificació de desarmament, la desmobilització i la reintegració de combatents, per exemple. D'altra banda, s'entén que la relació amb les forces

armades només es justificaria per fer seguiment de les operacions militars espanyoles en missions internacionals i fer campanyes antimilitaristes que passin per la deserció dels militars.

"No s'ha de donar ressò al tema dels soldats i la pau abaratint la idea dels exèrcits de pau, perquè els menys preparats per la pau són els exèrcits. Els contactes només per incentivar la deserció, per fer control sobre les tropes espanyoles en missions internacionals i per lluitar per la seva dissolució." (E16)

"Cal convèncer que s'han de comportar com si fossin forces de pau de veritat. Però més que amb les forces armades s'hauria de parlar amb el Ministeri de Defensa i aquells implicats amb la indústria militar, és a dir, és més important el nivell polític." (E10)

"No només tenir-hi contactes, sinó enviar documents, convidar a seminaris i posar a dialogar militars i antimilitaristes." (E51)

"L'ICIP podria aportar reflexions i fer propostes sobre el paper dels exèrcits no ofensius per al segle XXI i les forces d'interposició, el paper dels cascos blaus. De totes maneres, més que centrar-se en els exèrcits, seria interessant pensar en la policia." (E1)

"Els militars es pensen que són forces de pau i que són ONG i caldria que hi participessin, i se'ls ha d'escoltar per discutir i fer evident que no és així. Seria més interessant contactar i formar policies locals, que són les forces de seguretat en l'espai cosmopolita. També cal tenir en compte el sector de la justícia en temes de pau, sobretot en escenaris de postconflicte." (E52)

B4.8. RELACIONS A ESCALA INTERNACIONAL

Les relacions amb altres centres internacionals de països del nord i del sud es consideren molt importants i estratègiques per aconseguir els objectius de l'Institut. En especial amb les institucions amb les quals s'opti concretar aliances estratègiques a mitjà termini, es pensa que s'haurien de buscar relacions de partenariat, fraternals i fluïdes amb la finalitat de coordinar-se i intercanviar no només informació, publicacions i experiències, sinó també agendes, espais, estades i enfocaments de treball. Es valoren com a propostes per tirar endavant la realització de projectes conjunts de recerca, la traducció i l'adaptació al context català d'estudis de centre internacionals de referència, així com la coorganització de seminaris de temes d'interès compartits i amb ponents i públic de diversos països.

"Cal que l'Institut conegui bé què fan altres centres de pau i fer intercanvis més enllà de les targetes, és a dir, fent visites i convidant-los." (E23)

"Les relacions amb altres centres han de ser de cooperació i recerca de la complementarietat per tal d'evitar duplicació d'esforços. Cal conèixer millor les diverses realitats i prioritzar els centres que es considerin més solvents i que estiguin disposats a la col·laboració amb l'ICIP. També cal participar en aquells fòrums internacionals que possibilitin aquestes relacions." (E48)

També es comparteix la importància que l'Institut tingui una actitud d'aprenentatge cap als centres que ja tenen anys de trajectòria i que estan consolidats tant en l'àmbit dels seus països com a escala internacional. En aquest sentit, s'assenyalen dos criteris: un, la necessitat de conèixer a fons allò que fan, de quina manera i amb qui treballen els centres que, d'entrada, es considerin prioritaris; i dos, fer un treball progressiu i alhora planificat pel que fa a establir relacions estables.

“Relacions d'agermanament, sabent que l'ICIP és el germà petit i que ha d'aprendre dels errors ja comesos per altres i també dels propis.” (E10)

“L'ICIP no hauria de ser arrogant i pretendre contactar amb un grup gran de centres internacionals d'entrada, sinó comprendre que es tracta de relacions que cal anar construint de mica en mica, amb estratègia a mitjà i llarg termini.” (E43)

“Seria bo una xarxa d'investigadors per tal de formar-se i conèixer. En una primera fase caldria anar a aprendre i captar què i com fan altres centres i, en una segona fase, pensar en projectes conjunts.” (E47)

D'altra banda, a escala internacional, a part de les relacions bilaterals entre centres segons els temes específics –mediació, reconstrucció postbèlica, etc.– també es considera important adquirir l'estatus consultiu a les Nacions Unides –o aprofitar el que ja tenen entitats catalanes. Així mateix, també cal formar part i participar activament en xarxes importants, com la International Peace Research Association. En aquest sentit, una altra fórmula assenyalada per internacionalitzar l'Institut és aprofitar programes marc de la UE amb convenis amb altres centres. Malgrat això, es considera fonamental pensar en clau mundial i no només europea, és a dir, optar per xarxes més globals i per centres d'altres continents, en especial, regions del sud i dels mateixos països en conflicte o postconflicte. D'aquesta manera, es poden generar coneixements situats i, alhora, potenciar les capacitats locals; en especial, a través de xarxes d'investigació, tant del nord com del sud, ja que es valora que les entitats i els moviments ja tenen les seves.

“Per ser un centre internacional la programació i el pressupost s'han internacionalitzar; i per aconseguir-ho cal escollir *partners*, i això obliga a aportar un treball específic propi per fer coordinacions efectives.” (E24)

“L'ICIP ha de potenciar les seves relacions amb altres centres internacionals amb l'objectiu d'ubicar-se en xarxes de recerca i d'acció internacionals i buscar el seu posicionament al món. Això passa per diversos canals: un, tenir una actuació pròpia que garanteixi la seva qualitat i coherència, perquè el prestigi se l'haurà de guanyar. Dos, a través del Consell Assessor Internacional, que ha de facilitar la incardinació de l'ICIP en les xarxes internacionals. Tres, la participació en xarxes específiques segons les prioritats d'actuació.” (E31)

“És important establir algun tipus de xarxa internacional de centres de recerca, tal com fan les entitats que participen en xarxes internacionals, per discutir continguts, afinar en els temes d'estudi i compartir un cos teòric per a les recerques. Això facilitaria la possibilitat d'elaborar informes conjunts i augmentaria la capacitat d'incidència obrint finestres noves.” (E26)

CONCLUSIONS: EL TERRENY COMPARTIT SOBRE L'ICIP

Aquest capítol final recull nou conclusions que dibuixen el terreny compartit sobre el futur de l'ICIP, identificat a partir de l'anàlisi del conjunt d'entrevistes. Així, i dins del marc del que estableix la Llei, s'han sintetitzat les idees més significatives sobre com es vol que sigui, que funcioni i que actuï l'Institut, per tal de facilitar la formulació de la seva visió estratègica institucional.

A les pàgines anteriors s'ha pogut aprofundir en els diversos elements d'organització interna i de relacions institucionals, així com de criteris i prioritats en l'actuació que es voldria que l'ICIP tingués en compte a l'hora d'avançar en el procés d'institucionalització i planificació. Les pàgines següents, pel fet de tractar-se de les conclusions de l'estudi i de les bases compartides, tenen un contingut més genèric i de grans línies orientadores, que volen integrar la pluralitat de plantejaments i que, per tant, cal llegir en el context de l'estudi. Tal com es va evidenciar en el seminari de presentació i discussió de les conclusions preliminars de l'estudi, bona part del repte de l'Institut serà garantir que aquest terreny compartit que genera consens es concreti en un conjunt de mecanismes efectius que el facin realitat.

Les nou línies que delimiten l'espai comú sobre el futur de l'ICIP es complementen amb un quadre de propostes d'àrees i accions que s'han plantejat en el desenvolupament de l'estudi i un possible esquema general de l'organització.

1. ■ Un institut que, equilibrant el fet de ser públic amb la independència de criteri i la pluralitat, contribueixi a construir la pau a Catalunya i al món, mitjançant la millora de la qualitat i de l'articulació de la recerca, l'educació i l'acció per la pau, equiparant la importància i la dedicació en aquestes tres àrees.

Per fer-ho, cal que tingui relacions equilibrades amb els tres àmbits preferents: entitats i moviments socials, universitats i centres de recerca, i institucions públiques catalanes, amb els quals tingui una posició intermèdia que serveixi a tots. I, d'altra banda, ha de promoure mecanismes d'interacció i de coneixença mútua per compartir coneixements i incorporar el tema i les mesures per la pau a l'agenda política, aprofitant la legitimitat democràtica de tenir un mandat del Parlament.

2. ■ Un centre que entengui la pau com un objectiu compartit per entitats i institucions diverses i, alhora, una manera de fer i de relacionar-se.

Per tant, lluny de fer de la pau un patrimoni exclusiu, s'haurà d'esforçar de manera efectiva per evitar la duplicació de tasques i comprometre's a conèixer i reconèixer la feina feta i els treballs en marxa i cercar-hi complicitats. Això, amb la finalitat de reforçar les actuacions de qualitat, ja que haurà d'evidenciar que suma i que és útil, perquè millorar-ne els impactes millora els impactes del treball per la pau. Alhora caldrà evitar que es restringeixi només a una part del moviment i a entitats específiques de pau.

3. ■ Una institució concebuda com a paraigua d'iniciatives i que, com una línia prioritària d'acció, creï espais de relació i faci xarxa entre diversos àmbits combinant diverses fórmules de treball conjunt en el marc d'objectius consensuats.

En el marc del pla estratègic, ja sigui per iniciativa d'altres o pròpia, l'Institut ha de potenciar, donar joc i catalitzar per tal de garantir que certes actuacions per al foment de la pau es duguin a terme. En fer-ho, hauria de preferir les aliances estratègiques estables i les associacions puntuals per sobre de les actuacions en solitari. A poc a poc, mitjançant aquestes accions, delimitarà el seu àmbit distintiu propi i entendre que bona part de l'espai que vol crear són les mateixes relacions institucionals i es plantejarà com a objectiu fer sentir que es col·labora i que es pertany a una xarxa activa que serveix. En el cas de les entitats socials, caldrà diferenciar clarament el paper de l'Institut del d'una organització de segon nivell com les federacions.

4. ■ Un centre de recerca no universitari que, com una línia prioritària d'acció, aporti coneixements, debats i estudis teòrics i aplicats per contribuir internacionalment a l'anàlisi de la pau, per orientar polítiques públiques i, alhora, per contribuir a la incidència social i política d'organitzacions i moviment.

Les anàlisis, coneixements i debats s'hauran d'enfocar fonamentalment a l'acció per construir la pau i a contribuir a la comunitat d'investigació per la pau amb diversos mecanismes que estimulin la recerca en les línies prioritàries. Per bé que la mobilització no és tasca de l'ICIP, podrà contribuir indirectament a fonamentar-la amb estudis i, alhora, podrà fer recomanacions de mesures en polítiques públiques catalanes i municipals identificant mesures positives i negatives per construir la pau, així com en la cerca de coherència entre polítiques.

5. ■ Un institut que aposti per l'educació per la pau com a activitat i temàtica d'especialització prioritària, sense limitar l'educació a l'àmbit d'ensenyament (d'infantil a universitari), sinó que també inclogui l'educació no formal, la informal i la sensibilització ciutadana. Sobretot que sàpiga fer pedagogia i comunicar-se incloent una dimensió educativa en les seves actuacions.

Per fer-ho, haurà d'aprofitar i reforçar la trajectòria prèvia, els marcs educatius actuals i les experiències en marxa de centres i entitats que treballen l'educació per la pau amb l'objectiu d'aprendre a viure i a comprendre el món i les causes de la violència per actuar-hi amb accions concretes i quotidianes. Així mateix, caldrà incorporar canals i eines pròpies de la comunicació social, de les tecnologies de la informació i de la comunicació, pensant també en els mitjans de comunicació.

6. ■ Un centre que actuï posant èmfasi prioritari al suport i l'assessorament a entitats i institucions públiques amb recursos, si bé no financers, sí concrets i diversos, orientats a incidir en l'esfera social i política del tipus *think and do tank*.

Aquest suport a entitats i a l'Administració no implicaria convertir-se ni en gestora de recursos públics de foment de la pau ni en empresa de serveis on externalitzar la difusió d'activitats o materials; sinó més aviat en recursos qualitatius en tant que actor polític. Principalment es tractaria de dues línies de treball: una, crear i acompanyar espais de trobada i d'intercanvi entre els àmbits social, acadèmic i institucional; obrir portes per facilitar interlocucions i, entre d'altres, impulsar taules de discussió d'estratègies conjuntes per millorar la incidència. La segona és facilitar materials i estudis sobre preocupacions compartides i, alhora, oferir espais de formació adreçats a diferents àmbits per promoure la incorporació de la dimensió de construcció de pau, amb orientacions tècniques concretes, a iniciatives acadèmiques i civils i, en especial, a les polítiques públiques.

7 ■ Un centre que aconseguixi presència social, presència territorial a tot Catalunya sense limitar-se a Barcelona i presència internacional, incloent-hi països occidentals i del sud.

Un centre, doncs, que es guanyi el lloc gràcies a la independència, la rellevància, la qualitat i la innovació del seu treball, que contribueixi als debats públics, obert a discursos i pràctiques de pau diverses. Per garantir aquesta triple presència caldrà que prioritzi la consolidació de l'estratègia a mitjà i llarg termini per influir en la construcció de pau al món per damunt de la visibilitat immediata, i saber treballar en paral·lel la reflexió teòrica i la pràctica, donant continuïtat a les actuacions i assumint la discreció necessària en les que ho requereixen.

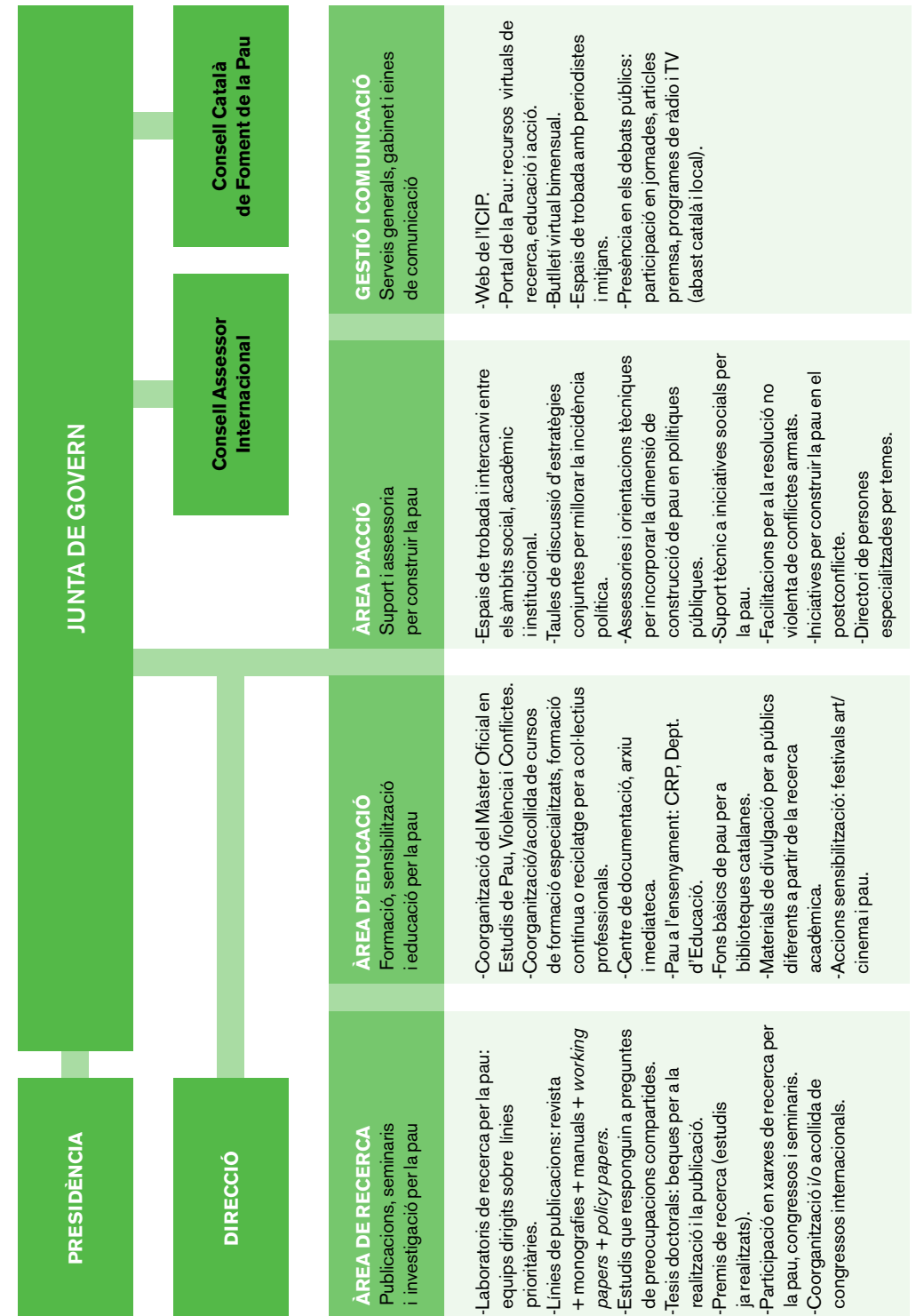
8 ■ Un institut obert i actiu en la dimensió internacional, que no deixi de banda l'escala estatal i que prioritzi certes regions i tipus de conflictes amb suficient flexibilitat.

Per guiar el treball internacional, cal que tingui en compte la preferència regional per la Mediterrània i esculli conflictes oblidats i situacions postbèl·liques per damunt d'altres característiques. En qualsevol cas, caldrà garantir que l'Institut no instrumentalitzi el treball per la pau i els conflictes per fer acció exterior amb altres finalitats polítiques. D'altra banda, per arrelar aquest treball a Catalunya, hauria de considerar l'existència de vincles amb els països en qüestió a través d'entitats de població immigrada i ONGD, així com en el marc dels plans de cooperació. Així mateix, la dimensió internacional, més enllà d'implicar actuacions a l'exterior, també hauria de comportar el treball amb persones i institucions d'altres països del nord i del sud a l'hora de convocar seminaris o crear equips internacionals per desenvolupar els seus programes.

9 ■ Un espai on la pau s'entengui amb tota la seva amplitud i complexitat i s'interrelacionin temàtiques i actors sovint desconectats per tal de comprendre la coresponsabilitat i les connexions entre la pau i la violència global i la local, amb un compromís clar de transformació social per tal de construir la pau.

Amb aquesta perspectiva, l'Institut hauria de fer èmfasi en quatre temàtiques que s'han considerat prioritàries: polítiques públiques vinculades amb la pau, educació per la pau, construcció de la pau en el postconflicte i resolució i mediació en conflictes violents. Pel que fa al seu paper en situacions de tensió i potencials conflictes violents a Catalunya, així com en la denúncia de violacions dels drets, cal que faci explícit el seu pla i els seus límits per evitar expectatives errònies. D'aquesta manera, podrà anar desenvolupant i fent entendre la seva idiosincràsia per tal d'aportar elements per a la construcció de pau.

QUADRE 8. Propostes d'àrees i accions i organigrama per a l'ICIP

D

ANNEXOS

- D1. Guió de les entrevistes
- D2. Preguntes generadores sobre les conclusions
preliminars per als grups de discussió
- D3. Llista d'institucions, d'entitats i de persones entrevistades
- D4. Fitxes de cada entrevista (CD)
- D5. Relatories dels grups de discussió (CD)
- D6. Llei de creació de l'ICIP (CD)

D1. GUIÓ DE LES ENTREVISTES

FITXA D'IDENTIFICACIÓ

Cognom, nom:
Institució/Entitat:
Funcions:
Categoria: Institucions públiques (IP)
Universitats i centres de recerca (UR)
Entitats i moviments socials (MS)
Sexe: D/H
Edat: menys de 35 anys (A) / entre 36 i 50 anys (B) / més de 50 (C)
Territori: municipi + B/G/T/LL
Data de l'entrevista:

ANÀLISI SOBRE EL FOMENT DE LA PAU A CATALUNYA

1. Projectes i programes de recerca des de 2005 (línies d'investigació i publicacions).
2. Projectes i programes d'educació i de sensibilització des de 2005.
 - a. Educació formal (ensenyament)
 - b. Educació no formal (associacionisme i lleure)
 - c. Sensibilització (mitjans de comunicació, públic general)
3. Projectes i programes d'acció (campanyes, projectes de construcció per la pau, diplomàcia paral·lela i ciutadana, brigades i acompanyament internacional) des de 2005.
4. Prioritats geogràfiques i sectorials.
5. Xarxes de treball.
6. Comunicació (web, butlletins, etc.).

CONSULTA SOBRE EL FUTUR ICIP

APORTACIONS MÚTUES

1. Què et sembla que podria aportar la teva institució al futur ICIP?
2. Què voldries que l'ICIP aportés a la teva institució?

PRIORITATS

3. Prioritats sectorials: quines de les activitats següents (màxim tres) haurien de ser prioritàries durant els dos primers anys de l'ICIP? Per què? Quina d'aquestes activitats no s'hauria de fer en un inici, sinó més endavant? Per què?

Críteris:	<ol style="list-style-type: none">1. Recerca teòrica i aplicada2. Observatori sobre la pau i els conflictes3. Formació especialitzada4. Sensibilització i educació per la pau5. Documentació i arxiu sobre pau6. Resolució no violenta de conflictes armats7. Suport i assessorament a entitats i institucions públiques
Activitats prioritàries:	<ol style="list-style-type: none">8. Establiment de relacions i creació de xarxes9. Diagnòstics sobre l'educació, la recerca i el foment de la pau a Catalunya10. D'altres:

4. Prioritats temàtiques: quins dels temes següents (màxim tres) et sembla que haurien de ser àmbits d'especialització de l'ICIP? Per què? Quin d'aquests temes no s'hauria de tractar en cap cas? Per què?

Críteris:	<ol style="list-style-type: none">1. Desarmament2. Seguretat humana3. No-violència i cultura de la pau4. Educació per la pau5. Processos de pau al món
Temes prioritàris:	<ol style="list-style-type: none">6. Resolució i mediació en conflictes violents7. Construcció de la pau en el postconflicte8. Conflictes amb component cultural, ètnic o identitari9. Gènere i construcció de la pau10. Polítiques públiques vinculades amb la pau11. D'altres:

5. Prioritats geogràfiques: quines regions i quins països et sembla que haurien de ser prioritàris com a àmbit d'actuació de l'ICIP? Amb quin criteri?

MODEL ORGANITZATIU

6. Quins consideres que podrien ser els trets distintius o les senyes d'identitat que marquin el perfil propi de l'ICIP?
7. Amb qui i com hauria de crear xarxes i impulsar sinergies l'ICIP?
8. Què et semblaria un organigrama amb un equip estable petit i unes col·laboracions externes?

9. Quin tipus de perfil descriuries per a l'equip professional de l'ICIP?

10. Et sembla que la presidència i la direcció podrien ser compartides en l'etapa inicial?

11. Quin paper hauria de tenir el Consell Assessor Internacional?

12. Com hauria de ser la relació amb el Consell Català de Foment de la Pau?

13. Com hauria de ser la relació amb l'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans?

14. Com hauria de ser la relació amb l'Agència Catalana de Cooperació?

ALERTES I DESIGS

15. Alertes: en què no s'hauria de convertir l'ICIP? Quins perills es poden preveure i s'haurien de prevenir?

16. Desigs: en què i com seria desitjable que esdevingués l'ICIP? Quines oportunitats positives podria aprofitar i caldria potenciar?

QÜESTIONARI

17. En quina mesura consideres important l'autonomia i la independència política de l'ICIP? Per què? Com?

gens **poc** **mig** **força** **molt** **ns/nc**

Comentaris:

18. En quina mesura consideres important que l'ICIP es regeixi pel principi de subsidiarietat i complementi les accions que ja fan altres actors? Per què? Com?

gens **poc** **mig** **força** **molt** **ns/nc**

Comentaris:

19. En quina mesura consideres que la mirada de l'ICIP hauria de ser prioritàriament cap a Catalunya i després cap al món? Per què? Com?

gens **poc** **mig** **força** **molt** **ns/nc**

Comentaris:

20. En quina mesura consideres que l'ICIP hauria de fer esforços per reflectir els coneixements de la recerca en propostes d'acció? Per què? Com?

gens **poc** **mig** **força** **molt** **ns/nc**

Comentaris:

21. En quina mesura consideres convenient disposar d'un centre de documentació i un arxiu especialitzat? Per què? Com?

gens **poc** **mig** **força** **molt** **ns/nc**

Comentaris:

22. En quina mesura consideres interessant crear un portal de la pau com a web de projecció internacional amb recursos i fons documental en línia? Per què? Com?

gens **poc** **mig** **força** **molt** **ns/nc**

Comentaris:

23. En quina mesura consideres que l'estratègia de comunicació de l'ICIP s'hauria d'orientar fonamentalment a destinataris especialitzats? Per què? Com?

gens **poc** **mig** **força** **molt** **ns/nc**

Comentaris:

24. En quina mesura consideres que l'ICIP hauria de pensar a mantenir contactes estables amb les forces armades? Per què? Com?

gens **poc** **mig** **força** **molt** **ns/nc**

Comentaris:

25. En quina mesura consideres que l'ICIP hauria de pensar a mantenir contactes estables amb el sector privat lucratiu (empreses, bancs, etc.)? Per què? Com?

gens **poc** **mig** **força** **molt** **ns/nc**

Comentaris:

QUADRE DE RELACIONS ICIP-ACTORS

26. Com haurien de ser les relacions entre l'ICIP i el moviment per la pau i la societat civil? Amb quins mecanismes es podria aconseguir?

27. Com haurien de ser les relacions entre l'ICIP i les universitats i els centres de recerca catalans? Amb quins mecanismes es podria aconseguir?

28. Com haurien de ser les relacions entre l'ICIP i les institucions públiques catalanes? Amb quins mecanismes es podria aconseguir?

29. Com haurien de ser les relacions entre l'ICIP i altres centres internacionals de pau? Amb quins mecanismes es podria aconseguir?

TEMES OBERTS

D2. PREGUNTES GENERADORES PER ALS GRUPS DE DISCUSSIÓ

En relació amb la primera conclusió

- Quines mesures concretes poden garantir l'equilibri entre ser públic i independent?
- Quins mecanismes poden facilitar les relacions equilibrades entre els tres àmbits preferents?

En relació amb la segona conclusió

- Quines mesures concretes poden garantir la no-duplicació de tasques i alhora l'espai propi d'actuació de l'ICIP?
- Quins mecanismes i organitzacions no estrictament de pau poden millorar l'impacte del treball per la pau en la societat catalana?

En relació amb la tercera conclusió

- Com relacionaries el pla estratègic i els plans anuals per tal que el treball de xarxa i relacional, considerat prioritari, pugui tenir continuïtat a mitjà i llarg termini?
- Quin tipus d'aliances estratègiques et semblen claus?

En relació amb la quarta conclusió

- Quins mecanismes proposaries per assegurar que la recerca no s'adreça exclusivament a esferes acadèmiques internacionals ni al Govern?
- Com es pot garantir que l'Institut assumeixi formes d'incidència política i el compromís social en el seu treball sense fer accions de mobilització?

En relació amb la cinquena conclusió

- A part dels recursos i les propostes didàctiques que ja fan entitats, quin treball i quin aspecte de l'educació per la pau hauria de prioritzar l'ICIP?
- Quins mecanismes podrien garantir la comunicació social del treball per la pau sense esdevenir una finalitat en si mateixa i difuminar la dimensió educativa?

En relació amb la sisena conclusió

- Com es pot organitzar l'estratègia de l'ICIP per donar suport i assessorament a entitats i institucions sense convertir-se en una empresa de serveis i consolidar-se com a actor de caràcter polític i independent?

En relació amb la setena conclusió

- Quins mecanismes concrets podrien estructurar l'organització i l'actuació de l'ICIP per aconseguir un abast territorial català?
- Com es pot garantir que els referents internacionals de l'Institut no es limitin als centres similars occidentals i s'hi incorporin les contribucions a la pau de països del sud?

En relació amb la vuitena conclusió

- Com es poden delimitar regions i criteris geogràfics d'actuació i alhora aprofitar les oportunitats que puguin anar sorgint a mitjà termini?
- Com es pot aconseguir no només treballar a escala global i local alhora, sinó vincular-les?

En relació amb la novena conclusió

- Quines propostes faries per partir d'una concepció de pau positiva i alhora delimitar un concepte operatiu i realitzable a mitjà i llarg termini?
- Atès que l'ICIP és català, en quines situacions de tensió, quin tipus de conflicte a Catalunya i amb quines cauteles s'hauria d'involucrar?

D3. LLISTA D'INSTITUCIONS, D'ENTITATS I DE PERSONES ENTREVISTADES

codi	Institució / entitat	Nom	Funcions	Àmbit	Sexe	Edat	Territori	Data entrevista
1	Ajuntament de Barcelona	Vila, Manel	Director tècnic de Solidaritat i Cooperació Internacional	IP	H	B	BCN, B	26.11.07
2	Ajuntament de Girona	Terés, Núria	Regidora delegada de Cooperació	IP	D	B	GI	28.01.08
3	Ajuntament de Lleida	Ball, Maria Rosa	Regidora delegada de Drets Cívils, Immigració i Cooperació	IP	D	B	LL	01.02.08
4	Ajuntament de Tarragona	Coloma Santos, Sandra	Consellera de Joventut i Cultura	IP	D	B	T	06.02.08
5	Associació per les Nacions Unides Espanya (ANUE)	Mataró, Àngels	Directora	MS	D	C	CAT	09.10.07
6	Brigades Internacionals de Pau de Catalunya (BIP)	Rodrigo, Fermín	Membre	MS	H	C	BCN, B	26.09.07
7	Casa Amèrica Catalunya	Traveria, Antoni	Director	IP	H	C	BCN, B	29.01.08
8	Casa Àsia	Pi-Sunyer, Carme	Directora de Relacions Institucionals	IP	D	C	BCN, B	25.01.08
9	Campus per la Pau i la Solidaritat, UOC	Vinyamata, Eduard	Director	UR	H	C	CAT	24.10.07
10	Centre d'Estudis Africans	López, Lola	Coordinadora	UR	D	C	BCN, B	10.11.07

11	Centre UNESCO de Catalunya	Sero, Onno	Coordinador de programes	MS	H	B	CAT	28.11.07
12	Coordinadora d'ONG i altres moviments solidaris de Lleida	Vela, Montse	Membre	MS	D	A	LL	09.10.07
13	Coordinadora ONG Solidàries C. Gironines i Alt Maresme	Valeri, Gemma	Coordinadora	MS	D	A	GI	28.11.07
14	Coordinadora Tarragona Patrimoni de la Pau	Yago, Josep Maria	Membre	MS	H	C	T	29.01.08
15	Diputació de Barcelona, Direcció de Relacions Internacionals	Arolas, Carme / Osán, Francesc	Responsable de sensibilització / Assessor	IP	D/H	B/C	B	31.07.07
16	Dones x Dones	Cervera, Montse / Moreno, Vicky	Membre/Membre	MS	D/D	B/B	BCN, B	23.12.07
17	Edualter / Seminari d'Educació per la Pau de Badalona	Cascón, Paco	President/Coordinador	MS	H	C	B	15.10.07
18	Escola de Cultura de Pau, Universitat Autònoma Barcelona	Fisas, Vicenç	Director	UR	H	C	B	08.11.07
19	Federació Catalana d'ONG per al Desenvolupament	Huybens, Rita	Vicepresidenta	MS	D	C	CAT	28.11.07
20	Federació Catalana ONG pels Drets Humans	Revilla, Roger	President	MS	H	B	CAT	04.10.07
21	Federació Catalana ONG Pau / Centre d'Estudis per la Pau J. M. Delàs	Font, Tica	Presidenta-Membre	MS	D	C	CAT	24.07.07
22	Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya	Muñoz, Isabel	Representant de la Federació al Consell Català de Foment de la Pau	MS	D	B	CAT	22.11.07
23	Fons Català de Cooperació al Desenvolupament	Bayés, Sara	Tècnica responsable de l'eix cultura de pau	IP	D	A	CAT	17.09.07
24	Fundació CIDOB	Ribera, Josep	Director	UR	H	C	BCN, B	12.11.07
25	Fundació Pau i Solidaritat - CCOO	Campabadal, Mercè	Directora	MS	D	C	CAT	11.12.07

codi	Institució / entitat	Nom	Funcions	Àmbit	Sexe	Edat	Territori	Data entrevista
26	Fundació per la Pau	Armada, Jordi	Director	MS	H	B	BCN, B	22.10.07
27	Fundació Solidaritat UB / UB	López, Xavier / José M. Gutiérrez	Director de la Fundació / Adjunt del vicerector per a Cooperació	UR	H/H	B/C	BCN, B	08.11.07
28	Fundació Un Sol Món - Caixa de Catalunya	Font, Àngel	Director	MS	H	C	CAT	25.10.07
29	Fundación Seminario Investigación para la Paz de Zaragoza	Magallón, Carmen	Directora	UR	D	C	Zaragoza	25.09.07
30	Generalitat, Direcció General de Cooperació	Minoves, David	Director general	IP	H	B	CAT	04.12.07
31	Generalitat, Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans	Badia, Xavier	Director general	IP	H	C	CAT	03.12.07
32	Institut Barcelona d'Estudis Internacionals (IBEI)	Jordana, Jacint	Director	UR	H	B	BCN, B	03.12.07
33	Institut de Drets Humans de Catalunya	Saura, Jaume	President	UR	H	B	BCN, B	14.11.07
34	Institut Europeu de la Mediterrània (IEMed)	Aubarell, Gemma	Directora de Programació	IP	D	B	BCN, B	05.12.07
35	Intermón Oxfam, Àrea de Participació i d'Educació	León, Raquel / Polo, Ferran	Responsable d'Educació / Prof. secundària i Consell d'Educació	MS	D/H	C/C	CAT	07.11.07
36	Justícia i Pau	Oliveres, Arcadi	President	MS	H	C	CAT	25.07.07
37	NOVA - Centre per a la Innovació Social	Olivella, Martí	Director	MS	H	C	B	20.09.07
38	Observatori del Tercer Sector	Vidal, Pau	Coordinador	UR	H	B	BCN, B	15.11.07
39	Plataforma Aturem la Guerra	Tubau, Francesc	Membre	MS	H	C	CAT	02.10.07

40	Taula Catalana per la Pau i els Drets Humans a Colòmbia	Albareda, Tono	Membre	MS	H	C	CAT	11.10.07
41	Universitat de Barcelona (UB)	Bastida, Anna	Professora Dept. de Didàctica de les Ciències Socials	UR	D	C	BCN, B	29.10.07
42	Universitat de Barcelona (UB)	Pons, Xavier	Secretari general UB i catedràtic de Dret Internacional Públic	UR	H	C	BCN, B	17.09.07
43	Universitat de Barcelona (UB)	Vilanova, Pere	Catedràtic de Ciència Política	UR	H	C	BCN, B	05.02.08
44	Universitat de Girona (UdG)	Terradellas, Rosa M.	Delegada de la rectora per a Cooperació	UR	D	C	GI	21.01.08
45	Universitat Internacional per la Pau de Sant Cugat	Sotomayor, Neus	Directora	UR	D	B	B	07.11.07
46	Universitat de Lleida (UdL)	Figuerola, Maria Carne	Vicerectora de Relacions Internacionals	UR	D	C	LL	05.02.08
47	Universitat Pompeu Fabra (UPF)	García, Caterina	Professora titular de Relacions Internacionals	UR	D	B	BCN, B	10.10.07
48	Universitat Rovira i Virgili (URV)	Pigrau, Antoni	Cap de l'àrea de Dret Internacional Públic i de Rel. Internacionals	UR	H	B	T	23.01.08
49	Títol personal	Beunza, Pepe	Activista del moviment d'objecció i insubmissió	MS	H	C	B	04.09.07
50	Títol personal	Colomines, Agustí	Exdirector del Centre UNESCO de Catalunya	MS	H	C	BCN, B	04.12.07
51	Títol personal	Maslorens, Àlex	Periodista	MS	H	B	BCN, B	19.09.07
52	Títol personal	Rovira, Bru	Periodista	MS	H	B	BCN, B	14.11.07
53	Parlament de Catalunya - Convergència i Unió	Figueras, Anna	Grup parlamentari CiU	IP	D	B	CAT	03.03.08
54	Parlament de Catalunya - Partit dels Socialistes de Catalunya	Comin, Toni	Grup parlamentari PSC	IP	H	B	CAT	12.03.08

55	Parlament de Catalunya - Esquerra Republicana de Catalunya	Aragonés, Pere	Grup parlamentari ERC	IP	H	A	CAT	04.03.08
56	Parlament de Catalunya - Partit Popular	López, Rafael	Grup parlamentari PP	IP	H	B	CAT	26.03.08
57	Parlament de Catalunya - Iniciativa per Catalunya Verds - Esquerra Unida i Alternativa	Camats, Dolors	Grup parlamentari ICV-EUiA	IP	D	B	CAT	10.04.08

En cursiva apareixen els noms de les persones que no han comunicat la conformitat explícita a la fitxa de la seva entrevista, malgrat la petició reiterada.

Àmbits

MS: moviments i entitats socials
UR: universitats i centres recerca
IP: institucions públiques

Territori

CAT: Catalunya
BCN, B: Barcelona ciutat
B: Barcelona comarques
GI: Girona
T: Tarragona
LL: Lleida

Edat

A: fins a 35 anys
B: entre 36 i 49 anys
C: a partir de 50 anys

